

Kiusaaminen sosiaalisessa mediassa nuorten keskuudessa

Maija Kettunen

Puheviestinnän pro gradu -tutkielma

Kevät 2014

Viestintätieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty HUMANISTINEN	Laitos – Department VIESTINTÄTIETEIDEN
Tekijä – Author Maija Kettunen	
Työn nimi – Title KIUSAAMINEN SOSIAALISESSA MEDIASSA NUORTEN KESKUUDESSA	
Oppiaine – Subject Puheviestintä	Työn laji – Level Pro gradu -tutkielma
Aika – Month and year Kevät 2014	Sivumäärä – Number of pages 84 + 3
Tiivistelmä – Abstract <p>Tässä tutkielmassa selvitettiin nuorten käsityksiä ja kokemuksia kiusaamisesta sosiaalisessa mediassa sekä heidän käsityksiään siitä, millaiset nuoret ovat yleensä verkkokiusaamisen osapuolina. Lisäksi selvitettiin nuorten käsityksiä sosiaalisesta mediasta ilmiönä sekä heidän sosiaalisen median käyttötarkoituksiaan.</p> <p>Tutkimus toteutettiin laadullisin menetelmin. Aineisto kerättiin avoimia kysymyksiä sisältäneellä lomakkeella. Kyselyyn vastasi yhteensä 151 yläkoulun 9. luokan ja lukion 1. vuosikurssin oppilasta. Aineisto analysoitiin pääasiassa aineistolähtöisesti sisällönanalyysin keinoin, mutta muutamiin tutkimuskysymyksiin etsittiin vastauksia teoriaohjaavan sisällönanalyysin avulla. Analysoinnissa käytettiin teemoittelua ja luokittelua.</p> <p>Tutkimustulosten perusteella näyttää siltä, että nuoret käyttävät sosiaalista mediaa monipuolisesti erilaisiin tarkoituksiin. Usealla heistä on myös kokemuksia kiusaamisesta sosiaalisessa mediassa joko kiusattuna, kiusaajana tai verkkokiusaamista havainneena osapuolena. Tulosten valossa voidaan sanoa, että verkkokiusaaminen määrittyy subjektiivisen kokemuksen ja viestille annettujen merkitysten perusteella. Kiusaaja saattaa etäännyttää itsensä kiusaamisesta sanomalla, että ilkeä kommentti oli tarkoitettu leikinlaskuksi, mutta pilailun kohteen kokemus voi olla erilainen.</p> <p>Nuorten sosiaalisen median käyttötavoilla ja heidän kokemuksillaan siellä esiintyvistä verkkokiusaamisesta on kytköksiä toisiinsa. Esimerkiksi nuorten pitäessä yllä kuvaa itsestään sosiaalisen median palvelujen avulla, kuviin liittyvät ilkeät kommentit saatetaan kokea verkkokiusaamisena. Erilaisuus ja etenkin poikkeava ulkonäkö näyttävät olevan suurimpia syitä sille, miksi jotakin nuorta ajaututaan kiusaamaan sosiaalisessa mediassa todennäköisemmin kuin toista. Erityisesti tytöt näyttävät olevan tekemisissä verkkokiusaamisen kanssa, kun taas poikien mielestä verkkokiusaaminen ei ole yhtä vakavaa kuin perinteinen kiusaaminen.</p> <p>Tutkielman tuloksia voidaan hyödyntää silloin, kun nuorten kanssa puhutaan kiusaamisesta ja subjektiivisesta kiusaamiskokemuksesta. Lisäksi tuloksista voi olla hyötyä, kun nuorten kanssa keskustellaan sosiaalisen median eettisestä käytöstä.</p>	
Asiasanat – Keywords Verkkokiusaaminen, sosiaalinen media, kiusaaminen, nuoret, puheviestintä	
Säilytyspaikka – Depository Jyväskylän yliopisto / Jyväskylän yliopiston kirjasto	
Muita tietoja – Additional information	

Sisällys

1 Johdanto	5
2 Verkkokiusaaminen	8
2.1 Verkkokiusaamisen määrittelytapoja.....	8
2.2 Verkkokiusaamisen muodot.....	14
2.3 Verkkokiusaamiseen kytkeytyviä tekijöitä.....	19
3 Sosiaalinen media	24
3.1 Sosiaalisen median määrittelytapoja	24
3.2 Nuorten sosiaalisen median käyttötavat.....	25
4 Tutkimuksen toteuttaminen	28
4.1 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset	28
4.2 Aineistonkeruumenetelmä.....	30
4.3 Vastaajat	31
4.4 Kysely	33
4.5 Tutkimusaineiston käsittely	34
4.6 Tutkimusaineiston analysointi	35
5 Tulokset	39
5.1 Nuorten käsitykset sosiaalisesta mediasta ilmiönä	39
5.2 Nuorten käsitykset kiusaamisesta sosiaalisessa mediassa	41
5.3 Nuorten käsitykset verkkokiusaamisen ja perinteisen kiusaamisen eroista	44
5.4 Nuorten sosiaalisen median käyttötarkoitukset.....	47
5.5 Nuorten kokemuksia kiusaamisesta sosiaalisessa mediassa.....	49
5.5.1 Kiusattujen kokemukset	49
5.5.2 Kiusaajien kokemukset	51
5.5.3 Verkkokiusaamista havainneiden kokemukset	52
5.5.4 Kiusattujen, kiusaajien ja kiusaamista havainneiden kokemusten erot.....	53
5.6 Sosiaalisessa mediassa kiusatut nuoret	55
5.7 Sosiaalisessa mediassa muita kiusaavat nuoret.....	58
6 Johtopäätökset	62

7 Arviointi	76
Kirjallisuus	79
Liitteet	85
Liite 1: Kyselylomake tutkimukseen osallistuvilla nuorilla	85

1 Johdanto

Verkkokiusaaminen on suhteellisen tuore tutkimuskohde ja kiinnostus sitä kohtaan on kasvanut viimeisen vuosikymmenen aikana, kun viestintäteknologia ja erilaiset sähköiset viestintäkanavat ovat yleistyneet. Nykyään lähes jokaisella on mahdollisuus pitää vuorovaikutussuhteitaan yllä perinteisten tapojen lisäksi myös internetissä. Eräs ensimmäisistä verkkokiusaamisen tutkimuksista voidaan katsoa olevan Ybarran ja Mitchellin (2004) tutkimus online-aggressiivisuudesta. Heidän mukaansa internetissä kiusaavat ihmiset käyttävät internetiä paljon ja ovat jossain määrin online-eksperptejä. Verkkokiusaamisen tutkimus on useimmiten keskittynyt tutkimaan sekä internetissä esiintyvää että puhelimien välityksellä ilmenevää kiusaamista.

Nuoret ovat olleet verkkokiusaamisen tutkimusten pääasiallinen kohde, kuten kiusaamistutkimuksissa yleensäkin. Sosiaalisen median yhteisöpalvelut ovat kasvattaneet suosiotaan viimeisten vuosien aikana ja nuoret ovat omaksuneet sosiaalisen median kentän omaksi valtakunnakseen. Nuoret käyttävät sosiaalista mediaa vuorovaikutussuhteittensa ylläpitoon perinteisten tapojen ohella. Erilaisissa yhteisöpalveluissa lyhyiden päivitysten jakaminen, lukeminen ja niiden kommentointi voidaan kuitenkin nähdä ennemminkin faattisena viestintänä. Faattisen viestinnän tarkoituksena on pitää viestintäkanavat auki verkoston jäseniin (Miller 2008, 393–394), eikä niinkään tuoda uutta vuorovaikutussuhteeseen. On kuitenkin mahdollista, että pienetkin faattisen viestinnän eleet, kuten kuvasta tai tilapäivityksestä tykkääminen tai tykkäämättä jättäminen voivat vaikuttaa nuorten välisiin vuorovaikutussuhteisiin ja aiheuttaa suurtakin kuohuntaa vertaissuhteen osapuolten välillä ja johtaa näin kiusaamiseen sosiaalisessa mediassa.

Suurin osa suomalaisista nuorista käyttää ja seuraa jotain sosiaalisen median palvelua ja älypuhelinien yleistyttyä nuorten keskuudessa pääsy sosiaalisen median maailmaan on käsillä ympäri vuorokauden. Oletettavasti samalla kasvaa nuorten välinen yhteydenpito sosiaalisen median palveluiden välityksellä, mikä lisää riskiä loukkaavan viestinnän ja verkkokiusaamisen esiintymiselle.

Noin viisi prosenttia suomalaisista nuorista on kokenut verkkokiusaamista. Euroopassa verkkokiusaamista kokeneiden prosentti on keskimäärin kuusi. (Livingstone ym. 2011, 63.) Vaikka suurin osa suomalaisista nuorista ei ole kokenut tulleensa kiusatuksi verkossa, voidaan ajatella, että yksikin verkkokiusaamistapaus on liikaa. Verkkokiusaamisen kohteena olevat nuoret tuntevat itsensä usein vähintään hieman surulliseksi (Staksrud ym. 2013, 44). Verkkokiusaamisen osapuolilla on havaittu olevan muita enemmän itsetunto-ongelmia (Patchin & Hinduja 2010) ja erityisesti verkkokiusaamisen uhreilla on havaittu esiintyvän ahdistuneisuutta ja epävarmuutta (Pure 2009, 46). Verkkokiusaajien anonymiteetti luo epätietoisuuden tunnetta siitä, kuka kiusaaja oikeastaan onkaan. Anonymiteetti onkin yksi verkkokiusaamisen ominaistekijä, mikä erottaa sen perinteisestä kiusaamisesta (esim. Pörhölä & Kinney 2010, 85). Lisäksi kiusaamiseen yhdistetyt ominaisuudet kuten kiusaamisen tahallisuus ja toistuvuus sekä osapuolten välinen vallan epätasapaino esiintyvät verkkokiusaamisessa eri tavalla kuin perinteisessä kiusaamisessa. Verkkokiusaamisen voidaan katsoa olevan tietyissä tilanteissa jopa harmillisempaa kuin perinteisen kiusaamisen, sillä esimerkiksi verkkoon ladatut kuva- tai videomanipulaatiot voivat pysyä internetissä huomattavan pitkiä aikoja, mikä saattaa näin ollen vaikuttaa verkkokiusaamisen uhrin tulevaisuuteen esimerkiksi töitä hakiessa. Lisäksi teini-ikäisenä alkanut kiusaaminen saattaa tuntua toistuvalla ja jatkuvalta, jos kiusaamisen kohde törmää uudestaan ja uudestaan hänestä ladattuun materiaaliin internetissä.

Verkkokiusaamisen tutkijat ovat keskittyneet tutkimaan usein yleisesti ottaen kaikkea elektronisesti tapahtuvaa kiusaamista, mutta nuorten internetin käyttötapojen muuttuminen tulee kuitenkin ottaa huomioon ajan muuttuessa. Vuoden 2007 internetin käyttötarkoituksia kartoittavassa tilastossa ei mainittu sosiaalisen median yhteisöpalveluja erillisenä käyttötapana, mutta esimerkiksi pikaviesteily ja blogien lukeminen olivat listalla (Suomen virallinen tilasto 2007). Sitä vastoin vuoden 2013 tilastossa internetin käyttötavoista yhteisöpalvelujen selaaminen oli omana käyttötapanaan ja yli 85 % nuorista ja nuorista aikuisista kertoi seuranneensa jotain yhteisöpalvelua viimeisen kolmen kuukauden aikana (Suomen virallinen tilasto 2013). Tästä syystä on oletettavaa, että vaikka aiemmissa tutkimuksissa sosiaalinen media ei ole välttämättä ollut useimmiten se

kanava, jonka kautta nuoret ovat kokeneet verkkokiusaamista, tänä päivänä sosiaalisen median palveluita käytetään vuorovaikutussuhteiden ylläpitoon ja luomiseen useammin kuin esimerkiksi sähköpostia. EU Kids Onlinen (Livingstone, Haddon, Görzig & Ólafsson 2011, 63) tekemän Euroopan laajuisen kyselyn mukaan suurin osa verkkokiusaamisesta tapahtui nimenomaan sosiaalisen median palveluissa tai pikaviestimien välityksellä, mistä syystä sosiaalisessa mediassa esiintyvä verkkokiusaaminen on perustellusti tärkeä tutkimuskohde.

Tämän tutkielman tavoitteena on selvittää, millaista verkkokiusaamista esiintyy nuorten parissa sosiaalisessa mediassa. Tavoitteena on myös selvittää nuorten käsityksiä siitä, millaiset nuoret ovat yleensä osapuolina verkkokiusaamisessa. Lisäksi tavoitteena on selvittää nuorten käsityksiä sosiaalisesta mediasta ilmiönä sekä heidän sosiaalisen median käyttötarkoituksiaan. Nuorten käsitysten ja kokemusten kautta voidaan saada tarkempaa tietoa siitä, millaista kiusaamista sosiaalisessa mediassa esiintyy ja mitkä asiat nuoret itse laskevat verkkokiusaamiseksi. Tämä voi auttaa esimerkiksi aikuista, mutta myös nuorta itse tunnistamaan ulkopuolisena havainnoijana verkkokiusaamista ja sitä kautta helpottaa siihen puuttumista tai uhrin tukemista. Kun tiedetään, millaiset henkilöt ovat nuorten mielestä verkkokiusaamisen osapuolina, voidaan ennaltaehkäistä kiusaavien vuorovaikutussuhteiden syntymistä. Ulkopuoliset ihmiset voisivat tarkkailla nuoria, joilla on muiden ikäistensä mielestä suurempi mahdollisuus kohdata verkkokiusaamista. Samoin voitaisiin kiinnittää huomiota niihin nuoriin, joilla esiintyy piirteitä, joita nuoret yhdistävät verkossa muita kiusaaviin ihmisiin ja mahdollisesti puuttua kiusaavien vuorovaikutussuhteiden kehittymiseen tarpeeksi ajoissa.

Tässä tutkimuksessa verkkokiusaamisen määritelmää haetaan nuorten avulla, mutta heidän käsityksiään ja kokemuksiaan verkkokiusaamisesta tarkastellaan puheviestinnän näkökulmasta. Tarkastelussa ovat erityisesti viestinnän tavoitteellisuus ja viesteille annetut merkitykset. Tutkimuskohteena ovat 15–17-vuotiaat nuoret. Aiemmin tutkijat ovat tutkineet myös nuorempia lapsia ja yliopisto-opiskelijoita, mutta on kuitenkin oletettavaa, että 15–17-vuotiaat nuoret kuuluvat siihen ikäryhmään, joka käyttää sosiaalisen median palveluita aktiivisesti ja jolla olisi tällöin tilaisuus havaita verkkokiusaamista.

2 Verkkokiusaaminen

2.1 Verkkokiusaamisen määrittelytapoja

Verkkokiusaaminen on oma kiusaamisen muotonsa, joka on kasvanut ongelmana teknologian kehittymisen myötä (esim. Kite, Gable & Filippelli 2010, 158; Kowalski & Limber 2007, 22; Patchin & Hinduja 2010, 615). Verkkokiusaamista määriteltäessä määritellään pohjaksi usein perinteinen kiusaaminen. Tutkijat ovat käyttäneet koulukiusaamista tutkineen Olweuksen (1993) määritelmää perinteiselle kiusaamiselle (Nieminen & Pörhölä 2011, 77):

"A person is bullied when he or she is exposed, repeatedly and over time, to negative actions on the part of one or more other persons, and he or she has difficulty defending him- or herself." (Olweus 1993, 9)

Olweuksen määritelmässä kiusaamiseen liittyy yhden tai useamman henkilön toimesta toistuva aggressiivinen käyttäytyminen, jonka uhrin on hankala puolustaa itseään. Kiusaamisen voidaan ajatella olevan suoraa eli fyysistä ja verbaalista vahingoittamista, tai epäsuoraa eli esimerkiksi henkilön sosiaalista poissulkemista ja juorujen levittämistä (Nieminen & Pörhölä 2011, 77) ja verkkokiusaamisessa voi esiintyä sekä suoraa että epäsuoraa kiusaamista. Verbaalista suoraa verkkokiusaamista on esimerkiksi loukkaavien viestien ja kommenttien lähettäminen kiusatulle ja nonverbaalista suoraa verkkokiusaamista on esimerkiksi uhkailevien kuvien lähettäminen (Vandebosch & Van Cleemput 2009, 1352). Epäsuoraa verkkokiusaamista on taas esimerkiksi käyttäjän profiilin varastaminen ja salasanan muuttaminen, jolloin kiusattu ei pääse kirjautumaan enää omaan profiiliinsa (Kowalski, Limber & Agatston 2008, 45) tai toisen henkilökohtaisten tietojen levittäminen (Vandebosch & Van Cleemput 2009, 1352).

Verkkokiusaaminen eroaa perinteisestä kiusaamisesta näkyvimmin siten, että aggressiot ilmaistaan koulupihojen sijasta virtuaalimaailmassa viestintäteknologian välityksellä käyttäen puhelimia tai internetiä (Slonje & Smith 2008, 147; Nieminen & Pörhölä 2011, 77; Bauman, Toomey & Walker 2013, 2).

Tällöin kiusaamistilanteesta puuttuu kokonaan fyysinen kontakti ja fyysisen kiusaamisen muoto (Nieminen & Pörhölä 2010, 77). Verkkokiusaamisessa ja perinteisessä kiusaamisessa on muitakin eroja kuin pelkkä käytettävä viestintäkanava. Pörhölä ja Kinney (2010, 84–88) kuvaavat viittä eroavaisuutta näiden kahden kiusaamismuodon välillä. Ensinnäkin, toisin kuin perinteinen kiusaaminen, verkkokiusaaminen voi saavuttaa erittäin laajan yleisön, sillä verkkokiusaaminen tapahtuu usein julkisilla internetsivustoilla. Esimerkiksi kiusallisen kuvan tai viestin jakaminen muille ihmisille onnistuu muutamalla klikkauksella. Toiseksi, kiusatusta internetiin ladattu sisältö voi säilyä kaikkien nähtävillä hyvinkin pitkään, mikä vaikuttaa kiusattuun vuosienkin päästä ja saattaa aiheuttaa tälle harmia esimerkiksi työnhaun yhteydessä. Kolmanneksi, verkkokiusaaminen poikkeaa perinteisestä kiusaamisesta siten, että verkkokiusaamisessa kiusaajan on mahdollista piilottaa oma henkilöllisyytensä ja kiusata uhriaan anonymisti. Anonymiteetti voi kasvattaa kiusaamisen aggressiivisuutta ja kestoja, sillä nimettömien kiusaajien henkilöllisyyttä voi olla vaikea paljastaa. Neljänneksi, osapuolten välinen vallan epätasapaino on erilaista verkkokiusaamisessa. Perinteisessä kiusaamisessa osapuolten välinen vallan epätasapaino liittyy usein fyysiseen valtaan, mutta verkkokiusaamisessa se, joka kertoo muille negatiivista tietoa kiusatusta, nähdään mielenkiintoisena ja häneltä halutaan kuulla muitakin juoruja kiusatusta. Viides ero perinteisen ja verkkokiusaamisen välillä on se, että kiusaajan on mahdollista seurata uhriaan lähes minne tahansa. Koulukiusaamista tapahtuu yleensä vain koulussa ja uhri pääsee kiusaajistaan eroon viimeistään kotona, mutta verkkokiusaaminen ei ole sidottu fyysiseen tilaan. Tämä saattaa tehdä verkkokiusaamisen uhrista entistä haavoittuvaisemman, sillä hänestä voi tuntua, ettei kiusaamista pääse pakoon.

Itse verkkokiusaamisen määrittelyssä tutkijoilla on ollut eriäviä tapoja (Nieminen & Pörhölä 2011). Kowalski, Limber ja Agatson (2008, 43) mainitsevat verkkokiusaamisen määrittelyn olevan hankalaa, sillä siihen liittyvät tutkimusmenetelmät ovat olleet erilaisia. Dooleyn, Pyzalskin ja Crossin (2009, 182) mukaan verkkokiusaaminen määritellään yleisesti ottaen olevan elektronisen median välityksellä tapahtuvaa kiusaamista, jossa kiusaamiselle annetaan usein Olweuksen (1993) määritelmä, tai muu sitä vastaava määritelmä. Patchin ja Hinduja (2006, 152) määrittelevät verkkokiusaamisen tahallisenä ja toistuvana

toisen henkilön vahingoittamisena elektronisen tekstin välityksellä. Kiusaaminen muuttuu siis verkkokiusaamiseksi, kun kiusaaminen tapahtuu sähköpostin, puheluiden tai tekstiviestien välityksellä, chat-huoneissa tai verkkosivuilla (Kowalski & Limber 2007, 24). Smith, Mahdavi, Carvalho, Fisher, Russel ja Tippett (2008, 376) määrittelevät verkkokiusaamisen aggressiiviseksi, tahalliseksi ja toistuvaksi toiminnaksi yhden tai useamman henkilön toimesta elektroniikan välityksellä uhria kohtaan, joka ei pysty puolustamaan itseään helposti.

Verkkokiusaaminen jaetaan joskus erikseen sekä internet- että kännykkäkiusaamiseen (Patchin & Hinduja 2006, 153; Ortega, Elipe, Mora-Merchán, Calmaestra & Vega 2009, 198). Jako internet- ja kännykkäkiusaamiseen on kuitenkin ongelmallista, sillä älypuhelimet ovat tulleet yhä suosituimmiksi nuorten keskuudessa ja internetiin pääsy on mahdollista myös kännykän kautta (Slonje, Smith & Frisén 2013, 27). Seuraavassa tarkastellaan kolmea verkkokiusaamisen komponenttia, jotka tutkijat ovat maininneet useasti määritellään verkkokiusaamista: kiusaamisen tahallisuus ja toistuvuus sekä osapuolten välinen vallan epätasapaino.

Kiusaamisen tahallisuus. Vandeboschin ja Van Cleemputin (2008, 501)

haastattelemien nuorten mielestä verkkokiusaajat haluavat oikeasti loukata uhrejaan. Heidän mielestään verkkokiusaaminen oli tässä mielessä eri asia kuin pelkkä hännääminen ja kiusoittelu puhelimen tai internetin välityksellä. Herkaman (2012, 84) mukaan kiusaamisen tahallisuus tulee esille kiusaamisen tavoitteen kautta, jolloin kiusaaja pyrkii tietoisesti esimerkiksi loukkaamaan kiusattua tai saattamaan hänet huonoon valoon. Huhtala ja Herkama (2012, 34) löysivät verkkokiusaamiselle viisi eri tavoitetta, joihin kiusaajat pyrkivät kiusaamisella: maineeseen ja statukseen vaikuttaminen, itsearvostuksen ja itsetuntoon vaikuttaminen, kiusatun eristäminen, omaisuuden vahingoittaminen ja pelon aiheuttaminen.

Kiusaamisen tahallisuudessa nousee esille myös kiusaamisen kohteen kokemus kiusatuksi tulemisesta. Vaikka kiusaaja ei tarkoittaisikaan kommenttiaan tai viestiään loukkauksena, viestin vastaanottaja saattaa tulkita sen tahallisena kiusaamisena. (Van Cleemput & Vandebosch 2008, 501). Myös Herkaman (2012, 85) mukaan ihmisten subjektiiviset kokemukset kiusatuksi tulemisesta voivat

vaihdella, jolloin jotkut suhtautuvat huumoriin kevyemmin kuin toiset, jotka saattavat pahoittaa mielensä sen takia. Herkaman (2012, 85) mukaan kiusaamisen tahallisuus ei ole ehdoton kiusaamisen ominaispiirre, vaan joskus viattomaksi tarkoitettu leikinlasku voi tahattomasti muuttua kiusaamiseksi, jos pilailun kohde tulkitsee sen loukkaavaksi. Vandeboschin ja Van Cleemputin (2008, 501) haastatteluissa nuoret kertoivat, että riippuu tilanteesta, onko jokin verkkoon kirjoitettu juttu kiusaamista vai ei. Heidän mielestään humoristisilta vaikuttavat viestit voidaan laskea kiusaamiseksi, jos kirjoittajat tarkoittivat loukata kirjoituksillaan. Vastajaat kuitenkin olivat sitä mieltä, että joskus kirjoitukset ja pilat voidaan ymmärtää väärin. Tällöin erot merkityksissä, joita leikinlaskun osapuolet antavat kirjoituksille, ovat tärkeässä roolissa. Toisinaan huumoriksi tarkoitettu viesti tai kommentti voi loukata sen vastaanottajaa, jos hän antoi viestille eri merkityksen, mitä viestin lähettäjä oli tarkoittanut ja tuntee tulleen kiusatuksi.

Kiusaamisen toistuvuus. Verkkokiusaamisen toistuvuutta voi olla hankala määritellä (Slonje ym. 2013, 26). Olweus (1993) argumentoi, että toistuvuus on ehdoton kriteeri perinteiselle kiusaamiselle, jotta kiusaamisesta voidaan erottaa satunnaiset aggressiiviset teot. Perinteinen kiusaaminen on selkeästi toistuvaa ja jatkuvaa, jos kiusaaja esimerkiksi vahingoittaa uhriaan fyysisesti päivästä toiseen. Dooley, Pyżalski ja Cross (2009, 183) toteavat, että kiusaamisen toistuvuus on erityisen vaikea operationalisoida verkkokiusaamista määriteltessä. Yhden nolostuttavaksi muokatun kuvan tai videon lataamista internetiin voidaan pitää kertaluontoisena tekona, mutta kuvan saama huomio ja näkyvyys on silti jatkuvaa (Slonje & Smith 2008, 154; Slonje ym. 2013, 26). Kuvien ja videoiden pysyvyys internetissä kaikkien näkyvillä voi aiheuttaa pitkäkestoista sosiaalista ja emotionaalista harmia. Epämiellyttävien tai nöyryyttävien kuvien ja videoiden lataamista internetiin pidetään yhtenä vahingoittavista verkkokiusaamisen muodoista, sillä uhri on usein tunnistettavissa niistä (Slonje & Smith 2008, 154). Erityisen vakavan tilanteesta tekee se, että nuoret eivät mahdollisesti aina ymmärrä, että kerran internetiin ladattua sisältöä ei välttämättä saa sieltä pois lopullisesti, vaikka se poistettaisiinkin tietyltä sivulta (Mishna, Cook, Gadalla, Daciuk & Solomon 2010, 268). Tällä tavoin myös tahattomaksi tarkoitettu pilailu

voi siis muuttua kiusaamiseksi, jos epäimateleva kuva leviääkin suuremmalle yleisölle kuin se oli alun perin tarkoitettu.

Osapuolten välinen vallan epätasapaino. Toistuvuuden lisäksi kiusaamisen osapuolten välisen vallan epätasapainon määrittelemisen osapuolten välisessä vuorovaikutussuhteessa voi olla haasteellista (Slonje ym. 2013, 27). Olweuksen (1993) määritelmän mukaan kiusaamisen uhri on asemassaan puolustuskyvytön ja kiusaajaansa heikompi mahdollisesti sekä fyysisesti että psyykkisesti. Vallan epätasapaino voi aiheutua myös suosioista vertaissuhteissa. Vandeboschin ja Van Cleemputin (2008, 501–502) mukaan ujut ja erilaiset henkilöt ovat nuorten mielestä useimmiten perinteisen kiusaamisen uhreja ja myös verkossa heihin kohdistunut negatiivinen viestintä nähdään lähes poikkeuksetta aina verkkokiusaamisena. Jotkut henkilöt ovat tasavertaisia kiusaajiinsa nähden, esimerkiksi kiusaajien ystävät, ja heihin kohdistuva negatiivinen viestintä verkossa käsitetään ennemminkin verkkokiusoitteluna (cyber-teasing).

Kasvokkaisuviestinnässä vahvempana koetut henkilöt ovat verkossa taas nimettömien verkkohyökkäyksien (cyber attack) kohteena. Verkkokiusaamisessa kiusatun ja kiusaajan välinen vallan epätasapaino ei ole siis täysin selkeä. Fyysinen voimakkuus tai suosio kaveripiirissä ei aina merkitse virtuaalimaailmassa samalla tavalla kuin koulujen pihilla, vaan vallan epätasapaino aiheutuu usein tietoteknisistä taidoista ja anonymitetin tuomasta suojasta. (Patchin & Hinduja 2006, 152; Vandebosch & Van Cleemput 2008, 502; Slonje ym. 2013, 27.) Ybarran ja Mitchellin (2004, 1312) tutkimustulosten mukaan useat verkkokiusaajat luokittelivat itsensä ”online-eksperiteiksi”. Slonje ym. (2013, 27) arvelevat kuitenkin, että loukkaavan tekstiviestin, kommentin tai kiusallisen kuvan lähettäminen ei juuri vaadi kummoisia tietoteknisiä taitoja. Kuitenkin esimerkiksi toisena henkilönä esiintymiseen taitoja saattaa tarvita jo enemmän. Myös internet kiusaamisen areenana voi horjuttaa vallan epätasapainoa. Esimerkiksi videoita ja kuvia voi olla vaikea vältellä tai poistaa verkosta, mikä saattaa vaikuttaa uhrin näkemykseen omasta vallastaan kiusaamistilanteessa. (Dooley ym. 2009, 183.)

Verkkokiusaamistapauksissa uhri on usein epävarma siitä, kuka hänen kiusaajansa on (Slonje ym. 2013, 27) ja anonymitetti luokin epätasapainoa verkkokiusaamisen valtasuhteisiin (Vandebosch & Van Cleemput 2008, 502;

Dooley ym. 2009, 184; Slonje ym. 2013, 27). Slonjen ja Smithin (2008, 148) mukaan anonymiteetti on usein esiin nouseva teema verkkokiusaamisesta puhuttaessa. Nuoret, jotka myönsivät kiusanneensa muita verkossa, kertoivat kiusanneensa useimmiten anonyyminä tai esiintyneensä toisena henkilönä. Kiusaamisen uhrien mielestä epätieto kiusaajasta aiheutti ahdistusta ja nosti tunnetta voimattomuudesta (Vandebosch & Van Cleemput 2008, 501). Mahdollisuus kiusata nimettömänä saattaa tehdä kiusaamisesta aggressiivisempaa ja vahingollisempaa kuin mitä kiusaaminen olisi kasvokkaisviestintätilanteessa. Anonymiteetti voi tehdä ihmisestä keskimääräistä väkivaltaisemman ja rajumman (Pörhölä & Kinney 2010, 86), minkä vuoksi verkkokiusaajat saattavat uskaltaa lähettää uhreilleen sisällöltään ilkeämpiä viestejä kuin mitä he viitsisivät sanoa heille suoraan. Lisäksi sosiaalisesti epävarmat nuoret saattavat luottaa internetin anonymiteetin suojaan ja sen avulla kostaa ja kiusata verkossa niitä, jotka kiusaavat heitä kasvokkaisviestintätilanteissa (Kowalski & Limber 2007, 28).

Kiusaamisen uhrin voi olla vaikea reagoida ja vastata tehokkaasti kiusaamiseen, jos hän ei tiedä kiusaajaansa (Slonje ym. 2013, 27). Dooleyn ym. (2009, 184) haastatteluissa 15-vuotias tyttö kertoi kokevansa kiusaajan anonymiteetin uhkaavampana kuin itse viestien sisällön. Jos kiusattu tuntee kiusaajansa, hänen voi olla helpompi katsoa kiusaamista eri näkökulmista ja päättää, millaisen merkityksen hän antaa kiusaamiselle (Vandebosch & Van Cleemput 2008, 501–502). Anonymiteetti ja kiusaajan näkymättömyys vaikuttavat myös kiusaavaan osapuoleen; kiusaaja ei näe uhrin välitöntä reaktiota kiusaamisen tapahtuessa verkossa ilman nonverbaalisia vihjeitä. Tämä saattaa vaikuttaa siihen, ettei kiusaaja välttämättä tunne katumusta tai empatiaa kiusattua kohtaan. (Slonje & Smith 2008, 148; Huhtala & Herkama 2012, 32.) Slonje ja Smith (2008, 148) argumentoivat myös, että kiusaaja saattaa tästä syystä olla tiedostamaton tekojensa vaikutuksista kiusattuun osapuoleen. Kiusaajan on arveltu tuntevan olevansa vapautettu moraalisisistä säännöistä ja seurauksista internetin ulkopuolisessa elämässä silloin, kun kiusaaminen tapahtuu nimettömänä (Carter 2013, 1304). Tällöin voi olla helpompi olla ajattelematta, että kiusaamisella olisi vaikutuksia kiusattuun.

Anonymiteetti vaikuttaa myös verkkokiusaamisen toistuvuuteen. Pörhölän ja Kinneyn (2010, 86) mukaan nimettömyys vaikuttaa siihen, että kiusaajat saattavat vahingoittaa uhrejaan useammin ja pidemmän aikaa. He saattavat luottaa siihen, ettei heidän henkilöllisyytensä välttämättä paljastu pitkään aikaan, jos ikinä.

Verkkokiusaaminen on usein psykologian tutkimuskohde ja tutkimukset ovat keskittyneet kiusaamistapojen lisäksi esimerkiksi verkkokiusaamisen vaikutuksiin. Viestinnän kannalta on mielenkiintoista keskittyä kiusaamisen epäeettisen viestinnän näkökulmaan. Eettiseen viestintään liittyy ymmärrys siitä, mitä viestinnällä halutaan saavuttaa, miten yksilö viestii ja miten viestintä vaikuttaa toisiin ihmisiin (Makau 2009, 2). Tämän ajatuksen mukaan viestintämme on aina tavoitteellista ja tahallisesti toista loukkaava viesti on tarkoitettu kiusaamiseksi ja sillä tavoitellaan toisen satuttamista. Verkossa toisen maineen tärkeäminen voi olla tuhoisampaa kuin koulun pihalla, koska internetissä julkaistujen asioiden poistaminen voi olla mahdotonta. (Huhtala & Herkama 2012, 43.) Toisaalta kiusaaminen ei ole aina tietoista (Pörhölä, Karhunen & Rainivaara 2006, 260) ja tällöin huumoriksi tarkoitettu juttu saatetaan ymmärtää kiusaamiseksi. Koska verkkokiusaamisesta puuttuu kiusaamisen osapuolien fyysinen kontakti, on vaakalaudalla tällöin yhteisten merkitysten muodostaminen esimerkiksi siitä, mikä on loukkaava ja mikä humoristinen kommentti. Nonverbaaliset vihjeet eivät puutu verkkoviestinnästä kokonaan (Kowalski ym. 2008, 66), mutta nopeasti kirjoitetut viestit saattavat olla alttiimpia väärinkäsityksille, jos kommentin tai viestin vastaanottaja ei ymmärrä viestin sisältöä tavalla, jolla kirjoittaja on sen tarkoittanut. Jonkin ihmisen maine saattaa siis mennä pilalle jonkin ajattelemattoman ja tahattoman pilan takia (Huhtala & Herkama 2012, 45).

2.2 Verkkokiusaamisen muodot

Willard (2007) on löytänyt verkkokiusaamiselle kahdeksan eri muotoa. Tässä tutkielmassa käytetään Niemisen ja Pörhölän (2010, 78) käyttämiä suomennoksia Willardin (2007) erottelemille termeille. Verkkokiusaamisen eri muodot ovat:

1. Vihamielinen kommentointi (flaming): aggressiivisten ja tyykeiden viestien tai kommenttien lähettäminen elektronisesti.
2. Häirintä (harassment): toistuva ilkeiden ja loukkaavien viestien lähettäminen.
3. Mustamaalaaminen (denigration): toisen henkilön haukkuminen ja perättömien juorujen levittäminen verkossa hänen maineensa tai ystävyysuhteidensa pilaamiseksi.
4. Toiseksi henkilöksi tekeytyminen (impersonation): uhrin loukkaaminen tai huonoon valoon saattaminen tekeytymällä toiseksi henkilöksi.
5. Paljastaminen (outing and trickery): toisen huijaaminen kertomaan hänen henkilökohtaisia asioitaan tai kuviaan ja niiden levittäminen verkossa eteenpäin.
6. Poissulkeminen (exclusion): toisen tahallinen poissulkeminen verkkoyhteisöstä.
7. Verkkovainoaminen (cyberstalking): toistuva häirintä, joka sisältää uhkailua ja herättää pelkoa vastaanottajassa.

(Willard 2007, 1–2)

Vihamielinen kommentointi. Vihamielinen kommentointi tapahtuu usein julkisesti, kuten chat-huoneissa (Kowalski ym. 2008, 47) tai Facebookin seinällä. Nuoret ovat kokeneet huomattavissa määrin epäkunnioitusta, nimittelyä sekä uhkailua verkossa ollessaan (Patchin & Hinduja 2006). Mishnan ym. (2010, 365) tekemän tutkimuksen mukaan nimittelyä verkossa oli kokenut yli neljäsosa vastanneista. Kwanin ja Skoricin (2013) mukaan yleisin verkkokiusaamisen esiintymismuoto Facebookissa oli ilkeiden viestien saaminen. Verkkokiusaajat, jotka eivät viitsi kiusata kasvokkainviestintätilanteessa saattavat useimmin kommentoida ilkeästi verkossa. Kernaghanin ja Elwoodin (2013) mukaan tytöt kirjoittavat pikaviestin-keskusteluissa loukkaavia kommentteja, koska se tuntuu helpommalta verkossa kuin kasvokkain. Huhtalan ja Herkaman (2012, 38–39) mukaan toisen henkilön haukkumisella pyritään vaikuttamaan kiusatun itsetuntoon ja saada uhrin itsearvostus laskemaan. Loukkaavan verkkoviestinnän kohteena on tällöin kiusattu henkilö itse ja tarkoituksena on loukata viestin vastaanottajaa, ei niinkään vaikuttaa hänen maineeseensa. Kuitenkin verkkokiusaajat ovat myös kertoneet kirjoittavansa verkkoon muista henkilöistä tyykeitä ja loukkaavia asioita, joiden tarkoituksena on saada muut lukijat nauramaan (Patchin & Hinduja 2010). Tällöin kyseessä voi olla myös kiusatun julkiseen statukseen vaikuttaminen, erityisesti jos tarkoituksena on nolata kiusattu henkilö (Huhtala & Herkama 2012, 35).

Sivustaseuraajan voi olla vaikeaa erottaa vihamielistä kommentointia kavereiden välisestä leikinlaskusta (Kowalski ym. 2008, 47), sillä joskus nuoret kirjoittavat toisistaan pahasti pilailumielessä. Verkkokiusaamisessa tärkeitä ovat kuitenkin yksilölliset rajat siitä, mikä on omasta mielestä kiusaamista ja mikä ei (Vandebosch

& Van Cleemput 2008, 501). Kavereiden välinen pilailu ei välttämättä ole toisen kiusaamista, kunhan molemmat ymmärtävät viestin samalla tavalla.

Häirintä. Häirintä ja verkkokiusaaminen ovat toisinaan erotettu omiksi kiusaamisen muodoikseen ja Aftab (n.d.) on käyttänyt aikuisten välillä tapahtuvasta verkkokiusaamisesta määritelmää verkkohäirintä (cyber harrasment). Häirintään liittyy toistuva loukkaavien viestien lähettäminen uhrille. Häirintää esiintyy yleensä henkilökohtaisten viestintävälineiden välityksellä, kuten tekstiviesteillä, mutta myös julkisissa tilanteissa, kuten keskusteluryhmissä. Yksi häirinnän muoto on se, että monet kiusaajat lähettävät yhdelle kiusatulla kymmeniä tai satoja loukkaavia viestejä. Häirintä on usein pitkäkestoisempaa kuin vihamielinen kommentointi ja yleensä yksipuolista. Vihamielisessä kommentoinnissa molemmat osapuolet saattavat loukata toisiaan, mutta häirinnässä on erotettavissa uhri ja kiusaaja. (Kowalski ym. 2008, 47.)

Mustamaalaaminen. Mustamaalaamista voi esiintyä julkisesti tai lähettämällä tekaistuja juttuja esimerkiksi yksityisviesteillä monelle vastaanottajalle ja antaa juorun levitä tällä tavoin (Kowalski ym. 2008, 48). Teknologia ja nuorten kehittyvät tietotekniset taidot mahdollistavat harmillisten kuva- ja videomanipulaatioiden leviämisen verkossa ennätysnopeasti. Kowalskin ym. (2008, 48) haastatteluissa nuoret kertoivat tuntevansa henkilön, jonka kuva oli muokattu siten, että hän näytti olevan raskaana. Toisia nuorten kertomia esimerkkejä mustamaalaamisesta on erityisesti tiettyjä henkilöitä varten luodut verkkosivut, johon muut, yleensä saman koulun oppilaat, voivat käydä kirjoittamassa heistä ilkeitä kommentteja. Myös Facebookissa on helppo luoda oma sivu kenelle tahansa ja kiusatun voi olla vaikea hallita hänestä luodun sivun loukkaavaa sisältöä ja keksittyjä juoruja ilman salasanaa ja pääsyä sivulle. Toisinaan kiusattu ei välttämättä edes tiedä, että hänestä on tehty sivu haukkumista varten. (Huhtala & Herkama 2012, 37–38.)

Mustamaalaamista tapahtuu yleensä julkisilla sivustoilla ja tällöin kiusaamisen tavoitteena on yleensä kiusatun maineeseen vaikuttaminen. Huhtalan ja Herkaman (2012, 35–36) mukaan tällaisen kiusaamisen tarkoituksena on levittää kiusatusta negatiivista kuvaa ja saada muut ihmiset ajattelemaan hänestä samoin. Huhtalan ja Herkaman (2012, 36) haastattelemat oppilaat ja opettajat mainitsivat juoruilun

olevan helppo tapa vaikuttaa kiusatun julkiseen kuvaan. Kiusatun puolustautuminen ja vaikuttaminen juoruihin tai verkkoon ladattujen kuva- ja videomanipulaatioiden mainittiin olevan käytännössä katsoen mahdotonta.

Toiseksi henkilöksi tekeytyminen. Sosiaalisen median yhteisöpalveluissa kiusaaja voi peittää aidon henkilöllisyytensä valeprofiilin taakse ja sen avulla häiritä uhriaan, kuten kävi 13-vuotiaalle yhdysvaltalaiselle Megan Meierille. Meierin traaginen tarina on yksi niistä tapauksista, jotka herättivät huomion ja huolen verkkokiusaamisen vaikutuksista nuoriin (Tokunaga 2010, 277). Meganin luokkalaisen tytön äiti oli luonut valeprofiilin MySpaceen, jonka avulla hän otti yhteyttä Meganiin saadakseen tietää, mitä Megan puhuu hänen tyttärestään. Josh-nimisenä poikana esiintynyt äiti oli aluksi ystävällinen koulukiusatulle Meganille, mutta kertoi pian vihaavansa häntä. Jonkin ajan kuluttua jo alun perin masentunut Megan teki itsemurhan, minkä jälkeen valeprofiilin oikea haltija kävi ilmi. (McQuade, Colt & Meyer 2009, 5.) Esimerkkinä äärimmäinen Meganin tapaus kertoo kuitenkin anonymiteetin ja toiseksi henkilöksi tekeytymisen helppoudesta sosiaalisessa mediassa. Kernaghanin ja Elwoodin (2013) mukaan lähes 40 % tytöistä oli antanut oman pikaviestimensä salasanan jollekin toiselle, joka oli kirjautunut ja esittänyt olevansa profiilin oikea käyttäjä saadakseen selville muiden salaisuuksia ja muita henkilökohtaisia asioita. Reilu neljäsosa vastaajista kertoi myös tekeytyneensä toiseksi henkilöksi samasta syystä. Anonymiteetti näyttää olevan tärkeä tekijä verkkokiusaamiseen syyllistymisessä henkilöille, jotka eivät haluaisi syyllistyä perinteiseen kiusaamiseen (Vandebosch & Van Cleemput 2008, 502).

Paljastaminen. Nuoret ajattelevat yleensä, että nolostuttavien kuvien ja videoiden lataaminen ja jakaminen internetissä on harmillisin ja perinteistä kiusaamista haitallisempi tapa kiusata (Smith, Mahvadi, Carvalho & Tippett 2006; Slonje & Smith 2008, 153). Nuoret ovat kertoneet, että heidän henkilökohtaisia kuviaan on jaettu ilman lupaa verkossa ja myös verkkokiusaajat kertoivat jakaneensa toisten kuvia muille ihmisille (Mishan ym. 2010, 365). Kuviin ja videoihin liittyvästä kiusaamisesta ollaan usein tietoisimpia (Smith ym. 2006; Smith, Mahdavi, Carvalho, Fisher, Russell & Tippett 2008, 379), mikä voi selittää sen, miksi nuorten mielestä kuvien ja videoiden avulla tapahtuva kiusaaminen nähdään

harmillisempina kuin muilla tavoilla kiusaaminen. Verkkokiusaamisen uhri on yleensä tunnistettavissa kuvasta tai videosta ja usein tilanne on uhrille kiusallinen. Lisäksi nuoret arvelivat, että epävarmuus siitä, kuinka moni on nähnyt kyseisen kuvan tai videon, aiheuttaa pelkoa (Slonje & Smith 2008, 153). Kuvien ja videoiden pysyvyys internetissä kaikkien näkyvillä voi aiheuttaa pitkäkestoista sosiaalista ja emotionaalista harmia. Eräästä 22-vuotiaasta humaltuneesta naisesta kuvattu video päätyi internetiin ja hänestä tuntui aivan kuin kiusaaminen jatkuisi aina, kun videon katsojaluvut nousivat (Dooley ym. 2009, 183). Verkkokiusaamisessa yhtenä tekijänä on epävarmuus, mikä usein ahdistaa verkkokiusaamisen uhria (Pure 2009, 46). Kiusallisten kuva- ja videodokumenttien julkaiseminen vaikuttaa niissä esiintyneiden verkkokiusaamisen uhrien maineeseen ja statukseen ja Huhtalan ja Herkaman (2012, 42) mukaan tällainen kiusaaminen on suunnattu ympärille olevalle yhteisölle, jotta he liittyisivät kiusaamiseen mukaan. Huhtalan ja Herkaman (2012, 42) tulokset osoittavat, että uhrin maineen tahraamiseen liittyy tarkoitus ” - saada aikaan jonkinlaisia muutoksia muiden käsityksissä kiusattua kohtaan”. Kaiken kaikkiaan maineeseen ja statukseen liittyvässä verkkokiusaamisessa on kysymys julkisen alueen ilmiöstä (Pörhölä & Kinney 2010, 85; Huhtala & Herkama 2012, 42).

Eräs verkkokiusaamisen muoto on ”happy slapping”, joka tapahtuu videoiden välityksellä. Happy slapping -ilmiöön kuuluu, että sivullista henkilöä satutetaan fyysisesti ja tapahtumasta kuvataan video, joka myöhemmin jaetaan esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Uhrit voivat olla joissain tapauksissa kiusaajille tuntemattomia, mutta tilanteita on esiintynyt myös kouluissa oppilaiden kesken. (Kowalski ym. 2008, 51.)

Paljastamiseen kuuluu kuvien ja videoiden jakamisen lisäksi henkilökohtaisten asioiden kertominen muille ihmisille. Kernaghanin ja Elwoodin (2013) mukaan yleisin verkkokiusaamisen muoto 12–15-vuotiaiden tyttöjen keskuudessa oli pikaviestimellä käytyjen keskusteluiden kopioiminen ja niiden jakaminen eteenpäin muille kontakteille. Keskusteluiden kopioiminen ja jakaminen oli vastaajien mielestä kiusaajalle helppo tapa toimia niin, ettei kiusattu tiedä, mitä sillä hetkellä tapahtuu.

Poissulkeminen. Poissulkeminen on esimerkki epäsuorasta verkkokiusaamisesta ja sitä esiintyy myös perinteisessä kiusaamisessa. Patchinin ja Hinduja (2006, 162) tutkimuksen mukaan yleisin verkkokiusaamisen tapa oli poissulkeminen, jota 60 % tutkimukseen osallistuneista nuorista oli kokenut. Erityisesti tytöt kiusaavat sulkemalla kiusatun pois sosiaalisesta verkostosta (Catanzaro 2011, 87). Verkossa sosiaalinen poissulkeminen käy helposti nappia painamalla, jolloin haluttu henkilö poistuu kontaktilistalta, esimerkiksi Facebook-kavereista tai ryhmäkeskustelusta (Kowalski ym. 2008, 49). Sekä Patchin ja Hinduja (2006, 162) että Kowalski ym. (2008, 49) kuitenkin mainitsevat, että kokemus poissulkemisesta on subjektiivista ja joku voi kokea jääneensä huomiotta, jos toinen ei esimerkiksi vastaa viestiin tarpeeksi nopeasti.

Verkkovainoaminen. Verkkovainoamisessa on samoja piirteitä kuin häirinnässä, mutta se herättää uhrissa usein aitoa pelkoa ja ahdistusta. Kowalski ym. (2008, 50) kertoivat eräästä haastateltavasta, jonka entinen poikaystävä lähetti hänelle tappouhkauksia sisältäneitä sähköposteja. Aftab (n.d.) toteaa, että verkkovainoamisesta voidaan puhua silloin, kun tilanteeseen on osallisena aikuinen ihminen, ja että vain nuorten välistä elektronisesti tapahtuvaa kiusaamista voi kutsua verkkokiusaamiseksi. Kowalski, Limber ja Agatston (2008, 43) ovat kuitenkin sitä mieltä, että myös verkkovainoaminen on verkkokiusaamista.

2.3 Verkkokiusaamiseen kytkeytyviä tekijöitä

Yksi verkkokiusaamisen kysymyksistä on se, voidaanko verkkokiusaamista selittää pelkästään nuoren persoonallisuuden avulla, vai ajaako verkkokiusaamiseen persoonallisuuden piirteiden lisäksi nuoren ympäristö ja sosiaaliset kognitiot eli sosiaalisten tilanteiden tiedollinen hallinta. Nuoren vertaissuhteiden sosiaalisilla normeilla on yhteyksiä verkkokiusaamisen aloittamiseen (Lazuras, Barkoukis, Ourda & Tsorbatzoudis 2013, 881–885). Myös Hinduja ja Patchinin (2013) mukaan nuoren vertaissuhteilla sekä hänen suhteellaan omiin vanhempiinsa (ks. myös Accordino & Accordino 2011) ja opettajiinsa on vaikutusta siihen, ajautuuko hän kiusaamaan muita internetissä. Hinduja ja Patchinin (2013, 717) mukaan

nuoret, joiden kaverit kiusaavat muita joko koulussa tai elektronisesti, kiusaavat itsekin useammin. Ne nuoret, jotka tiesivät etteivät heidän vanhempansa hyväksy verkkokiusaamista, tai että kiusaamisella on seuraamuksia joko vanhempien tai koulun puolesta, kertoivat kiusanneensa huomattavasti vähemmän kuin muut. Tämän vuoksi ei voida sanoa nuoren luonteen olevan ainoa syy verkkokiusaamiseen, vaan siihen liittyy myös ympäristöllisiä tekijöitä.

Tutkijat ovat selvittäneet liittyykö verkkokiusaamiseen sukupuoli- tai ikäeroja. Görzigin ja Ólafssonin (2012, 12) mukaan tytöt kiusasivat todennäköisemmin verkossa kuin kasvokkain verrattuna poikiin. Tämä pätee kuitenkin tyttöihin, joilla on profiili jossain sosiaalisen median palvelussa ja tyttöjen kiusaaminen onkin yleensä vertaissuhteisiin liittyvää, kuten sosiaalista poissulkemista, eikä niinkään fyysistä (Catanzaro 2011, 87). Kowalskin ja Limberin (2007, 28) mukaan tytöt kiusasivat verkossa poikia useammin. Cowien (2009, 7) mukaan tytöt ovat suuremmalla todennäköisyydellä verkkokiusaamisen uhreja kuin pojat ja sosiaalisesti epäsuositut tytöt kertovat todennäköisemmin jollekin ulkopuoliselle, että heitä on kiusattu. Sukupuolien väliset erot eivät ole kuitenkaan yksiselitteisiä ja aina ei ole löydetty eroja siinä, tulivatko tytöt vai pojat enemmän kiusatuksi internetissä (Williams & Guerra 2007, 20; Misha ym, 2012, 369). Smith ym. (2008, 383) arvelevat, että tytöt saattavat olla tekemisissä verkkokiusaamisen kanssa useammin, koska heidän kiusaamistapansa ovat yleensä epäsuoria ja verkkokiusaamisen voidaan ajatella olevan epäsuoraa, koska siitä puuttuu kasvokkaisviestintätilanne. Poikia saattaa kuitenkin kiehtoa teknologinen näkökulma verkkokiusaamisessa, joka saattaa liittyä esimerkiksi kuva- ja videomanipulaatioihin. Verkkokiusaamisen muodoissa on myös huomattavissa sukupuolieroja Mishnan ym. (2012, 369) mukaan. Heidän mukaansa pojat olivat useammin osallisena suorassa verkkokiusaamisessa, kuten uhkailussa, kun taas tyttöjen verkkokiusaaminen oli useammin epäsuoraa, kuten juorujen levittämistä ja toisena henkilönä esiintymistä.

Barnett, Nichols, Sonnentag ja Wadian (2013) selvittivät nuorten suhtautumista Facebook-kiusoitteluun (Facebook teasing). Tulosten mukaan nuoret, joilla on negatiivinen asenne kiusoitteluun reagoivat verkkokiusaamiseen kielteisemmällä tavalla kuin miten samanikäiset nuoret yleensä reagoivat. Tällainen

suhtautuminen voi selittää sitä, miten jotkut kokevat huumoriksi tarkoitetut viesti tai kommentit kiusaamisena, vaikka "kiusaaja" ei ollut tarkoittanut niitä loukkaaviksi.

Kowalski ja Limber (2007, 28) saivat selville, että lähes puolet verkkokiusaamisen uhreista eivät tienneet kiusaajaansa. Mishnan ym. (2010, 365) tutkimuksessa suurin osa kiusatuksi joutuneista nuorista kertoi kiusaajan olleen henkilö, jota he pitivät kaverinaan. Toiseksi yleisin kiusaaja oli saman koulun oppilas. Reilu kymmenes vastaajista uskoi kiusaamisen johtuvan heidän ulkonäöstään tai etnisestä taustastaan. Loput vastaajista arvelivat kiusaamisen johtuvan koulumenestyksestä, sukupuolesta, seksuaalisesta suuntautuneisuudesta, perhetilanteesta tai vammasta. Samaan tutkimukseen osallistuneista nuorista kolmasosa myönsi kiusanneensa muita verkossa. Kiusaajista yli puolet kertoivat kiusaamisen kohdistuneen heidän kavereihinsa. Yleisin syy, jonka kiusaajat antoivat kiusaamiselle oli uhrin ulkonäkö ja olemus. Harvemmin mainittuja syitä olivat etninen tausta, koulumenestys, seksuaalinen suuntautuneisuus, uhrin perhetausta, vamma tai sukupuoli.

Katzer, Fetchenhauer ja Belschak (2009, Kwanin ja Skoricin 2013, 22 mukaan) arvelevat, että sosiaalinen eristäminen internetin ulkopuolisessa elämässä on tärkeä tekijä verkkokiusaamisen kohteeksi joutumisessa. Kwan ja Skoric (2012, 22) argumentoivat, että tästä syystä se, kuinka suosittu nuori on hänen vertaissuhteissaan voi ennakoida joutuuko hän kiusaamisen uhriksi. Aiemmat verkkokiusaamisen tutkimukset ovat linkittäneet myös verkkokiusaamisen ja masennuksen toisiinsa. Vielä on kuitenkin epäselvää, aiheuttaako verkkokiusaaminen masennusta, vai ovatko masentuneet nuoret verkkokiusaajien mielestä hyviä kohteita (Patchin 2013, 431.).

Vandeboschin ja Van Cleemputin (2008, 501) mukaan nuoret ajautuvat kiusaamaan muita usein kostoksi perinteisestä tai verkkokiusaamisesta. Lisäksi oikeassa elämässä esiintyneitä riitoja saatetaan ratkoa internetissä. Sosiaalisen median palveluita käytetäänkin usein jo olemassa olevien vuorovaikutussuhteiden ylläpitoon (Ellison, Steinfield & Lampe 2007, 1144), joten koulupihojen riidat voivat helposti löytää tiensä internetiin ja jatkaa siellä (Kwan & Skoric 2013, 24; Vandebosch & Van Cleemput 2009, 1368). Nuoret halusivat myös näyttää, mitä

osaavat tehdä tietokoneella tai muun tekniikan avulla sekä osoittaa, että heillä on valtaa. Joillekin vastaajille verkkokiusaamisen syyksi riitti se, ettei ollut mitään muuta tekemistä. (Vandebosch & Van Cleemput 2008, 501.) Nuoret, jotka viettävät enemmän aikaa internetissä, esimerkiksi nuoret jotka käyttävät sosiaalisen median palveluita tulevat kaksi kertaa todennäköisemmin verkkokiusatuksi kuin nuoret, jotka eivät käytä sosiaalisen median palveluita (Staksrud, Ólafsson & Livingstone 2013, 45).

Verkkokiusaamisessa on kiusatun ja kiusaajan lisäksi usein vielä kolmas osapuoli: sivulliset henkilöt, jotka havaitsevat ja seuraavat kiusaamista ulkopuolisina. Sosiaalisessa mediassa tapahtuva verkkokiusaaminen on julkisen alueen ilmiö (Huhtala & Herkama 2012, 41) ja kiusaamista sivusta seuraavilla voi olla iso rooli siinä, kuinka julkiseksi kiusaaminen lopulta paisuu. Sivulliset henkilöt voivat joko jakaa esimerkiksi nöyryyttävää videota eteenpäin, mutta he voivat myös tukea kiusattua ilmoittamalla kiusaamisesta palvelun ylläpitäjille tai muille ulkopuolisille henkilöille. Useimmiten sivustaseuraajien rooli nähdään kiusatun tukijana, eikä niinkään neutraalina kiusaamiselle. Sivustaseuraajien tehtävänä on auttaa uhria estämään viestien tulo ja ilmoittaa kiusaajien profilit palveluntarjoajille, jotta he voivat rangaista kiusaajaa esimerkiksi jäädyttämällä profiilin. (Carter 2013.)

Aiemmissä tutkimuksissa verkkokiusaamiseksi on yleensä laskettu kaikki elektronisten välineiden avulla tapahtunut kiusaaminen, eikä sitä useinkaan ole eroteltu käsittämään esimerkiksi pelkästään sosiaalisessa mediassa. Aiemmat tutkimukset ovat lukeneet mukaan kaiken teknologiavälitteisen viestinnän puheluista ja tekstiviesteistä sähköpostiin. Aiempien tutkimusten mukaan verkkokiusaamista tapahtuu useimmiten pikaviestimien välityksellä ja chat-huoneissa sekä sähköpostin välityksellä (ks. esim. Patchin & Hinduja 2006; Kowalski & Limber 2007; Vandebosch & Van Cleemput 2008; Mishna ym. 2010; Patchin & Hinduja 2010). Nuoret ovat kokeneet kiusaamista myös puheluiden ja tekstiviestien välityksellä (Smith, Mahdavi, Carvalho & Tippett 2006). Kiusaaminen sosiaalisessa mediassa ei ole saanut erityistä huomiota, vaikkakin tuloksissa käy ilmi, että nuoret ovat kokeneet kiusaamista myös sosiaalisen median palveluissa (esim. Mishna ym. 2010; Patchin & Hinduja 2010; Staksrud ym. 2013).

Staksrudin ym. (2013, 44) mukaan nuoret, jotka käyttävät sosiaalisen median palveluita kohtaavat suuremmalla todennäköisyydellä vahingollista sisältöä ja riski tulla kiusatuksi internetissä on heille kaksi kertaa isompi. Tämä kertoo siitä, että sosiaalisessa mediassa esiintyy paljon verkkokiusaamista. Sosiaalisen median sivustojen riskien ajatellaan liittyvän lähinnä internet-vaanijoiden (internet predator) yhteydenottoihin, mutta nuoret tulevat suuremmalla todennäköisyydellä kiusatuksi sosiaalisessa mediassa kuin joutuvat pedofiilien uhreiksi. (Kite ym. 2010, 162). EU Kids Onlinen (Livingstone, Haddon, Görzig & Ólafsson 2011, 63) tekemän Euroopan laajuisen kyselyn mukaan suurin osa kiusaamisesta tapahtuukin juuri sosiaalisen median palveluissa tai pikaviestimien välityksellä, mistä syystä sosiaalisessa mediassa esiintyvä verkkokiusaaminen on perustellusti tärkeä tutkimuskohde.

3 Sosiaalinen media

3.1 Sosiaalisen median määrittelytapoja

Sosiaalinen media on ilmiönä laaja ja alati muuttuva. Käsitteenä sosiaalista mediaa on alettu käyttää vasta 2000-luvun puolessa välissä (Lietsala & Sirkkunen 2008, 17). Ideana sosiaalinen media ei kuitenkaan ole uusi, vaan se perustuu käsitykseen Web 2.0:sta, jossa sisältöä ei enää tuota ja julkaise vain tietyt yksilöt, vaan kuka tahansa voi muokata sisältöä jatkuvasti (Kaplan & Haenlein 2009, 61). Bruns ja Jacobs (2007, Lietsalan ja Sirkkusen 2008, 18 mukaan) näkevät, että sosiaalisen median käyttäjät ovat itse asiassa sosiaalisen median sisällön tuottajia. Käyttäjien tuottamaa sisältöä kutsutaan englanniksi käsitteellä User Generated Content, UGC (Kaplan & Haenlein 2009, 61). Sisällön tulee täyttää kolme kriteeriä, jotta sitä voidaan kutsua käyttäjien tuottamaksi sisällöksi (OECD 2007, 18):

1. Sisällön tulee olla julkisesti nähtävillä jossain julkaisualustalla. Tämä sulkee pois kahdenkeskiset sähköpostit tai pikaviestit.
2. Käyttäjien tulee tuoda oma lisänsä sisältöön. Julkaistussa mediassa tulee näkyä käyttäjän luovuus joko uutena sisältönä, tai uutena näkökulmana jo ennestään olemassa olleeseen julkaisuun. Esimerkiksi itse kuvattu video on käyttäjän itse tuottama teos. Jo aiemmin julkaistut, mutta uudelleen muokatut kuvat lasketaan myös käyttäjien tuottamiksi. Tämä sulkee pois pelkästään alkuperäisten sisältöjen suoran kopioimisen.
3. Sisällön tulee olla markkinoinnista ja kaupallisuudesta vapaata. Tämä sulkee pois esimerkiksi mainontaa varten luodut kuvat ja videot.

Kaplan ja Haenlein (2009, 61) määrittelevät sosiaalisen median seuraavasti:

”-- a group of Internet-based applications that build on the ideological and technological foundations of Web 2.0 and that allow the creation and exchange of UGC.”

Kaplan ja Haenlein (2009, 61) ajattelevat sosiaalisen median tarkoittavan Web 2.0:n ideologiselle ja teknologiselle perustalle pohjautuvia internetsovelluksia, jotka sallivat käyttäjien tuottaa sisältöä ja vaihtaa sitä muiden käyttäjien kanssa. Boyd ja Ellison (2007, 211) määrittelevät sosiaalisen median verkkopalveluksi, jossa käyttäjän on mahdollista luoda osittain tai täysin julkinen profiili sekä jakaa kiinnostuksen kohteitaan muiden käyttäjien kanssa. Lietsala ja Sirkkunen (2008, 19) ovat keskittyneet sosiaalisen median määrittelyssä luotuun ja jaettuun sisältöön. Sisältöä, kuten tekstiä, kuvia ja videoita, jaetaan vapaaehtoisesti erilaisten sovellusten, kuten Facebookin ja blogialustojen avulla. Lietsala ja

Sirkkunen (2008, 19) painottavatkin enemmän käyttäjien luoman sisällön luonnetta sekä aktiivisia sosiaalisia rooleja sisällön luomisessa, eivätkä niinkään tähän tarkoitettua teknologiaa itsessään. Tällaisen ajattelun mukaan esimerkiksi videoiden kuvaaminen tai blogitekstien kirjoittaminen on sosiaalista mediaa, YouTube ja erilaiset blogialustat ovat vain sovelluksia joiden avulla käyttäjät voivat julkaista tuottamaansa sisältöä.

Tässä tutkielmassa selvitetään nuorten omaa käsitystä sosiaalisesta mediasta ilmiönä. Tämän vuoksi vastaajille ei tarjota valmista määritelmää sosiaaliselle medialle, koska on mielenkiintoista nähdä, mitä nuoret ajattelevat sosiaalisen median tarkoittavan ja pitävän sisällään.

3.2 Nuorten sosiaalisen median käyttötavat

Suomalaiset nuoret omaksuvat internetin käytön varhaisessa ikävaiheessa (Kupiainen, Suoninen & Nikunen 2011, 51). Reilu kolmannes 5–6-vuotiaista lapsista käyttää internetiä vähintään kerran viikossa (Suoninen 2011, 25). Suomalaisista 9–16-vuotiaista nuorista 79 % käyttää internetiä päivittäin tai lähes joka päivä (Livingstone ym. 2011, 25). Sosiaalisen median käyttö on nuorten keskuudessa yksi suosituimmista internetin käyttötarkoituksista koulutyön, pelaamisen ja videoiden katsomisen jälkeen (Kupiainen, Suoninen & Nikunen 2011, 53; Staksrud ym. 2012, 40). Päivittäin internetiä käyttävät nuoret vierailevat suuremmalla todennäköisyydellä päivittäin myös sosiaalisen median palveluissa (Lenhart, Purcell, Smith & Zickuhr 2010, 17). Vuonna 2012 jopa 86 % 16–24-vuotiaista suomalaisista henkilöistä seurasi päivittäin sosiaalisen median yhteisöpalveluja (Suomen virallinen tilasto 2013).

Kupiaisen, Suonisen ja Nikusen (2011, 54) mukaan nuoret eivät ole innokkaita jakamaan omia tuotoksiaan, kuten blogitekstejä, sosiaalisen median palveluissa. Blogien kirjoittamisessa on sukupuolieroja, sillä 13–16-vuotiaista tytöistä 27 % kirjoittaa blogia, mutta pojista vain 9 %. Vuonna 2006 tehdyssä tutkimuksessa kävi ilmi, että tytöt käyttävät enemmän sosiaalisen median yhteisöpalveluja kuin pojat,

mutta kuluneina vuosina ero on pienentynyt ja tyttöjä ja poikia vieraillee sivuilla yhtä paljon (Lenhart ym. 2010, 17).

Nykyään nuoret käyttävät sosiaalisen median yhteisöpalveluja vähemmän yhteydenpitoon ystäviensä kanssa kuin ennen. He myös lähettävät vähemmän yksityisviestejä kuin vuonna 2008. Lisäksi blogien kommentoiminen on vähentynyt. Vähentyminen saattaa johtua blogien kirjoittamisen vähentymisestä yleisesti. Kuvien kommentoiminen ja kommenttien lähettäminen esimerkiksi ystävien Facebook-sivuille on kuitenkin pysynyt suosittuna nuorten keskuudessa. 86 % sosiaalisen median sovelluksista käyttävistä nuorista kommentoivat ystäviensä profiilisivuja ja 83 % kommentoivat ystäviensä kuvia. (Lenhart ym. 2010, 20.) Statusten ja muiden lyhyiden päivitysten kirjoittaminen voidaankin nähdä varsinaisen yhteydenpidon sijasta faattisena viestintänä, jonka tarkoituksena on viestiä muille verkoston jäsenille omasta olemassaolosta ja pitää sosiaaliset viestintäkanavat auki (Miller 2008, 393–394).

Nuorilla on tarve yksityisyyteen ja he hallitsevat yksityisyyttään sekä rakentavat omaa identiteettiään sosiaalisen median yhteisöpalvelujen avulla. Tämä ilmenee esimerkiksi yhteisöpalveluihin luoduissa profiileissa: mitä niissä kerrotaan itsestä ja kuinka monille ihmisille suodaan pääsy tarkastelemaan näitä tietoja. Nuorilla saattaa olla esimerkiksi Facebookissa ystävinään monia satoja ihmisiä, joista osa on läheisiä ja osa vain puolituttuja. Nuoret haluaisivatkin rajoittaa profiiliensa näkyvyyttä juuri näiden käyttäjien kesken ja hallita sitä, ketkä ystävät näkevät mitään tietoja. Teini-ikäisillä ei niinkään ole halua rajoittaa yksityisyyttään tuntemattomia käyttäjiä kohtaan, vaan he haluavat jakaa henkilökohtaisia kokemuksiaan ja olla omana itsenään sosiaalisissa verkostoissa. Nuorten viestintä ei ole kuitenkaan rajoittunut pelkästään sosiaalisen median palveluissa tapahtuvaan vuorovaikutukseen, vaan nuoret kaipaavat myös kasvokkaisviestintää ystäviensä kanssa esimerkiksi silloin, kun he tuntevat itsensä surullisiksi ja haluavat saada tukea. (Livingstone 2008, 11–13.) Varsinkin tytöt käyttävät sosiaalista mediaa luodakseen tietynlaisen kuvan itsestään. Profiileihin valikoidaan imartelevia kuvia, joiden avulla hallitaan julkista kuvaa omasta itsestä. Ilman lupaa julkaistut nolot ja epäviehättävät kuvat vaikuttavat negatiivisesti huolellisesti luotuun julkiseen kuvaan. (Kernaghan & Elwood 2013). Tyttöjen halu

ylläpitää tiettyä sosiaalista kuvaa itsestään saattaa olla syynä sille, miksi esimerkiksi Cowien (2009, 7) mukaan verkkokiusaaminen on tavanomaisempaa tyttöjen keskuudessa.

Nuoret näyttävät omaksuneen sosiaalisen median heidän omaksi ”valtakunnakseen”, sillä se edustaa heidän omaa tilaansa. Sosiaalisessa mediassa nuoret voivat paljastaa oman itsensä ystävilleen profiileissaan ja toisaalta piilottaa profiilit ja kuvat aikuisten valvonnasta. (Livingstone 2008, 5.) Nuorten lasten vanhemmille on yleensä omat sääntönsä lasten internetin käyttöön ja teini-ikäistenkin vanhemmista 90 % valvoo lastensa internetin käyttöä. Keskustelu vanhempien ja nuorten välillä internet-kulttuurista ja internetin käytöstä kuitenkin vähenee, kun nuori on 13–16-vuotias (Kupiainen, Suoninen & Nikunen 2011, 52). Kynnys verkkokiusaamisen aloittamiseen voi olla pienempi, jos nuori käyttää sosiaalista mediaa ilman minkäänlaista aikuisen ihmisen valvontaa. Lisäksi, jos vanhempi ei tiedä oman lapsensa sosiaalisen median käytöstä ja siitä, että häntä kiusataan sosiaalisessa mediassa, voi kynnys kertoa kiusaamisesta olla suurempi. Verkkokiusaamisesta kertominen aikuiselle voisi myös auttaa kiusaamiselta suojautumisessa, mutta nuoret eivät useinkaan arvele kertovansa aikuiselle, jos he kokisivat tulleen kiusatuksi (Kite ym. 2010, 162). Vanhempien tai muiden aikuisten ihmisten tietoisuus sosiaalisessa mediassa tapahtuvasta kiusaamisesta ja sen muodoista on siis tärkeää. Tällöin aikuinen ja nuori voisivat keskustella kiusaamisesta ennen kuin mahdollisia kiusaamissuhteita ehtii syntyä. Tällä tavoin nuoren ja aikuisen välinen keskusteluyhteys verkkokiusaamisesta avattaisiin valmiiksi, jolloin nuoren voisi olla helpompaa kertoa aikuiselle kiusaamisesta tarpeen vaatiessa.

4 Tutkimuksen toteuttaminen

4.1 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tämän tutkielman tavoitteena on selvittää, millaista kiusaamista esiintyy nuorten parissa sosiaalisessa mediassa. Tavoitteena on myös selvittää nuorten käsityksiä siitä, millaiset nuoret ovat yleensä osapuolina verkkokiusaamisessa. Lisäksi tavoitteena on selvittää nuorten käsityksiä sosiaalisesta mediasta ilmiönä sekä heidän sosiaalisen median käyttötarkoituksiaan. Tutkimuksen tavoitetta lähestytään sekä nuorten käsitysten että kokemusten kautta. Tutkimuskysymykset jaettiin kolmeen kysymysryhmään käsittelemään käsityksiä ja kokemuksia erillään toisistaan. Tämän johdosta tutkimuskysymyksiksi muotoutuivat seuraavat kolme kysymysryhmää:

1. *Käsitykset sosiaalisesta mediasta ja siellä tapahtuvasta kiusaamisesta*
 - a. *Mitä sosiaalinen media tarkoittaa nuorten mielestä?*
 - b. *Mitä kiusaaminen sosiaalisessa mediassa tarkoittaa nuorten mielestä?*
 - c. *Miten kiusaaminen sosiaalisessa mediassa eroaa perinteisestä kiusaamisesta nuorten mielestä?*

Ensimmäisen kysymysryhmä keskittyy nuorten käsityksiin ja ymmärrykseen sosiaalisesta mediasta ja siellä esiintyvistä kiusaamisesta. Koska tarkoituksena on selvittää nuorten omia käsityksiä kyseisistä ilmiöistä, ei sosiaalisen median ja verkkokiusaamisen käsitteitä ole ennalta määritelty ja rajattu. Naylor, Cowie, Cossin, de Bettencourt ja Lemme (2006, 558) ovat sitä mieltä, ettei kiusaamisen määritelmälle kannata antaa rajoituksia, jos haluaa saada selville nuorten omia näkemyksiä kiusaamisesta. Ensimmäinen alakysymyksen tarkoituksena on täsmentää miten nuoret ymmärtävät sosiaalisen median käsitteen. On tärkeää tutkia nuorten käsityksiä sosiaalisesta mediasta ilmiönä, jotta saataisiin tietoa siitä, millaisena he sosiaalisen median ymmärtävät. Se, että nuoret ymmärtävät

sosiaalisen median olevan julkinen tila, johon monilla ihmisillä on pääsy, saattaa vaikuttaa heidän käsitykseensä siitä, onko harmiton pilailu tai hetken mielijohdeesta tehty kosto levittämällä nöyryyttävää kuvaa kaverista sittenkään järkevää.

Toisen alakysymyksen tarkoituksena on selvittää nuorten käsityksiä kiusaamisesta sosiaalisessa mediassa. Kolmannen alakysymyksen tarkoituksena on selvittää, eroavatko perinteinen kiusaaminen ja verkkokiusaaminen nuorten mielestä toisistaan ja millä tavoin. Perinteinen kiusaaminen on tässä tapauksessa määritelty suoraksi, fyysiseksi tai sanalliseksi kiusaamiseksi, tai epäsuoraksi, kiertoteitse tapahtuvaksi kiusaamiseksi. Verkkokiusaamisen määritelmää ei edelleenkään anneta valmiiksi, vaan nuorten on tarkoitus vertailla omia käsityksiään verkkokiusaamisesta valmiiksi annetun perinteisen kiusaamisen määritelmän kanssa.

2. Kokemukset sosiaalisesta mediasta ja siinä tapahtuvasta kiusaamisesta.

- a. Mihin tarkoituksiin nuoret käyttävät sosiaalista mediaa?*
- b. Millaisia kokemuksia nuorilla on kiusaamisesta sosiaalisessa mediassa?*
- c. Miten verkkokiusaajien, verkkokiusaamista kokeneiden ja verkkokiusaamista havainneiden kokemukset verkkokiusaamisesta eroavat?*

Toisen kysymysryhmän tarkoituksena on kartoittaa nuorten omakohtaisia kokemuksia kiusaamisesta sosiaalisessa mediassa sekä kiusattuna, kiusaajana että kiusaamisen havainnoijana. Tarkoituksena on erityisesti selvittää verkkokiusaamisen erilaisia muotoja. Ensimmäisen alakysymyksen tarkoituksena on selvittää, millaisia sosiaalisen median käyttötapoja nuorilla on. On tarpeellista selvittää nuorten sosiaalisen median käyttötarkoituksia, sillä niillä voi olla yhteys verkkokiusaamiseen. Esimerkiksi Van Cleemputin ja Vandeboschin (2008, 501) mukaan internetiä ajankuluksi käyttäneet nuoret ajautuivat kiusaamaan muita pelkästään siksi, ettei heillä ollut muuta tekemistä.

Toinen alakysymys keskittyy ylipäätään nuorten omiin kokemuksiin kiusaamisesta sosiaalisessa mediassa. Kolmannen alakysymyksen on tarkoitus selvittää, miten eri tekijöiden (kiusaaja, kiusattu ja kiusaamisen havainnoija) näkemykset kiusaamisesta sosiaalisessa mediassa eroavat.

3. Nuorten käsitykset sosiaalisessa mediassa tapahtuvan kiusaamisen osapuolista.

a. Millaisia nuoria kiusataan sosiaalisessa mediassa?

b. Millaiset nuoret kiusaavat sosiaalisessa mediassa?

Kolmas kysymysryhmä käsittelee nuorten näkemyksiä verkkokiusaamisen osapuolista. Kysymysten tarkoituksena on selvittää nuorten käsityksiä siitä, millaisia nuoria sosiaalisessa mediassa esiintyvän kiusaamisen osapuolina yleensä on. Ensimmäisen alakysymyksen tarkoituksena on selvittää millaiset nuoret ovat yleensä verkkokiusaamisen kohteena. Toisen alakysymyksen tarkoituksena on selvittää millaiset nuoret yleensä kiusaavat toisia nuoria sosiaalisessa mediassa.

4.2 Aineistonkeruumenetelmä

Tämä tutkimus on laadullinen. Aineisto kerättiin erään peruskoulun yhdeksännen luokan ja lukion ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoilta. Peruskoulussa oppilaita on 408 ja lukiossa noin 170. Koulut toimivat samoissa rakennuksissa. Vastaajia oli yhteensä 151. Tutkimuslupa pyydettiin ja saatiin kummankin koulun rehtorilta. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ehdotuksen mukaan yli 15-vuotiaat voivat päättää itsenäisesti tutkimukseen osallistumisesta (Mäkelä 2010) ja tätä käytettiin perusteena sille, että lähtökohtaisesti vanhempien lupaa ei pyydetty. Tämä asia kerrottiin myös rehtoreille yhteydenottokirjeessä. Yhteydenotto tapahtui helmikuussa 2013 ja aineistonkeruu maaliskuussa 2013. Aineistonkeruuhetkellä paikalla oli yksi vaihto-oppilas, joka ei osallistunut tutkimukseen. Muutoin kukaan aineistonkeruuhetkellä paikalla olevista oppilaista ei kieltäytynyt osallistumasta tutkimukseen. Vaihtoehtoisena aineistonkeruukeinona mietittiin kyselyä sähköpostitse, mutta kyselyn täyttämisen mahdollisuus vapaa-ajalla olisi saattanut

pienentää kyselyyn vastanneiden määrää. Kohderyhmän ikäisiä ajatellen tehokkain keino oli pyytää vastaajia täyttämään kysely kouluajalla valvotussa tilanteessa.

Koko aineisto kerättiin yhden oppitunnin aikana paperisella kyselylomakkeella. Tutkielman tekijä toi kyselylomakkeet mukanaan ja jakoi ne opettajille ennen oppituntia ryhmän koon mukaan. Opettajat ohjeistettiin muistuttamaan nuoria lukemaan kysymykset huolellisesti läpi sekä vastaamaan kaikkiin kysymyksiin. Kyselyssä esiintyvien teemojen vuoksi opettajia pyydettiin myös muistuttamaan nuoria siitä, että halutessaan he voivat mennä keskustelemaan koulun terveydenhoitajan kanssa mahdollisista kiusaamiskokemuksistaan. Opettajat jakoivat kyselylomakkeet oppilaille oppitunnilla ja kertoivat täyttämiseen liittyvät ohjeet tutkielman tekijän pyynnön mukaisesti. Kyselyyn oli varattu aikaa yksi oppitunti eli 45 minuuttia. Oppilaat eivät saaneet poistua tunnilta, vaikka he täyttäsivät kyselylomakkeen alle 45 minuutissa, vaan nopeammin vastanneet ohjeistettiin tekemään koulutehtäviä tunnin loppuun asti. Opettajat keräsivät vastaukset ja palauttivat ne henkilökohtaisesti tutkielman tekijälle tunnin jälkeen. Kaikki vastaukset saatiin näin ollen kerättyä yhdellä kertaa.

4.3 Vastaajat

Kyselylomakkeen täytti onnistuneesti 151 vastaajaa. Muutamit vastaajat olivat jättäneet vastaamatta joihinkin kysymyksiin. Vastaajien ikä vaihteli 15–18-vuoden välillä. Taulukossa 1 kuvataan vastaajien määrää, ikää ja sukupuolta kyselylomakkeessa olevien demografisten kysymysten perusteella. Taulukossa 1 kuvataan vastaajien lukumäärä sekä iän, että sukupuolen mukaan. Tutkimukseen osallistuneista nuorista yhdeksänluokkalaisia oli yhteensä yhdeksän ryhmää ja lukion ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoita oli kolme ryhmää. Vastaajien sukupuolijakauma oli tasainen eli tyttöjä (53,6 %) oli lähes yhtä monta kuin poikia (46,4 %). Vastaajista suurin osa oli 15–16-vuotiaita (87,4 %), sitä vanhempia oli huomattavasti vähemmän. Peruskoulun ja lukion oppilaiden yhteismäärä on noin 570. Kun tutkimukseen vastanneiden määrä suhteutetaan tähän lukuun, saadaan

selville, että tutkimukseen osallistui noin neljäsosa molempien koulujen yhteisestä oppilasmäärästä.

Suomalaisista nuorista 79 % käyttää internetiä päivittäin ja jopa 98 % vähintään kerran viikossa (Livingstone ym. 2011, 25). Lisäksi 67 %:lla suomalaisista nuorista on profiili jossain sosiaalisen median yhteisöpalvelussa (Livingstone ym. 2011, 37). Tästä syystä oletuksena oli, että kyselyyn osallistuvat nuoret olisivat sen ikäisiä, jotka käyttävät aktiivisesti sosiaalista mediaa. Kyselyyn vastanneista nuorista suurin osa käytti sosiaalista mediaa päivittäin (Ks. taulukko 2), minkä vuoksi vastaajien voidaan olettaa olevan tuttuja sosiaalisen median ja siellä esiintyvän kiusaamisen kanssa.

TAULUKKO 1 Vastaajien (N=151) demografiset tiedot

Ikä	Tytöt	Pojat	Yhteensä
15	45	32	77
16	27	28	55
17	7	10	17
18	1	0	1
Ikää ei mainittu	1	0	1
Yhteensä	81	70	151

TAULUKKO 2 Vastaajien (N=151) sosiaalisen median käyttötiheys

	Tytöt	Pojat	Yhteensä
Päivittäin	75	55	130
Muutaman kerran viikossa	6	8	14
Muutaman kerran kuussa	0	3	3
Harvemmin kuin kerran kuussa tai ei ollenkaan	0	4	4

4.4 Kysely

Aineisto kerättiin kyselylomakkeella. Kyselylomakkeella voidaan kerätä informaatiota ihmisten tiedoista, asenteista tai käyttäytymisestä (Fink 2003, 1). Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2009, 195) mukaan kyselyn etuihin kuuluu muun muassa se, että niiden avulla voidaan kerätä laaja aineisto.

Lomakehaastattelu on laadullisessa tutkimuksessa harvinaisempi, mutta sitä voidaan kuitenkin tarvittaessa käyttää (Tuomi & Sarajärvi 2009, 74–75).

Lomakehaastattelu takaa myös varmemman anonymiteetin osallistujille kuin haastattelu (Hirsjärvi & Hurme 1985, 16), mikä on tärkeä eettinen huomio tutkimuksen teossa, varsinkin kun kyseessä voi olla vastaajille arka aihe.

Kyselylomake esitettiin kyselyyn osallistumattomalla 16-vuotiaalla tytöllä, jotta saatiin suuntaa antava arvio siitä, kuinka kauan lomakkeen täyttämiseen menee ja ovatko kysymykset ymmärrettäviä. Palautteen mukaan tehtyjen muokkausten jälkeen lopulliseen kyselylomakkeeseen tuli yhteensä 13 kysymystä, joista kaksi ensimmäistä oli demografiset tiedot kattavia. Kysymyksistä yhdeksän oli avointa kysymystä ja taustatietojen keräämistä varten olevien kysymysten lisäksi lomakkeessa kysyttiin nuorten sosiaalisen median sovellusten käyttötiheyttä asteikolla *Päivittäin – Harvemmin kuin kerran kuussa tai en koskaan*. Kyselyssä oli myös taulukko erilaisista sosiaalisen median sovelluksista, johon vastaajia pyydettiin merkitsemään rastilla kunkin sovelluksen käyttötiheys omalla kohdallaan sekä lisäämään käyttämiensä puuttuvien sovellusten nimet.

Ensimmäisten kysymysten tarkoituksena oli ohjata nuoria tarkastelemaan heidän

omia käsityksiään ja kokemuksiaan sosiaalisesta mediasta ja sitä kautta auttaa muistelemaan mahdollisia kokemuksiaan kiusaamisesta sosiaalisessa mediassa.

Kyselylomakkeen avoimet kysymykset käsittelivät sekä nuorten käsityksiä että kokemuksia sosiaalisesta mediasta ja verkkokiusaamisesta. Avoimet kysymykset sallivat vastaajien kertoa asiat omin sanoin, eivätkä ne kahlitse vastaajaa valitsemaan valmiiksi annetuista vaihtoehdoista (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 201). Avoimia kysymyksiä kannattaa käyttää myös silloin, kun halutaan tietää miten juuri vastaajat ymmärtävät tutkittavan ilmiön, tai kun halutaan yllättäviä vastauksia (Fink 2002, 35). Käsityksiä kartoittaviin kysymyksiin pystyivät vastaamaan myös ne nuoret, jotka eivät käytä sosiaalista mediaa eivätkä täten pysty vastaamaan kokemusta kartoittaviin kysymyksiin.

Lomakkeen alkupäässä kysymykset käsittelivät nuorten käsitystä sosiaalisesta mediasta käsitteenä, jonka jälkeen kysyttiin nuorten sosiaalisen median käyttötapoja ja -tottumuksia. Tämän jälkeen kysymykset siirtyivät käsittelemään verkkokiusaamista ja nuorten käsitystä siitä, mitä verkkokiusaaminen heidän mielestään voisi olla. Seuraavaksi kartoitettiin nuorten omakohtaisia kokemuksiaan kiusatuksi tulemisesta ja kiusaajana olemisesta sosiaalisessa mediassa sekä pyydettiin kertomaan omakohtaisia havaintoja jonkun muun kiusaamisesta sosiaalisessa mediassa. Lopuksi kysyttiin nuorten käsityksiä siitä, millaisia nuoria kiusataan ja millaiset nuoret kiusaavat muita sosiaalisessa mediassa. Viimeisellä kysymyksellä kartoitettiin nuorten käsitystä perinteisen kiusaamisen ja verkkokiusaamisen eroista. (Ks. liite 1.)

4.5 Tutkimusaineiston käsittely

Keräsin tutkimusaineistoni paperisille kyselylomakkeille, joita säilytin kotonani ulkopuolisilta henkilöiltä näkymättömissä. Litteroin kaikki vastaukset myös tietokoneelle, jolle pääsy vaatii salasanan. Tällä tavoin varmistin, etteivät ulkopuoliset henkilöt päässeet tarkastelemaan aineistoa.

Ensimmäiseksi luin kaikki paperit läpi huolellisesti saadakseni alustavan kuvan tutkimusaineistosta. Ennen litterointia järjestin vastauspaperit vastaajien

numerointia varten. Demografisissa kysymyksissä kysyttiin vastaajan ikää sekä sukupuolta, joiden mukaan järjestäminen tapahtui. Järjestäminen alkoi tytöistä ikäjärjestyksessä nuorimmista vanhimpiin ja jatkui nuorimmista pojista vanhimpiin. Tämän jälkeen annoin jokaiselle vastaajalle numeron 1–151, mikä tarkoittaa, että vastaajat 1–81 olivat tyttöjä ja vastaajat 82–151 olivat poikia. Vastausten järjestämisen jälkeen litteroin aineiston siten, että kokosin jokaisen aineistonkeruulomakkeen avoimen (kysymykset 3 ja 6–13) kysymyksen alle kaikki siihen kysymykseen annetut vastaukset. Litteroin vastaukset asiatarkasti ja esimerkiksi ”En ole kokenut kiusaamista.” vastaus lyhennettiin muotoon ”Ei.” Jos en saanut selvää vastaajan käsialasta, merkitsin vastauksen jälkeen huomion epävarmasta vastauksesta. Jos vastaaja ei ollut vastannut kysymykseen, merkitsin kysymyksen alle viivan. Vastausten perään kirjoitin sulkeisiin vastaajan numeron, näin ollen kaikkien avointen kysymysten alle tuli 151 vastausta. Lopullista tutkimusaineistoa kertyi 61 A4-liuskaa MS Wordilla kirjoitettuna.

Vastausten laajuudessa oli huomattavia eroja. Siinä, missä jotkut vastaajista käyttivät koko vastaamiseen annetun tilan ja kertoivat käsityksistään ja kokemuksistaan yksityiskohtaisesti, toiset vastasivat hyvin lyhyesti ja ympärilyöreästi. Muutama nuori vastasi esimerkiksi omia kokemuksia verkkokiusaamisen havaitsemisesta kartoittavaan kysymykseen yksinkertaisesti ”*Olen nähnyt.*”, mutta he eivät selventäneet millaisia havaintoja he olivat tehneet. Yleisesti ottaen tytöt vastasivat laajemmin ja yksityiskohtaisemmin verkkokiusaamiseen liittyviin käsityksiin sekä kertoivat laajemmin havainnoistaan kiusaamisesta sosiaalisessa mediassa. Tytöt vastasivat useasti laajemmin myös kysymyksiin millaiset nuoret ovat verkkokiusaamisen osapuolina. Pojat taas vastasivat useimmiten laajimmin kysymyksiin, jotka liittyivät käsityksiin ja kokemuksiin sosiaalisesta mediasta.

4.6 Tutkimusaineiston analysointi

Sisällönanalyysi. Aineiston analysoinnissa käytettiin sisällönanalyysia.

Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä laadullisissa tutkimuksissa. Sen

avulla voidaan saada tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiiviissä ja yleisessä muodossa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91.) Tämän tutkimusaineiston analysointiin sisällönanalyysi sopii hyvin, sillä Tuomen ja Sarajärven (2009, 104) mukaan sisällönanalyysissä etsitään merkityksiä tekstistä ja tässä tutkimuksessa oli tarkoitus löytää, millaisia merkityksiä nuoret antavat sosiaalisessa mediassa esiintyvälle kiusaamiselle. Tämän tutkimusaineiston analysoinnissa käytettiin sekä aineistolähtöistä että teoriaohjaavaa sisällönanalyysia.

Tutkimusaineiston analysoinnissa käytettiin tutkimuskysymyksestä riippuen joko teemoittelua tai luokittelua. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston keräys ja analyysi kulkevat usein käsikädessä ja aineistosta yritetään saada selvää jo sen keruuvaiheessa (Taylor & Bodgan 1997, 141). *Teemoittelua* käytettiin tutkimuskysymyksiin 1a, 1c, 2a, 2c, 3a ja 3b, sillä teemoittelu tapahtuu yleensä aineistolähtöisesti (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006) ja kyseisiin tutkimuskysymyksiin vastauksia haettiin nimenomaan nuorten omista käsityksistä ja kokemuksista, ilman ennalta määrättyjä rajoituksia. *Luokittelussa* toisiaan muistuttavat yksilöt tai asiat jaetaan ryhmiin, joissa kaikilla on samanlaisia ominaisuuksia. Luokittelua käytettäessä on hyvä, jos tutkittavaa asiaa on tutkittu jo ennestään, jolloin luokat ovat mahdollisesti jo olemassa ja niillä on valmiit nimet. (Routio n.d.) Luokittelua käytettiin tutkimuskysymyksiin 1b ja 2b, sillä nuorten käsitykset ja kokemukset verkkokiusaamisesta luokiteltiin teorialähtöisesti Willardin (2007) erottelemiin verkkokiusaamisen kategorioihin.

Teemoittelu. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi etenee Milesin ja Hubermanin (1994, teoksessa Tuomi & Sarajärvi 2009, 108) mukaan yleensä kolmessa vaiheessa, jotka ovat *aineiston redusointi eli pelkistäminen*, *aineiston klusterointi eli ryhmittely* ja *abstrahointi*. Tutkimuskysymykset mukailevat aineistonkeruulomakkeen kysymyksiä, jotka oli jaoteltu teemoittain, kuten esimerkiksi teemahaastattelussa usein on (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Näin ollen hain tutkimuskysymyksiin vastauksia tietyn aineistonkeruukysymyksen alta.

Teemoiteltavia tutkimuskysymyksiä olivat kysymykset 1a, 2a, 3a ja 3b. Pääteemoina toimivat tutkimuskysymyksissä sekä aineistonkeruulomakkeen kysymyksissä esiintyneet *käsitykset sosiaalisesta mediasta, sosiaalisen median*

käyttötavat sekä *nuorten käsitykset verkkokiusaamisen osapuolista* ja alateemoina aineistosta nousseet käsitykset ja konkreettiset käyttötavat sosiaaliselle medialle sekä kuvaukset ihmistyypeistä, joita nuoret yhdistävät verkkokiusaamisen osapuoliin.

Vastauksia lukiessani mietin mahdollisia alateemoja kullekin yläteemalle. Luettuani aineiston läpi, pelkistin aineiston koodaamalla vastaukset litteroidusta tekstistä erilliseen dokumenttiin. Koodasin aluksi vain toisistaan eriäviä vastauksia, sillä esimerkiksi kysymykseen 1a oli vastattu moneen kertaan *”sosiaalinen media tarkoittaa Facebookia”*, joten koodasin sen vain yhden kerran. Koodatessani aineistoa, etsin samankaltaisia vastauksia ja yhdistin ne allekkain, eli teemoittelin vastaukset alustavasti. Yhdistin samankaltaiset vastaukset yhteen ilmaisuun sopivaksi ja tästä ilmaisusta muodostui alustava teema. Kun olin käynyt kaikki vastaukset läpi, siirryin alustavien teemojen pariin. Kävin näitä alustavia teemoja läpi ja jatkoin niiden jakamista tarkemmin eroteltuihin teemoihin vastausten perusteella. Samalla mietin mahdollista nimeä teemalle ja tarkistin, että jokainen vastaus sopisi kyseisen nimen alle. Taulukossa 3 on nähtävillä esimerkki, miten aineistoista muodostui eri teemoja tutkimuskysymykseen 1a.

TAULUKKO 3 Esimerkki teemoitelluista käsityksistä sosiaalisesta mediasta

Esimerkkejä aineistosta poimituista vastauksista	Teemat
”omat sivut itsestä.” ”käyttäjät lisäävät sivuilla omaa aineistoaan” ”media, johon voi itse vaikuttaa.”	Media, jonka sisällön käyttäjät luovat itse
”Facebook” ”verkkoyhteisöt” ”sivustot, joissa jaetaan tilapäivityksiä ja kuvia” ”Twitter, Youtube” ”missä voi jutella keskenään”	Yhteisöpalvelut
”anonyymisti mielipiteitä” ”palsta, jossa voi jutella tai kertoa omia mielipiteitä” ”foorumit”	Mielipiteiden jakamispaikka

Jos valmiiden teemojen ulkopuolelle jäi yksittäisiä, toisistaan eroavia vastauksia, jotka eivät tarkistuksen jälkeenkään sopineet mihinkään teemoista, jätin ne

itsenäisiksi vastauksiksi ja mainitsin siitä tuloksissa. Pyrin tekemään teemoista laajoja, jotta yksittäisiä vastauksia ei jäisi teemojen ulkopuolelle. Tässä tapauksessa löydettyjä teemoja yhdisti jo tutkimuskysymyksistä nousseet pääteemat eli nuorten käsitykset ja kokemukset sosiaalisesta mediasta.

Luokittelu. Tutkimuskysymyksiin 1b ja 2b käytin teoriaohjaavaa luokittelua. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä analyysin luokittelu perustuu aikaisempaa tietoon tutkimusaiheesta (Tuomi & Sarajärvi 2009, 117), mikä tarkoittaa tässä tapauksessa verkkokiusaamisen muotoja. Willard (2007) on erotellut erilaisia verkkokiusaamisen muotoja, joita käytin tässä luokitellessani nuorten käsityksiä ja kokemuksia kiusaamisesta sosiaalisessa mediassa. Lukiessani aineistoa läpi koodasin jo mielessäni vastauksia tiettyjen luokkien alle. Toisella lukukerralla koodasin vastaukset Willardin (2007) kategorioihin, jotka olin kirjoittanut toiseen dokumenttiin omiksi otsikoikseen. Käytin Niemisen ja Pörhölän (2011) suomennoksia otsikoiden nimissä ja yhdistin myös kiusaamisen muodot *outing* ja *trickery* yhdeksi luokaksi *paljastaminen*, kuten Nieminen ja Pörhölä (2011, 78) ovat tehneet. Joissakin vastauksissa oli mainittu useampi kiusaamisen muoto (esim. *"Se on sama kuin muukin kiusaaminen, loukataan, haukutaan, syrjitään, julkaistaan toisesta yksityisiä asioita - -"*), joten erottelin eri muodot toisistaan omien luokkiensa alle. Jos jokin vastaus ei sopinut minkään luokan alle, koodasin sen muistiin sivun loppuun. Kun olin koodannut kaikki vastaukset omiin luokkiinsa, palasin niiden vastausten pariin, joita en osannut ensimmäisellä kerralla sijoittaa mihinkään luokkaan. Kävin vastaukset määritelmien kanssa läpi ja jos tämänkin jälkeen jäi vastauksia, jotka eivät sopineet mihinkään Willardin (2007) erottelemiin verkkokiusaamisen kategorioihin, jätin ne luokkien ulkopuolelle ja mainitsin ne erikseen tuloksissa. Jokaiseen Willardin (2007) kategoriaan ei tullut vastauksia ja mainitsin ne tuloksissa lopuksi. Seuraavassa luvussa esitellään tutkimuksen keskeisimmät tulokset.

5 Tulokset

Tässä luvussa esitellään tutkielman keskeisimmät tulokset. Kaikista vastaajista (N=151) 89:llä oli havaintoja kiusaamisesta sosiaalisessa mediassa. Osalla näistä oli myös omakohtaisia kokemuksia verkkokiusaamisesta joko kiusattuna tai kiusaajana. Tulokset esitellään tutkimuskysymysten mukaisesti aloittamalla ensimmäisestä tutkimuskysymysryhmästä ja etenemällä järjestyksessä yksi tutkimuskysymys kerrallaan. Aineistosta poimitujen sitaattien lopussa käytetään vastaajista merkintää V1–V151. Tarvittaessa sitaattien sisältöä on muutettu yleiskielisemmäksi, mutta niiden asiasisältöä ei ole muokattu.

5.1 Nuorten käsitykset sosiaalisesta mediasta ilmiönä

Aineiston perusteella nuorilla oli monenlaisia käsityksiä siitä, mitä sosiaalinen media tarkoittaa. Käsitykset sosiaalisesta mediasta vaihtelivat yhteisöpalveluista konkreettiseen viestintäteknologiaan. Nuorilla oli kuitenkin yhteinen käsitys siitä, että sosiaalinen media on jotain julkista. Aineistosta nousi viisi erilaista tapaa ymmärtää, mitä sosiaalinen media tarkoittaa: *yhteisöpalvelut; media, jonka sisällön käyttäjät luovat itse, alusta mielipiteiden jakamiseen, julkinen tiedotus ja teknologiavälitteisen viestinnän välineet.*

Yhteisöpalvelut. Iso osa nuorista käsitti, että sosiaalinen media tarkoittaa internetin yhteisöpalveluita. Vastauksissa mainittiin suurin osa tunnetuimmista yhteisöpalveluista, kuten Facebook, Twitter, Instagram, YouTube sekä erilaiset blogialustat, kuten Blogger ja Tumblr. Heidän mielestään sosiaalista mediaa ovat sivustot, joissa voi jakaa kuvia ja tilapäivilyksiä sekä jutella kavereiden kanssa ja pitää yhteyttä kauempana asuviin läheisiin. Sosiaalinen media nähtiin verkkoyhteisönä, jossa ihmiset jakavat tietoa toisilleen. Tällainen tiedonjakaminen tapahtuu vastaajien mukaan niille suunnitelluissa yhteisöpalveluissa.

Media, jonka sisällön käyttäjät luovat itse. Tutkimukseen osallistuneilla nuorilla oli myös käsitys siitä, että sosiaalinen media ei tarkoita pelkästään yhteisöpalveluja, vaan itse sisältöä, jota palvelun käyttäjät luovat yhteisöpalveluun. Nuoret ymmärsivät sosiaalisen median mediana, jonka tekemiseen on kenellä tahansa mahdollisuus osallistua. Tällaista mediaa kuvailtiin seuraavasti:

”Sosiaalisella mediallyä tarkoitetaan esimerkiksi nettisivuja, joille käyttäjät lisäävät omaa aineistoaan. - - On siis palvelun tarjoaja ja sisältö palveluun tulee käyttäjiltä.” (V122)

Sosiaalinen media nähtiin siis ennemminkin käyttäjien luomana sisältönä eikä niinkään sisällön luontiin mahdollistavana teknologiana. Sosiaalinen media oli vastaajien mielestä mediaa, jossa voi luoda omat sivut itsestään ja jakaa esimerkiksi musiikkia ja videoita. Tällä tavoin sivustoihin ja yhteisöpalveluihin voi itse vaikuttaa lataamalla sinne materiaalia jostain muualta, tai luomalla uutta esimerkiksi blogikirjoituksen muodossa.

Alusta mielipiteiden jakamiseen. Jotkut nuoret yhdistivät sosiaalisen median käsitteen vapaudeksi kertoa omista mielipiteistään ja asioistaan erilaisilla palstoilla tai forumeilla. Esille nousi erityisesti vapaus ilmaista mielipiteitään anonyymisti. Juuri anonymiteetin voikin kuvitella madaltavan kynnystä epäeettiseen viestintään, kuten verkkokiusaamiseen.

Julkisen tiedotus. Vastaajilla oli suhteellisen yleinen käsitys sosiaalisesta mediasta julkisena tiedotusvälineenä. Heidän mielestään sosiaalisessa mediassa jaetaan tietoa, joka on kaikkien saatavilla ja joka leviää nopeasti ympäri maailmaa. Myös uutissivustot laskettiin osaksi sosiaalista mediaa. Sosiaalinen media käsitettiin maailmanlaajuisena mediana ja julkisen tiedon välittäjänä, jolla saa helposti yhteyden moneen ihmiseen. Tällöin julkisen tiedotuksen teemaan laskettiin mukaan myös mainokset, jotka kuuluivat nuorten mielestä sosiaalisen median piiriin, sillä mainokset tavoittavat suuria ihmismääriä ympäri maailmaa. Tietoa ja uutisia saa jatkuvasti lähes reaaliaikaisesti joka puolelta, mitä kuvailtiin seuraavasti:

”Sosiaalisessa mediassa on kyse nykyhetkestä ja siitä, mitä missäkin tapahtuu.” (V36)

Julkisen tiedonvälittämisen voisi laskea myös median sisällöntuottamiseksi. Nuoret eivät maininneet tarkoittavatko he tietojen välittämisellä omien

henkilökohtaisten tietojen jakamista esimerkiksi yhteisöpalveluissa vai suurempaa joukkotiedotusta, kuten uutisia.

Teknologiavälitteisen viestinnän välineet. Nuoret laskivat teknologiavälitteisen viestinnän välineet sosiaalisiksi mediaksi. He mainitsivat television, kännykän, radion ja tietokoneen tarkoittavan sosiaalista mediaa. Voisi kuvitella, että nuorten mainitessa esimerkiksi tietokoneet ja kännykät, he tarkoittivat erilaisia sosiaalisen median sovelluksia, kuten yhteisöpalveluja. Tätä ei kuitenkaan suoraan vastauksissa mainittu.

5.2 Nuorten käsitykset kiusaamisesta sosiaalisessa mediassa

Vastaajat kuvasivat monipuolisesti käsityksiään siitä, mikä lasketaan kiusaamiseksi sosiaalisessa mediassa. Käsitykset luokiteltiin teorialähtöisesti Willardin (2007) erottelemiin verkkokiusaamisen muotoihin. Willardin (2007) erottelemat verkkokiusaamisen muodot ovat *vihamielinen kommentointi, häirintä, mustamaalaaminen, toiseksi henkilöksi tekeytyminen, paljastaminen, poissulkeminen ja verkkovainoaminen*. Lisäksi yhdeksi luokaksi muodostui nuorten mainitsemat verkkokiusaamisen muodot, jotka eivät lukeudu mihinkään edellä mainituista kategorioista.

Vihamielinen kommentointi. Vihamielinen kommentointi oli tutkimukseen osallistuneiden nuorten käsitysten mukaan selvästi yleisin verkkokiusaamisen muoto. Useimpien vastaajien mielestä kiusaamista sosiaalisessa mediassa oli erityisesti toisten haukkuminen ja pilkkaaminen julkisesti, esimerkiksi Facebookin kuvissa, tilapäivityksissä ja seinälle kirjoitetuissa kommentteissa. Kuvien kommentteissa haukutaan yleensä käyttäjän ulkonäköä ja muutoin nuoret mainitsivat kiusaamisen olevan tyhmää, ilkeää ja turhaa kommentointia. Lisäksi nuoret käsittivät anonyymin haukkumisen esimerkiksi blogeissa ja keskustelupalstoilla verkkokiusaamiseksi. Toisesta ihmisestä kirjoitetut loukkaavat blogitekstit ymmärrettiin myös verkkokiusaamisen muodoksi. Vihamieliseksi kommentoinniksi voi käsittää myös tahallisen ärsyttämisen, jota nuoret pitivät verkkokiusaamisena.

Häirintä. Nuoret käsittivät ahdistelun ja häirinnän verkkokiusaamiseksi.

Häirinnäksi ymmärrettiin erityisesti jatkuva ja toistuva kiusaaminen, esimerkiksi tahallinen toisen mielen pahoittaminen. Häirintää jatkuvana kiusaamisena sosiaalisessa mediassa kuvattiin seuraavasti:

”Kiusaamista on eritoten jatkuva häiriköinti sosiaalisessa mediassa. Lähetetään viestiä viestin perän niin, että toisen viestiloki on tukossa tai loukataan päivästä toiseen samaa ihmistä henkisesti.” (V65)

Nuoret eivät vastauksissaan tarkentaneet, mitä he tarkoittivat ahdistelu- ja häirintäviesteillä. Toistuvuus ja jatkuvuus viestien lähettelyssä mainittiin kuitenkin useimmin häirintäviestien yhteydessä. Lisäksi esimerkiksi seksuaalisesti vihjailevat tai ahdistavat viestit voidaan laskea häirinnäksi.

Mustamaalaaminen. Vastaajat mainitsivat pitävänsä monia erilaisia mustamaalaamisen muotoja verkkokiusaamisena. Erityisesti julkinen nolaaminen, joka tapahtui lisäämällä muokattuja pilakuvia toisesta ilman lupaa mainittiin useasti. Julkinen nolaaminen oli monien nuorten mielestä mahdollista myös levittämällä juoruja toisesta, tai käyttämällä toisen nimeä vääriin tarkoituksiin. Seuraavissa sitaateissa on esimerkkejä mustamaalaamisesta sosiaalisessa mediassa:

”Väitetään toisesta jotain, mikä ei ole totta, esim. homoksi haukkuminen.” (V1)

”Sanotaan toisesta jotakin, mikä ei ole totta, laitetaan luvatta kuvia toisesta.” (V131)

Nuorten vastauksissa oli yhteneväisiä käsityksiä siitä, että toista vahingoittavan materiaalin tai väitteiden julkaiseminen olisi verkkokiusaamista. Valheellisten väitteiden ja pilkkaaviksi muokattujen kuvien lisäämisen lisäksi vastaajat käsittivät erilaisissa yhteisöpalveluissa luodut ryhmät jotain tiettyä henkilöä vastaan kiusaamiseksi sosiaalisessa mediassa.

Toiseksi henkilöksi tekeytyminen. Toiseksi ihmiseksi tekeytyminen oli vastanneiden nuorten mielestä verkkokiusaamista. Sosiaalisessa mediassa toiseksi ihmiseksi tekeytyminen tapahtuu nuorten mukaan varastamalla toisen käyttäjän tunnukset ja esiintymällä hänenä. Toisten tunnuksilla kirjaututaan heidän profiileihinsa ja kirjoitetaan perättömiä asioita muista ihmisistä tai profiilin oikeasta käyttäjästä. Lisäksi toisen profiililla voidaan haukkua muita käyttäjiä, mikä saattaa profiilin

oikean käyttäjän huonoon valoon. Samaan kategoriaan voidaan laskea myös identiteetin varastaminen, jonka nuoret mainitsivat vastauksissaan. Nuorten mielestä kiusaaja voi tekeytyä toiseksi henkilöksi myös valeprofiilin avulla ja huijaa tällä tavoin kiusattua luulemaan, että kyseessä on joku toinen henkilö.

Paljastaminen. Nuoret käsittivät perättömien tietojen tai muokattujen kuvien lisäksi henkilön yksityisen informaation ja arkaluontoisten kuvien julkaisemisen verkkokiusaamisena. Nuorten mielestä kiusatun nolaaminen ja nöyryyttäminen voi tapahtua juorujen levittämisen lisäksi levittämällä kiusatusta hänen yksityisiä asioitaan ja kuviaan luvatta. Seuraavassa esimerkki paljastamisesta:

”Toisen ihmisen johdattamista huonoon valoon esim. intiimejä kuvia ja henkilötietoja levittämällä.” (V151)

Poissulkeminen. Poissulkemisen sosiaalisessa mediassa kuvailtiin vastauksissa samankaltaisena asiana kuin poissulkemisen perinteisessä kiusaamisessa. Yleisimmin nuoret mainitsivat syrjimisen yhteisöpalveluissa. He kuvailivat syrjimistä esimerkiksi ryhmästä tai ryhmäkeskusteluista ulkopuolelle jättämisenä. Lisäksi he pitivät poissulkemisenä sitä, jos joku henkilö jätetään kutsumatta tapahtumiin tai jos henkilöä ei oteta peleissä mukaan.

Verkkovainoaminen. Verkkovainoamisen kategoriaan nousi aineistosta ainoastaan uhkailu. Nuoret eivät selittäneet tarkemmin, mitä he uhkailulla tarkoittivat. Kuitenkin voidaan ajatella, että häirintäviestit voidaan joissakin tapauksissa kokea myös vainoamisena, erityisesti jos viestien sisältö koetaan uhkaavaksi tai häiritseväksi.

Suurin osa vastauksista luokiteltiin Willardin (2007) erottamien verkkokiusaamisen muotojen mukaan, mutta teemojen ulkopuolelle jäi vielä vastauksia, jotka eivät sopineet yllämainittuihin luokkiin. Osa nuorista vastasi kiusaamisen sosiaalisessa mediassa olevan samaa kuin muukin kiusaaminen ja yhtä vähän hyväksyttävää. Usein mainittiin myös anonymiteetti ja kiusaaminen sosiaalisessa mediassa ymmärretään nimettömänä kiusaamisena. Jotkut olivat myös sitä mieltä, että kiusaaminen sosiaalisessa mediassa voi tapahtua huomaamatta. Tällaiseen ajatteluun liittyy läheisesti se, että nuorten mielestä pienikin ”läpän heitto” voidaan laskea kiusaamiseksi, ja että kiusaajat yleensä

perustelevat loukkaavat viestinsä sillä, että ”se oli läppää”. Näyttäisi siltä, että nuorten mielestä kiusatun kokemus kiusatuksi tulemisesta määrittelee sen, onko kiusaamista tapahtunut.

5.3 Nuorten käsitykset verkkokiusaamisen ja perinteisen kiusaamisen eroista

Tutkimukseen osallistuvat nuoret näkivät monenlaisia eroja verkkokiusaamisen ja perinteisen kiusaamisen välillä. Vastauksista nousi viisi teemaa kiusaamismuotojen eroavaisuudesta: *fyysisen kontaktin puuttuminen, anonymiteetti, leviämisenopeus, kiusaamiseen puuttuminen ja kynnys kiusaamisen aloittamiseen*. Joidenkin nuorien mielestään kuitenkin sekä perinteinen kiusaaminen että verkkokiusaaminen satuttavat kiusaamisen uhria yhtäläillä, joten siinä mielessä niiden välillä eroa ei ole.

Fyysisen kontaktin puuttuminen. Vastaajien mielestä suurin ero perinteisen ja verkkokiusaamisen välillä oli fyysisen kontaktin puute, mikä näin ollen poistaa verkkokiusaamisesta fyysisen kiusaamisen, kuten lyömisen ja tönimisen. Koska sosiaalisessa mediassa ei voi kiusata toista fyysisesti, henkinen kiusaaminen ja loukkaavat viestit ja kommentit korostuvat. Jotkut vastaajat sanoivat, että muulla tavoin verkkokiusaaminen ja perinteinen kiusaaminen ovat samanlaisia, sillä verbaalinen kiusaaminen ja juorujen levittäminen onnistuu kummalla tavalla tahansa. Molempien kiusaamismuotojen arveltiin satuttavan uhria yhtäläillä.

Fyysisen kontaktin puuttuminen vaikutti nuorten mielestä myös väärinymmärrysten kasvuun. Eräs vastaajista arveli, että kirjoitettujen viestien tulkitsemisessa on vaarana se, että ne tulkitaan loukkaaviksi, vaikka kirjoittaja ei olisi niitä loukkaavina tarkoittanutkaan. Toisaalta verkkokiusaamisen arveltiin voivan olevan aggressiivisempaa ja loukkaavampaa kuin perinteisen kiusaamisen juuri kasvokkaisuviestinnän puuttuessa. Nuorten mielestä sosiaalisessa mediassa oli helppoa sanoa ilkeämpiä asioita kuin mitä viitsisi sanoa toiselle kasvotusten. Seuraavassa esimerkit tyypillisistä vastauksista, joissa pohdittiin fyysisen kontaktin puuttumista ja sen vaikutusta kiusaamiseen:

”Somessa ei tapahdu fyysistä kiusaamista, mutta epäsuoraa kiusaamista ja sanallista kiusaamista molemmissa on yhtä lailla, eli siten ne eivät eroa toisistaan.” (V17)

”Somessa kiusaaminen voi olla paljon rajumpaa ainakin kielenkäytöllisesti. Syynä varmaan se, että perinteisen kiusaamisen tapaista kasvotusten tapahtuvaa kiusaamista ei ole, milloin kiusaajan on helpompi käyttää kieltä, jota kasvotusten tuskin uskaltaisi käyttää.” (V151)

Osa vastaajista oli kuitenkin sitä mieltä, että fyysisen kontaktin puuttuminen ei poista mahdollisia fyysisiä seurauksia, jos verkkokiusaamisen uhri alkaa kiusaamisen seurauksena vahingoittaa itseään. Esimerkkinä verkkokiusaamisen fyysisestä vahingosta seuraava vastaus:

”Ei [eroa], koska voi somessakin kiusata fyysisesti, siis jos seurauksena tulee kiusatulle jotain fyysisiä seurauksia. Esimerkiksi anoreksia tai joku muu sairaus, tai ihminen alkaa viiltelemään kiusaamisen takia.” (V8)

Perinteisen kiusaamisen ja verkkokiusaamisen välittelemisessä nähtiin myös eroja, jotka liittyivät fyysiseen kontaktiin ja sen puuttumiseen. Joidenkin vastaajien mielestä sosiaalisessa mediassa kiusaamista pääsisi eroon siten, että lopettaisi sosiaalisen median käytön tai estäisi kiusaajan ottamasta enää yhteyttä. Kouluun olisi kuitenkin pakko mennä, vaikka siellä joutuisi perinteisen kiusaamisen kohteeksi. Toisaalta jotkut nuorista pohtivat, että perinteisessä kiusaamisessa koti olisi turvapaikka, mutta verkkokiusaamista voi kokea myös kotikoneella.

Anonymiteetti. Fyysisen kontaktin puuttumisen ohella mahdollisuus nimettömänä kiusaamiseen oli nuorten mielestä yksi selkeä ero perinteisen ja verkkokiusaamisen välillä. Anonymiteettiin liitettiin erityisesti kiusaamisen helppous ja loukkaavammat viestit. Anonymiteetti liittyi nuorten mielestä vahvasti myös yllä mainittuun fyysisen kontaktin puuttumiseen. Seuraavassa esimerkki anonymiteetin vaikutuksesta verkkokiusaamiseen:

”Kumpikaan [kiusaamismuoto] ei ole kivaa, mutta somessa kiusaamisesta saa pahemman tuhon kiusatulle, kun netissä leviää kaikki niin nopeasti ja siinä ei tarvitse paljastaa henkilöllisyyttä, eli kiusattu ei ehkä tiedä kuka kiusaa.” (V21)

Vastauksesta ilmenee nuorten käsitykset anonymiteetin voimasta verkkokiusaamisessa, sillä jotkut vastaajista sanoivat, että verkkokiusaamisen ja perinteisen kiusaamisen erottaa toisistaan se, että verkkokiusaamisessa ei voi aina olla varma kiusaajan henkilöllisyydestä. Tällöin nuorten mielestä ulkopuolisten voi myös olla hankalampaa puuttua kiusaamiseen, mitä käsitellään lisää edempänä.

Leviämisenopeus. Eräs perinteistä ja verkkokiusaamista erottava tekijä oli nuorten mielestä kiusaamisen leviämisenopeus. He arvelivat, että juorut ja henkilökohtaiset asiat leviävät helpommin ja nopeammin sosiaalisessa mediassa kuin perinteisessä kiusaamisessa. Verkkokiusaamisen ymmärrettiin olevan myös julkista ja siksi sillä arveltiin olevan mahdollisuus suurempaan yleisöön kuin perinteisellä kiusaamisella. Leviämisenopeuden lisäksi nuoret vastasivat, että eteenpäin kerrotut asiat tai levitettyt kuvat voivat jäädä ikuisesti internetiin, jolloin ne voivat aiheuttaa uhrille harmia myös tulevaisuudessa.

Kiusaamiseen puuttuminen. Osa vastaajista arveli perinteisen ja verkkokiusaamisen eroavan toisistaan kiusaamiseen puuttumisen helppouden osalta. Anonymiteetti oli nuorten mielestä yksi osatekijä siinä, kuinka haastavaa tai helppoa kiusaamiseen olisi puuttua. He arvelivat, että verkkokiusaajia on vaikeampi saada kiinni anonymiteetin vuoksi, kun taas perinteisessä kiusaamisessa kiusaaja on nuorten mielestä helposti tunnistettavissa ja näin ollen esimerkiksi vanhemman tai opettajan olisi helpompi puuttua kiusaamiseen. Verkkokiusaamiseen puuttumisen nähtiin olevan hankalampaa myös siksi, että kiusaajan on helpompi puolustella itseään sanomalla, että loukkaavat viestit olivat vain vitsailua.

Kynnys kiusaamisen aloittamiseen. Kynnys kiusaamisen aloittamiseen oli joidenkin vastaajien mielestä matalampi verkkokiusaamisessa kuin perinteisessä kiusaamisessa. Vastauksissa kerrottiin, kuinka verkkokiusaamiseen saattaa ryhtyä huomaamatta ja että internetissä voi tulla väärinkäsityksiä siitä, mikä on kiusaamista ja mikä ei. On mahdollista, että kasvokkaisviestinnän puuttuminen ja sen myötä nonverbaalisten vihjeiden vähyyys on syynä sille, miksi väärinkäsityksiä voi nuorten mielestä ilmetä sosiaalisessa mediassa useammin kuin kasvokkaisviestinnässä. Osa nuorista pohti myös sitä, että henkilöt, jotka eivät viitsi kiusata muita esimerkiksi koulussa, saattavat ryhtyä kiusaamaan internetissä. Yllä mainitut syyt, kuten anonymiteetin tuoma suoja ja pienempi kiinnijäämisen riski saattavat olla tekijöitä, jotka vaikuttavat nuoren päätökseen alkaa kiusata muita internetissä, mutta tätä näkökulmaa ei vastauksissa suoranaisesti oltu pohdittu.

5.4 Nuorten sosiaalisen median käyttötarkoitukset

Aineistosta käy ilmi, että nuoret käyttävät sosiaalista mediaa moniin eri tarkoituksiin. Käyttötarkoitukset ovat kuitenkin yhteneväisiä sekä tytöillä että pojilla. Teemoittelun perusteella aineistosta nousee kuusi erilaista käyttötapaa: *vuorovaikutussuhteiden luominen ja ylläpito, tiedonsaanti, viihdekäyttö, itsensä ilmaiseminen ja ajan kuluttaminen*. Yhdeksi teemaksi nousee myös sellaisten nuorten vastaukset, jotka *eivät käytä sosiaalista mediaa juuri ollenkaan*.

Vuorovaikutussuhteiden luominen ja ylläpito. Aineiston perusteella nuoret käyttivät sosiaalista mediaa enimmäkseen vuorovaikutussuhteiden luomiseen ja ylläpitoon. Nuoret kertoivat käyttävänsä erilaisia sosiaalisen median yhteisöpalveluja, kuten Facebookia ja blogeja, ollakseen yhteydessä ystäviinsä ja sukulaisiinsa. Erityisesti kaukana asuviin ystäviin ja sukulaisiin pidetään helposti yhteyttä sosiaalisen median sivustojen kautta. Lisäksi nuoret mainitsivat käyttävänsä sähköpostia sekä älypuhelinsovellusta WhatsAppia pitääkseen yllä jo olemassa olevia vuorovaikutussuhteitaan. Joillakin luokilla mainittiin olevan oma Facebook-sivu, jossa nuoret voivat keskustella yhteisistä asioista, kuten kotitehtävistä ja muista luokan asioista. Nuoret kertoivat seuraavansa erityisesti blogikirjoitusten sekä sosiaalisen median yhteisöpalvelujen tilapäivitysten kautta ystäviensä elämää. Sosiaalisen median käyttämistä vuorovaikutussuhteiden ylläpitoon kuvailtiin vastauksissa seuraavasti:

”[J]a luokallamme on yhteinen Facebook-sivu, jossa voi jutella kaikesta läksyistä yhteisiin asioihin.” (V17)

”Facebookissa jutteluun, kavereihin joihin en muuten pysty pitämään yhteyttä - - Yleensä yhteydenpitoon ja kaikki viestit menevät netin kautta toisille.” (V34)

”Pidän kaukaisiin kavereihin yhteyttä ja seuraan mitä kavereilla kuuluu.” (V119)

Jo olemassa olevien vuorovaikutussuhteiden ylläpidon lisäksi nuoret luovat uusia vuorovaikutussuhteita sosiaalisen median kautta. Nuoret kertoivat löytäneensä uusia tuttavuuksia sosiaalisen median avulla.

Tiedonsaanti. Nuoret käyttävät sosiaalista mediaa tiedonhakuun ja -saantiin. Nuoret kertoivat käyttävänsä sosiaalista mediaa lukeakseen uutisia ja näin ollen pysyäkseen ajan tasalla maailman tapahtumista. Uutisten lisäksi nuoret

mainitsivat käyttävänsä sosiaalista mediaa saadakseen tietoa lähipiirissään tapahtuvista asioista ja käyttävät esimerkiksi Facebookia matkojen ja tapaamisten suunnitteluun. Nuoret etsivät tietoa, inspiraatiota ja ideoita erilaisista harrasteblogeista sekä Pinterestistä ja YouTubesta. Nuoret kokivat myös etsivänsä ja saavansa sosiaalisen median kautta tietoa erilaisten yritysten tarjouksista ja tapahtumista. Nuoret kertoivat käyttävänsä sosiaalista mediaa tiedon ja ideoiden saamiseen seuraavin esimerkein:

”Luen blogeja, erityisesti nukkekoteihin liittyviä. Katson ohjeita nukkekodin tavaroiden tekoon.” (V74)

”Käytän sosiaalista mediaa yhteydenpitoon, tietojen ja ideoiden etsimiseen.” (V43)

”Yhteydenpitoon ja uutisten lukemiseen. Ilman sosiaalista mediaa en tietäisi kovinkaan monista maailmalla tapahtuvista asioista.” (V11)

Viihdekäyttö. Vastaajat kertoivat käyttävänsä sosiaalista mediaa erilaisten medioiden viihdekäyttöön. He kertoivat käyttävänsä erityisesti YouTubea musiikin kuunteluun sekä videoiden katseluun. Musiikkia ja videoita myös jaetaan kavereille muissa sosiaalisen median yhteisöpalveluissa. Nuoret katselevat videoiden lisäksi myös elokuvia ja televisiosarjoja internetissä. Viihdekäyttöön kuuluu myös sarjakuvien lukeminen ja erilaisten pelien pelaaminen. Vastaajat kertoivatkin käyttävänsä sosiaalista mediaa usein itsensä viihdyttämiseen edellä mainituin tavoin.

Itsensä ilmaiseminen. Osa nuorista mainitsi käyttävänsä sosiaalista mediaa jakaakseen omia mielipiteitään. Mielipiteitä jaetaan usein blogien ja yhteisöpalvelujen tilapäivitysten kautta. Lisäksi nuoret päivittävät tietoja itsestään ja jakavat muille oman elämänsä tapahtumia ja mielenkiinnonkohteitansa. Esimerkiksi itse ottamia kuvia halutaan jakaa blogeissa ja nuoret haluavat kertoa myös, jos jotain erikoista on tapahtunut heidän elämässään. Nuoret jakavat ottamiensa kuviaan blogien lisäksi myös Facebookissa ja Instagramissa.

Ajan kuluttaminen. Yllämainittujen käyttötapojen lisäksi vastaajat mainitsivat käyttävänsä sosiaalista mediaa ajan kuluttamiseen silloin, kun muuta tekemistä ei ole. Sosiaalisen median käyttöä pidettiin irtiottona koulutyöstä ja keinona pistää ”aivot narikkaan”. Vastauksissa ei kuvattu sosiaalisen median käyttöä ajan

kuluttamiseen tarkemmin, vaan nuoret ilmaisivat yleisesti käyttävänsä sosiaalista mediaa muun tekemisen puutteessa. Voisi kuvitella, että tämä teema on päällekkäinen muiden yllämainittujen teemojen kanssa, sillä viihdekäyttöäkin saattaa ilmetä nimenomaan hetkinä, jolloin nuorilla ei ole muuta tekemistä kuin kirjautua sisään johonkin sosiaalisen median palveluun. Tätä nuoret eivät kuitenkaan suoraan kertoneet vastauksissaan.

Sosiaalisen median käytön vähyys. Vastaajissa oli myös muutamia nuoria, jotka eivät käytä sosiaalista mediaa juuri lainkaan. Nämä nuoret kertoivat, etteivät he käytä sosiaalista mediaa lähes koskaan, tai pelkästään harvoin. Eräs nuori kuvaili omaa sosiaalisen median käytön vähyttä seuraavasti:

"En juuri mihinkään, hoidan mieluummin sosiaalisia asioita "perinteisemmillä" keinoilla".
(V142)

5.5 Nuorten kokemuksia kiusaamisesta sosiaalisessa mediassa

Aineiston perusteella nuorilla on omakohtaisia kokemuksia kiusaamisesta sosiaalisessa mediassa. He kertoivat kokemuksistaan verkkokiusaamisen kohteena ja verkkokiusaajana olemisesta. Lisäksi suurin osa vastaajista kertoi havainneensa kiusaamista sosiaalisessa mediassa. Myös tässä nuorten kokemukset luokiteltiin Willardin (2007) erottelemien verkkokiusaamisen muotojen mukaan.

5.5.1 Kiusattujen kokemukset

Vihamielinen kommentointi. Nuoret kertoivat vastauksissaan kokeneensa vihamielistä kommentointia sosiaalisen median yhteisöpalveluissa. Heitä on haukuttu ja nimitelty Facebookissa sekä tilapäivityksissä että yksityis- ja ryhmäkeskusteluissa. Lisäksi heidän kuviaan on kommentoitu ilkeästi. Kuvien ilkeät kommentit koskivat yleensä ulkonäköä. Facebookissa tapahtuneessa kiusaamisessa kiusatut olivat tunteneet kiusaajansa ja joskus kiusaaminen oli jatkunut myös koulussa. Nuoret kertoivat tuntemattomien ja anonyymisti esiintyvien ihmisten haukkuvan erilaisilla keskustelupalstoilla, kuten seuraavissa esimerkeissä kerrotaan:

”Jollain keskustelupalstalla Demi.fi:ssä tuntemattomat ihmiset haukkuivat kuvaani. Ilmoitin ylläpidolle, koska en halunnut lukea niitä enempää. Keskustelu poistettiin.” (V36)

Häirintä. Aineiston perusteella nuoret ovat kokeneet jonkin verran häirintää sosiaalisessa mediassa. Häirintää on esiintynyt toistuvasti lähetettyinä viesteinä, joiden sisältö on ollut loukkaavaa tai ahdistavaa. Eräs vastaaja kertoi saaneensa loukkaavia viestejä ja kuvia liittyen hänen ulkonäköönsä. Seuraavassa vastaajan kokemus häirintäviesteistä:

”IRC-Galleriassa olen saanut todella ällöttäviä, pervoja ja tiedonhaluisia viestejä. Ne tuntuvat ahdistavilta. Kuvat ovat täysin normaaleja, mutta viestien tulo jatkuu.” (V25)

Mustamaalaaminen. Nuoret kertoivat vastauksissaan, että heistä on kirjoitettu sosiaalisessa mediassa perättömiä asioita. Jotkut nuoret kertoivat myös, että heitä on haukuttu blogeissa ja muilla sivustoilla. Seuraavassa esimerkki mustamaalaamisesta sosiaalisessa mediassa ja miten kiusaamiseen puututtiin:

”Henkilö syytti kaikesta mahdollisesta, mustamaalasi ja haukkui minua ja ystäviäni blogissansa. Tiesimme kiusaajan ja opettajat pitivät puhuttelun ja blogi poistettiin.” (V37)

Eräs vastaajista kertoi saaneensa selville, että hänen kaverinsa oli haukkunut häntä toisella sivustolla:

”Eräs ystäväni ystävä oli kirjoittanut minusta ilkeästi eräälle sivustolle. Ilmeisesti hän oli ajatellut etten saisi koskaan tietää, mutta yksi toinen kaverini kerran pyysi katsomaan mitä siellä luki.” (V75)

Toiseksi henkilöksi tekeytyminen. Muutamit vastaajat kertoivat, että heitä on kiusattu sosiaalisessa mediassa tekeytymällä toiseksi henkilöksi. Useimmiten kiusaajat olivat saaneet selville kiusatun Facebook-profiilin salasanan ja kirjautuneet sisään. Kirjaututtuaan kiusaajat olivat levittäneet perättömiä asioita profiilin omistajasta ja tämän ystäväistä. Lisäksi kiusaajat olivat levittäneet kuvia varastamallaan profiililla. Yksi vastaajista kertoi, että hänen kustannuksellaan oli pilailtu valeprofiilin turvin. Seuraavassa esimerkki valeprofiililla kiusaamisesta:

”Kaverit pilaili kustannuksellani. Netissä joku poika jutteli minulle ja pyysi Hotmail-kaveriksi, juttelin kaikkea syvällistä sille. Myöhemmin sain tietää, että kaverini oli keksinyt valeprofiilin.” (V5)

Kiusattujen vastauksista ei löytynyt kokemuksia, jotka olisivat olleet luokiteltavissa paljastamisen, poissulkemisen tai verkkovainoamisen alle. Jotkut vastaajista kertoivat tulleen kiusatuksi sosiaalisessa mediassa, mutta eivät tarkemmin kertoneet, millaista kiusaaminen oli. Eräs sosiaalisessa mediassa kiusattu kertoi kuitenkin kiusaamisen vaikeuttaneen hänen jokapäiväistä elämäänsä, kuten kouluun lähtöä aamuisin.

5.5.2 Kiusaajien kokemukset

Vihamielinen kommentointi. Verkossa muita kiusanneiden nuorten kokemukset sopivat useimmiten vihamielisen kommentoinnin luokkaan. Nuoret kertoivat haukkuneensa muita käyttäjiä näiden tilapäivityksissään Facebookissa. Eräs vastaajista kertoi olleensa eräälle henkilölle kavereidensa kanssa tahallaan ärsyttäviä ryhmäkeskusteluissa. Kiusaajat kertoivat myös pilkanneensa ja haukkuneensa toisten kuvia. Eräs vastaajista kertoi kommentoineensa anonyymina ilkeästi tuntemattomalle henkilölle.

Vihamieliseksi kommentoinniksi voi laskea myös epäsuoran verkkokiusaamisen. Jotkut vastaajista kertoivat haukkuneensa yksityiskeskusteluissa jotain ulkopuolista henkilöä tai sanoneensa pahaa kolmannesta osapuolesta kaverilleen.

Poissulkeminen. Aineiston perusteella nuoret ovat kiusanneet sosiaalisessa mediassa syrjimällä muita. Syrjimistä tapahtui esimerkiksi sanomalla kiusatulle, ettei tämä voi käyttää samanlaisia vaatteita kuin kiusaaja. Seuraavassa esimerkki poissulkemisesta, jonka toinen osapuoli koki kiusaamiseksi:

”Facebookissa laitoin yhdelle tutulleni itseni näkyväksi offline-tilaan, koska en jaksanut joka kerta jutella kyseisen henkilön kanssa. Siinä sitten tuli väärinkäsityksiä ja tuttu koki olleensa kiusattu kyseisessä tilanteessa.” (V60)

Kiusaajien kokemukset olivat lajiteltavissa vain kahteen verkkokiusaamisen muotoon, jolloin ulkopuolelle jäivät häirintä, mustamaalaaminen, toiseksi henkilöksi tekeytyminen, paljastaminen ja verkkovainoaminen. Osa nuorista vastasi kiusanneensa, mutta he eivät erotelleet tarkemmin millaista kiusaaminen oli. Jotkut nuorista vastasivat, että he ovat vitsillä kirjoittaneet jotain loukkaavaa,

mutta eivät tarkoittaneet sitä kiusaamismielessä, vaikkakin toinen saattoi pahoittaa mielensä. Seuraavassa esimerkki, miten vastaaja etäännyttää itsensä verkkokiusaamisesta toteamalla heiton olevan vain vitsailua:

”Korkeintaan läpällä heittänyt jonkun jutun, minkä toinen ymmärtää.” (V94)

”En ole kiusannut, mutta läppää en laske kiusaamiseksi joten voin sanoa, että läppää olen heittänyt mutta vain niille, jotka tajuaa/huumorintajuisille ihmisille.” (V84)

5.5.3 Verkkokiusaamista havainneiden kokemukset

Vihamielinen kommentointi. Tutkimukseen osallistuneet nuoret kertoivat havainneensa vihamielistä kommentointia useimmiten Facebookissa ja blogeissa. He kertoivat havainneensa ystäviensä profiileissa tai kuvissa haukkumista rumaksi tai muuta ilkeää kommentointia. He kertoivat myös, että tuntemattomien ihmisten materiaalia, esimerkiksi YouTube-videoita päädytään haukkumaan helposti. Blogeissa, kuten Tumblr-sivustolla, nuoret ovat nähneet anonyymia haukkumista kavereidensa sekä tuntemattomien ihmisten blogeissa. Anonyymia vihamielistä kommentointia tapahtuu myös keskustelupalstoilla. Nuoret kertoivat myös nähneensä, kuinka monet ihmiset selvittävät erimielisyyksiään ja riitojansa julkisesti, esimerkiksi Facebookin seinällä. Tällöin keskustelussa kieli ja viestit ovat loukkaavia.

Toiseksi henkilöksi tekeytyminen. Nuoret kertoivat nähneensä, että sosiaalisen median käyttäjiä on kiusattu tekeytymällä toiseksi henkilöksi. Yksi vastaaja kertoi, että erään henkilön Facebook-tunnukset varastettiin ja tämän profiilin avulla kirjoiteltiin perättömiä asioita. Toinen vastaaja kertoi havainneensa, että erään henkilön Facebook-kuvia kopioitiin luvatta ja niitä käytettiin valeprofiilien luomiseen. Lisäksi muutamat nuoret kertoivat havainneensa kiusaajien tekevän tekaistun Facebook-profiilin ja haukkuvan sen turvin muita ihmisiä. Seuraavassa esimerkki verkkokiusaamisesta toiseksi henkilöksi tekeytymällä:

”Henkilöä solvattiin ja hänestä levitettiin perättömiä juoruja. Luultavasti kiusaaja tunsu kiusatun, mutta kiusaaja toimi Facebookin valeprofiilin turvin.” (V93)

Käyttäjän unohtaessa esimerkiksi Facebook-profiilinsa auki yleisillä koneilla, muut nuoret saattoivat kirjoittaa hänen nimissään valheellisia tilapäivityksiä. Tällainen

kiusaamisen muoto voitaisiin ajatella sopivan myös *mustamaalaamisen* kategoriaan. Jotkut ovat voineet perustella tekonsa sanomalla, että se oli vain vitsailua, mutta joku saattoi kokea sen kiusaamisena. Seuraavassa esimerkki tapahtuneesta:

”- - Facebookissa tilapäiviyksiä siitä, kun joku on unohtanut Facebookin auki vaikkapa nuorisotalon koneelle. Ne ovat olleet esim. ”Olen homo”-tyyppisiä tilapäiviyksiä. En tiedä ovatko ne sitten olleet enemmän tai vähemmän kavereiden sisäistä kiusoittelua.” (V139)

Verkkokiusaamista havainneiden vastaukset olivat luokiteltavissa kahteen Willardin (2007) kategoriaan. Vastaajat eivät maininneet havainneensa kiusaamista, joka olisi luokiteltavissa häirinnäksi, mustamaalaamiseksi, paljastamiseksi, poissulkemiseksi tai verkkovainoamiseksi.

5.5.4 Kiusattujen, kiusaajien ja kiusaamista havainneiden kokemusten erot

Kiusattujen, kiusaajien ja kiusaamista sosiaalisessa mediassa havainneiden kokemukset verkkokiusaamisesta erosivat siinä määrin, että usein verkkokiusaamista kokeneet tunnistivat enemmän verkkokiusaamisen muotoja kuin he, jotka olivat kiusanneet muita sosiaalisessa mediassa. Nuoret, jotka olivat itse tulleet kiusatuksi sosiaalisessa mediassa, myös kuvailivat tarkemmin tapahtuneita kuin ne nuoret, jotka ovat itse osallistuneet kiusaamiseen.

Vastaajat, jotka kertoivat tulleen kiusatuksi sosiaalisessa mediassa kuvailivat usein tarkastikin millaista kiusaamista he olivat kokeneet ja miltä se heistä tuntui. Muutamat nuorista vastasivat, että olivat kertoneet kiusaamisesta aikuiselle tai yhteisöpalvelun ylläpitäjille saadakseen kiusaamisen loppumaan. Jotkut kiusatuksi tulleista kuvailivat, millaisia viestejä tai kommentteja olivat saaneet, mutta usein kiusaamisesta puhuttiin vain yleisellä tasolla. Muutama kiusaamista kokenut vastaaja kertoi, että myös vitsillä heitetyt jutut loukkasivat, mutta arvelivat, etteivät kiusaajat tarkoittaneet loukata vitseillään.

Kiusaajana toimineet vastaajat erottelivat harvemmin vastauksissaan millaista kiusaaminen oli ja vastasivat usein kiusaamista vähätellen tekoaan sanomalla, että kiusaaminen oli enemmänkin vitsailua ja vastapuoli ymmärtää sen. Kiusaajat

kuvailivat tekojaan yleisellä tasolla, erottelematta sen enempää mitä esimerkiksi pahan puhuminen tarkoitti heidän kohdallaan. Muutama vastaaja arveli, että kiusattu henkilö saattoi loukkaantua kiusatessa, mutta nykyään he ovat taas väleissä ja naureskelevat asialle. Kiusaajien vastaukset olivat kuitenkin useimmiten huomattavasti lyhyempiä ja pintapuolisempia kuin kiusattujen vastaukset.

Kiusaamista sosiaalisessa mediassa havainneet nuoret kertoivat kiusaamisesta usein tarkasti, jos kyseessä oli heidän ystävänsä. Yleisistä havainnoista, esimerkiksi keskustelupalstoilla tai blogeissa tapahtuneesta kiusaamisesta, kertovat vastaukset olivat yleensä pintapuolisia ja niissä mainittiin vain, että jotain käyttäjää oli haukuttu. Nuoret, jotka olivat havainneet ystäviensä kiusaamista kertoivat usein myös niistä tunteista, joita kiusaaminen oli ystävissä herättänyt, minkä voi ajatella kertovan siitä, että nuoret keskustelevat keskenään verkkokiusaamisesta. Muutamat vastaajat arvelivat, että internetissä tulee varautua siihen, että joku kiusaa varmasti jossain vaiheessa. Osa vastaajista kertoi myös ilmiantavansa kiusaajia, koska heistä tuntui pahalta lukea kiusaavia kommentteja esimerkiksi ystäviensä Facebook-sivuilla tai blogeissa. Jotkut vastaajista kertoivat myös huomanneensa, että kiusaajat olivat puolustelleet sanojansa vähättelemällä ja sanovansa, että jutut ”olivat vain läppää”.

Kiusattujen, kiusaajien ja verkkokiusaamista havainneiden kokemuksista voi nähdä sen, että kiusaamista kokeneet ja omien ystäviensä kiusaamista havainneet nuoret osaavat kertoa verkkokiusaamisesta enemmän kuin ne nuoret, jotka ovat itse olleet kiusaajana tai havainneet ainoastaan tuntemattomien kiusaamista yleisillä keskustelupalstoilla muualla internetissä. Yhtenäistä näillä kolmella ryhmällä on se, että sekä kiusatut, kiusaajat, että kiusaamista havainneet kertoivat, että verkkokiusaamista oli puolusteltu sanomalla sen olevan vain vitsiä, eikä vakavasti tarkoitettua.

5.6 Sosiaalisessa mediassa kiusatut nuoret

Nuorten mielestä verkkokiusaamisen uhriksi voi joutua lähes minkäläinen nuori tahansa. Aineistosta nousi kuusi erilaista ihmistyyppiä, jotka vastaajien mielestä saattavat joutua muita useammin kiusaamisen uhreiksi sosiaalisessa mediassa. Näitä ovat *erilaiset nuoret, yksinäiset ja haavoittuvaiset, koulussa hyvin menestyvät nuoret, liikaa asioitaan sosiaalisessa mediassa jakavat nuoret ja kostamisen uhrit*. Lisäksi yhdeksi teemaksi nousi myös *kuka tahansa voi joutua kiusatuksi*, eli vastaajien mielestä kiusatun luonteenpiirteillä tai ulkoisilla piirteillä ole väliä kiusaamisen kannalta.

Erilaiset nuoret. Vastaajien mielestä erilaisuus on yleisin syy siihen, miksi jotakin nuorta kiusataan sosiaalisessa mediassa. Erilaisuuteen on nuorten mukaan helpointa puuttua, varsinkin jos erilaisuus on näkyvää. Vastausten perusteella erilaisuutta saattoi ilmetä monella eri tavalla. Yksi suuri erilaisuutta ilmaiseva asia vastaajien mielestä oli ulkonäkö. Aineiston perusteella verkkokiusaamisen uhreina oli usein nuoria, jotka poikkesivat ulkonäöltään, erityisesti ruumiinrakenteeltaan. Tutkimukseen osallistuneiden nuorten mielestä ylipainoisia tai päinvastoin hyvin laihoja nuoria kiusataan sosiaalisessa mediassa. Erityisen kauniita henkilöitä kiusataan vastaajien mielestä siksi, että heille ollaan kateellisia. Jotkut vastaajista sanoivat rumien ja epäviehättävien henkilöiden joutuvan verkkokiusaamisen kohteeksi. Vastauksissa mainittiin myös, että ihonväri tai massasta poikkeava pukeutumistyyli voi riittää kiusaajille syyksi. Seuraavassa esimerkkejä siitä, millainen erilaisuus voi nuorten mukaan olla lähtökohtana verkkokiusaamiselle:

”Ihmisiä, jotka ovat ”erilaisia” tai muuten vaan poikkeavat massasta. Jos on lihavampi tai käyttää erilaisia vaatteita, tai on eri uskonto tai ihonväri ja hän ilmaisee sen netissä, saattaa joutua kiusatuksi.” (V47)

”Ei välttämättä tarvitse olla edes poikkeava, mutta monesti sellaisia, jotka uskaltavat olla omia itsejään olemalla erilaisia.” (V54)

”Erilaisuus ärsyttää monia, siitä tulee kuuttia. Siitä on helpointa mennä sanomaan.” (V9)

”- - ”normaaleista ulkonäkökriteereistä poikkeavia” eli hieman tukevampia, käyttää silmälaseja, ainakin itseäni kiusattiin jälkimmäisen takia.” (V144)

Erilaisuutta oli nuorten mielestä myös se, että uskaltaa olla oma itsensä. Omaperäisyys ja se, että on omia, vahvoja mielipiteitä joita uskaltaa tuoda esille olivat nuorten mukaan mahdollisia syitä kiusaamiselle sosiaalisessa mediassa. Kiusatussa ei siis nuorten mielestä tarvitse olla ”mitään vikaa”, vaan omanlaisensa nuoret voivat joutua verkkokiusaamisen kohteeksi. Myös eri uskonto, sairaudet tai kehitysvammat, jotka tekevät ihmisestä erinäköisen, voivat olla vastaajien mukaan syynä verkkokiusaamiselle. Monesti vähemmistöt ovat nuorten mukaan usein verkkokiusaamisen kohteita.

Yksinäiset ja haavoittuvaiset. Vastauksien perusteella piirteet, jotka tekevät henkilöstä haavoittuvaisen voivat olla nuorten mielestä syitä verkkokiusaamiselle. He arvelivat yksinäisten nuorien olevan haavoittuvaisempia kuin nuoret, jotka saavat sosiaalista tukea ystäviltään. Syrjityt ja epäsuositut nuoret ovat verkkokiusaamisen kohteena. Vastaajat kertoivat, että kiusaajat huomaavat, jos henkilö ei pysty puolustamaan itseään ja on helposti ohjailtavissa, mikä heidän mielestään tekee kiusaamisen helpommaksi. Vastaajien mukaan verkkokiusaamisen uhrit ovat yleensä myös hiljaisia, jotka eivät uskalla sanoa kiusaajalle vastaan eivätkä myöskään uskalla kertoa kenellekään, että heitä kiusataan.

Huono itsetunto ja muut elämän ongelmat olivat nuorten mielestä asioita, joiden takia henkilöä saatetaan kiusata sosiaalisessa mediassa. Eräs vastaaja kertoi, että kiusaajien on helppo tarttua nuoren ongelmiin ja niiden avulla saada kiusatun itsetunto huonontumaan entisestään. Vastauksissa mainittiin myös itseluottamuksen puute, jonka voi kuvitella vaikeuttavan verkkokiusaamisesta kertomista.

Koulussa hyvin menestyvät nuoret. Muutamien tutkimukseen osallistuneiden nuorten mielestä koulussa hyvin menestyviä nuoria kiusataan sosiaalisessa mediassa. Heidän mielestä fiksit ja mukavat nuoret saattavat joutua helpommin verkkokiusaamisen kohteeksi. Yksi syy sille, miksi hyviä arvosanoja saavia nuoria kiusataan, voi vastaajien mielestä olla kateus hyvästä koulumenestyksestä. ”Nörtti” ja ”hikke” ovat nuorten mukaan kuvaavia sanoja niille nuorille, joita näkee kiusattavan sosiaalisessa mediassa. Erään vastaajan mukaan hyvin koulussa

menestyviä saatetaan kiusata siksi, että he kehuskelevat hyvillä arvosanoillaan ja menestyksellään.

Liikaa asioitaan sosiaalisessa mediassa jakavat nuoret. Vastausten perusteella tietynlainen sosiaalisen median käyttötyyli voi johtaa verkkokiusaamiseen. Nuoret, jotka päivittävät esimerkiksi Facebookin tilapäivityksiä jatkuvasti ja jakavat paljon asioita elämästään sosiaalisen median palveluissa, olivat useiden vastaajien mielestä todennäköisempiä saamaan paljon negatiivia viestejä ja kommentteja muilta henkilöiltä. Nuorten mielestä liian monien asioiden jakaminen ja liiallinen itsestään kertominen sosiaalisessa mediassa ärsyttää muita ja saattaa näin ollen johtaa verkkokiusaamiseen.

Kostamisen uhrit. Muutamien vastaajien mukaan verkkokiusaamista tapahtuu harvemmin vain sattumalta, vaan taustalla on usein jokin vanha ja selvittämätön asia. Nuoret arvelivat, että verkkokiusaamisen syynä voi olla se, että molemmat osapuolet ovat ärsyttäneet toisiaan ja kiusaaminen on jatkunut toisen osalta myös sosiaalisessa mediassa. Lisäksi internetin ulkopuolisen elämän riidat saattavat jatkua sosiaalisessa mediassa, jos jompikumpi osapuolista alkaa esimerkiksi levittämään perättömiä juoruja tai muuta arkaluontoista materiaalia riidan toisesta osapuolesta. Seuraavassa esimerkki siitä, miten vanhat asiat vaikuttavat verkkokiusaamiseen:

” Yleensä taustalla on jotain kränää, kuten kaverisuhteissa jne. Eikä kukaan yleisesti mene kirjoittamaan tyhmyyksiä kenenkään tuntemattoman seinille mediassa, kuten galleriassa yms.” (V66)

Kuka tahansa voi joutua kiusatuksi. Monien nuorten mielestä ei ollut aina väliä, millainen ihmisen pitäisi olla, jotta hän joutuisi kiusaamisen uhriksi. Erityisesti sosiaalisessa mediassa oli nuorten mielestä helppo kiusata ketä vaan riippumatta siitä, tunteeko tätä henkilöä tai tietääkö hänestä aiemmin mitään. Sosiaalisessa mediassa kiusatuksi voi joutua nuorten mukaan kuka tahansa, niin suosittu kuin epäsuosittukin nuori. Erään vastaajan mukaan kiusaamiselle ei tarvita mitään syytä, vaan yhden juorun jälkeen koko yhteisö voi puhua siitä. Seuraavassa esimerkki verkkokiusaamisen uhrien satunnaisuudesta:

”Ei oikeastaan mitään kohderyhmää, jota kiusattaisiin jotenkin enemmän. Mutta eihän kiusaamiseen kovinkaan usein voi löytää jotain ominaisuutta tai syytä. Tavallinenkin nuori voi joutua kiusatuksi.” (V58)

Nuorten käsitykset siitä, millaisia nuoria kiusataan sosiaalisessa mediassa, vaihtelivat tarkoin kuvailluista piirteistä siihen, että minkälainen nuori tahansa voi joutua verkkokiusatuksi. Teemojen ulkopuolelle jäi vielä yksittäisiä vastauksia, joille oli haastavaa luoda omaa teemaansa. Yllä mainittujen ihmistyyppien lisäksi vastaajat kertoivat, että sosiaalisessa mediassa kiusataan niitä nuoria, jotka jollain tapaa ärsyttävät. Myös nuoret, joita kiusataan esimerkiksi koulussa tai muuten internetin ulkopuolella, joutuivat vastausten perusteella usein verkkokiusaamisen kohteiksi. Nuoret mainitsivat myös sen, että omia kavereita saatetaan vahingossa kiusata sosiaalisessa mediassa. Kaverit saattavat loukkaantua vitsailusta, mitä kiusaaja ei vitsaillessaan ymmärrä.

5.7 Sosiaalisessa mediassa muita kiusaavat nuoret

Tutkimukseen osallistuneilla nuorilla oli laaja käsitys siitä, millaiset nuoret yleensä kiusaavat muita sosiaalisessa mediassa. Vastaajien mielestä jotkut syistä ovat nuoresta itsestä lähtöisin, osa syistä tulee ympäristöstä, kuten kotioloista tai kaveripiiristä. Nuorten vastauksista nousi viisi erilaista kiusaajatyyppeä: *ongelmaiset nuoret, ylimieliset, roolinhakijat; nuoret, jotka eivät uskalla kiusata kasvokkaisviestintätilanteessa ja perinteiset kiusaajat*. Lisäksi vastauksista nousi yksittäisiä piirteitä, joita ei ollut mielekästä teemoitella omiksi ryhmikseen.

Ongelmaiset nuoret. Monilla tutkimukseen osallistuneilla nuorilla oli käsitys, että kiusaavilla nuorilla olisi taustalla ongelmia esimerkiksi perhe- tai tunne-elämässä. Nuorten mukaan kiusaamisella puretaan omaa pahaa oloa ja omia ongelmia toiseen henkilöön. Myös itsestään epävarmat nuoret ajautuvat vastaajien mielestä kiusaamaan muita sosiaalisessa mediassa. Nuoret arvelivat, että muiden haukkuminen kasvattaa omaa itsetuntoa ja muiden epäonnistuminen parantaa omaa oloa. Ongelmana voi olla myös kateus kiusattavaa kohtaan. Vastausten perusteella esimerkiksi ulkonäöstä voidaan usein olla kateellisia ja siitä syystä

kiusataan. Myös koulumenestys voi aiheuttaa kateutta ja kiusaamista. Seuraavassa esimerkki vastauksesta, jossa kuvailtiin oman elämän ongelmien vaikutusta verkkokiusaamiseen:

"Kun itsellä on ongelmia tai elämästä puuttuu mielenkiinto tai on muu tekemisenpuute, saattaa nuori yrittää unohtaa oman kurjuutensa ja alemmuudentunteensa tekemällä muista huonompia. Oman itsensä toisen yläpuolelle korottaminen tuntuu hyvältä, toisten epäonnistuminen kasvattaa itsetuntoa. Esim. koulussa huono menestyminen saattaa aiheuttaa hyvin menestyviin kohdistuvaa kiusausta tai itseään huonommin onnistuvan ennestään "alentamista"." (V63)

Nuorten käsitysten mukaan myös ne henkilöt, joita on joskus kiusattu, saattavat ajautua itse kiusaamaan muita. Internetin mahdollistama anonymiteetti voi nuorten mielestä madaltaa kynnystä kiusaamiselle ja näin ollen saada kiusatut ihmiset kiusaamaan muita sosiaalisessa mediassa.

Ylimieliset. Iso osa vastaajista oli sitä mieltä, että nuoret, jotka ovat suosittuja, joilla on laaja kaveripiiri ja jotka "luulevat itsestään liikoja", kiusaavat muita sosiaalisessa mediassa. Vastaajien käsitysten mukaan itsekeskeiset ja huomioon tottuneet henkilöt ovat itsevarmoja ja pystyvät ohjailemaan muita henkilöitä omien tarpeidensa mukaan. Vastausten perusteella tällaiset nuoret yleensä luulevat olevansa parempia kuin toiset, mikä saattaa ajaa heidät arvostelemaan ja kiusaamaan muita nuoria. Jotkut vastaajista arvelevat, että esimerkiksi kuvien haukkuminen sosiaalisessa mediassa saa kiusaajan tuntemaan olonsa "kovikseksi" ja rohkeaksi, koska hän on uskaltanut kiusata julkisesti. Monet vastaajista mainitsivat, että kiusaajilla on yleensä laaja kaveripiiri, mitä kiusatulla taas ei usein ole. Kaveripiirin ja ryhmään kuulumisen luoma paine voikin olla syynä kiusaamiselle, mihin keskitytään seuraavassa teemassa.

Roolinhakijat. Monella vastaajalla oli käsitys siitä, että verkkokiusaamista tapahtuu, kun nuori hakee hyväksyntää tai roolia yhteisössä. Nuorten mukaan kaveripiirissä voi ilmetä sosiaalista painetta osoittaa, kuinka itsevarma on, minkä seurauksena nuori alkaa kiusata toisia sosiaalisessa mediassa. Heidän mielestä toisten kiusaamisella vahvistetaan omaa asemaa ryhmässä ja haetaan huomiota. Kiusaajat ovat nuorten mielestä siis pohjimmiltaan epävarmoja, jotka pyrkivät luomaan itselleen kaveripiirissä hyväksyttävää roolia. Myös syrjinnän pelko voi nuorten mielestä ajaa verkkokiusaamiseen. Seuraavassa esimerkki kavereiden painostuksesta kiusaamiseen:

”Kaverit saattavat painostaa ja ei uskalla laittaa vastaan siinä pelossa että joutuu porukasta pois. Kiusaajia pidetään ”pahiksina” ja pahiksen rooli houkuttaa, että saisi kunnioitusta.”
(V59)

Eräs vastaajista arveli, että nuoret, joita on ennestään kiusattu, ajautuvat kiusaamaan muita sosiaalisessa mediassa. Toisia kiusaamalla he yrittäisivät päästä kiusatun roolista irti ja siirtää sen toiseen henkilöön.

Nuoret, jotka eivät uskalla kiusata kasvokkaienviestintätilanteissa. Nuorten käsitysten mukaan sosiaalisessa mediassa on helpompaa kiusata kuin kasvokkaienviestintätilanteissa. Näin ollen nuoret olivat sitä mieltä, että sosiaalisessa mediassa kiusaavat eivät uskaltaisi kiusata toisia kasvotusten. Vastausten perusteella esimerkiksi koulussa hiljaiset tai syrjityt saattavat kiusata sosiaalisessa mediassa, sillä kynnyks kiusaamiseen on siellä matalampi.

Perinteiset kiusaajat. Muutamat vastaajat kertoivat, että verkkokiusaajat ovat samanlaisia ihmisiä kuin perinteiset kiusaajat. Heidän mielestään ympäristöllä ei ole väliä, vaan nuori joko kiusaa tai ei. Kiusaaminen sosiaalisessa mediassa ei tarvinnut nuorten mielestä mitään erityisiä syitä, vaan samat syyt pätevät myös perinteiseen kiusaamiseen. Kuitenkin nuoret arvelivat, että sosiaalisessa mediassa kynnyks kiusaamiselle on matalampi, sillä oman henkilöllisyytensä voi piilottaa nimimerkin taakse ja kiinnijäämisen riski voi tällöin olla pienempi.

Aineistosta nousi edellisten tyyppien lisäksi yksittäisiä kuvailuja ihmistyypeistä, joita ei ollut mielekästä sijoittaa mihinkään teemaan. Yllämainittujen piirteiden lisäksi nuoret mainitsivat joidenkin kiusaavan sosiaalisessa mediassa hovin vuoksi. He arvelivat myös, etteivät verkkokiusaajat aina ymmärrä tekojensa seurauksia. Lisäksi eräs vastaaja kertoi, että kaikki ihmiset voivat kiusata eikä ole mitään tietynlaista henkilöä, joka kiusaisi sosiaalisessa mediassa muita henkilöitä enemmän.

Yleisesti ottaen kyselyyn vastanneista nuorista tytöt kuvailivat sekä verkkokiusaamisen kohteita että mahdollisia verkkokiusaajia tarkemmin ja yhdistivät heihin useampia ominaispiirteitä. Pojat yhdistivät verkkokiusaamisen uhreihin enemmän fyysisiä ominaisuuksia, kuten heikkouden ja fyysisen erilaisuuden. Tytöt keskittyivät kuvailemaan useammin uhrin muita

ominaisuuksia, kuten miten he tuovat oman mielipiteensä esille ja saattavat siksi joutua verkkokiusaamisen kohteeksi. Tytöt mainitsivat myös useasti uhrin haavoittuvaisuuden ja erityisesti yksinäisyyden.

6 Johtopäätökset

Tämän tutkielman tavoitteena oli selvittää, millaista kiusaamista esiintyy nuorten parissa sosiaalisessa mediassa. Tavoitteena oli myös selvittää nuorten käsityksiä siitä, millaiset nuoret ovat yleensä osapuolina verkkokiusaamisessa. Lisäksi tavoitteena oli selvittää nuorten käsityksiä sosiaalisesta mediasta ilmiönä sekä heidän sosiaalisen median käyttötarkoituksiaan.

Tutkimustuloksien koonti ja tuloksista tehdyt johtopäätökset etenevät siten, että ensimmäisenä käsitellään nuorten käsityksiä sosiaalisesta mediasta ilmiönä sekä heidän sosiaalisen median käyttötottumuksiaan. Seuraavaksi tarkastellaan nuorten käsityksiä kiusaamisesta sosiaalisessa mediassa, jonka jälkeen siirrytään käsittelemään nuorten omakohtaisia kokemuksia verkkokiusaamisesta sekä kiusattuna, kiusaajana että kiusaamisen havainnoijana sekä miten heidän kokemuksensa eroavat toisistaan. Seuraavaksi käsitellään nuorten käsityksiä verkkokiusaamisen ja perinteisen kiusaamisen eroista. Lopuksi käsitellään nuorten käsityksiä siitä, millaiset nuoret ovat yleensä verkkokiusaamisen osapuolina.

Nuorten käsitykset sosiaalisesta mediasta. Tulosten perusteella nuorten käsitykset sosiaalisesta mediasta olivat vaihtelevia, mikä saattaa vaikuttaa heidän käsityksiinsä ja kokemuksiinsa kiusaamisesta sosiaalisessa mediassa. Yleisesti ottaen nuoret käsittivät sosiaalisen median tarkoittavan internetin yhteisöpalveluja ja blogeja, kuten Facebookia, Instagramia ja Tumblr-blogialustaa. Sosiaalisen median palveluiden käyttö on yksi suosituimmista internetin käyttötarkoituksista suomalaisten nuorten keskuudessa (Kupiainen, Suoninen & Nikunen 2011, 53), mikä voi olla syynä siihen, että yhteisöpalvelujen ajatellaan olevan sama asia kuin sosiaalinen media. Toisaalta tulosten mukaan osalla vastaajista oli käsitys siitä, että sosiaalinen media tarkoittaa mitä tahansa mediaa, johon käyttäjät luovat itse sisällön. Tämä ajattelutapa vastaa Lietsalan ja Sirkkusen (2008, 19) näkemystä sosiaalisesta mediasta. He keskittyvät sosiaalisen median määrittelyssä luotuun ja jaettuun sisältöön, eivätkä niinkään teknologiaan, joka mahdollistaa sisällön luomisen ja jakamisen. Nuorten vastauksista nousi esille

myös sosiaalisen median julkisuus. Julkisuus on yksi kriteereistä, jotka sisällön tulee täyttää, jotta sitä voidaan kutsua käyttäjien tuottamaksi sisällöksi (OECD 2007, 18). Nuorten ymmärrys sosiaalisen median julkisuudesta saattaa vaikuttaa myös heidän käsityksiinsä sosiaalisessa mediassa kiusaamisen vakavuuteen. Huhtalan ja Herkaman (2012, 41) mukaan verkkokiusaaminen on julkisen alueen ilmiö ja julkisen kiusaamisen tavoitteena voi olla kiusatun maineeseen vaikuttaminen. Mishnan ym. (2010, 268) mukaan nuoret eivät aina ymmärrä sitä, ettei internetiin ladattua sisältöä saa välttämättä sieltä lopullisesti koskaan pois. Tällöin se, että nuoret ymmärtävät sosiaaliseen mediaan ladatun sisällön olevan kaikille julkista ja pilailumielessä ladattu nöyryyttävä kuva voi vahingoittaa kiusattua vuosienkin päästä, saattaa vaikuttaa siihen, alkaako nuori kiusata toista sosiaalisessa mediassa. Toisaalta tulosten mukaan nuoret yhdistivät anonymiteetin sosiaaliseen mediaan. Nuoret arvelivat, että sosiaalinen media on hyvä alusta omien mielipiteiden jakamiseen, koska muut eivät voi tunnistaa kirjoittajaa nimimerkin takaa. Slonjen ja Smithin (2008, 148) mukaan anonymiteetti nousee usein esille verkkokiusaamisesta puhuttaessa ja nuorten käsitys sosiaalisen median nimettömyydestä voi madaltaa kynnystä verkkokiusaamisen aloittamiseen.

Sosiaalisen median käyttötarkoitukset. Suurin osa vastaajista kertoi käyttävänsä sosiaalista mediaa päivittäin ja sitä käytettiin moniin eri tarkoituksiin. Tämä oli odotettavissa, sillä suomalaisista nuorista lähes 80 % käyttää internetiä melkein päivittäin (Livingstone ym. 2011, 25) ja sosiaalisen median käyttö on yksi suomalaisten nuorten suosituimmista internetin käyttötarkoituksista (Kupiainen ym. 2011, 53). Vastaajat käyttivät sosiaalista mediaa useimmiten jo olemassa olevien vuorovaikutussuhteiden ylläpitämiseen ja uusien luomiseen. He kuitenkin kertoivat pitävänsä yhteyttä enimmäkseen kaukana asuviin ystäviin ja sukulaisiin ja osa nuorista kertoi ylläpitävänsä vuorovaikutussuhteita esimerkiksi koulukavereihinsa mieluummin perinteisillä tavoilla. Lenhartin ym. (2010, 20) mukaan sosiaalisen median käyttö yhteydenpitoon on vähentynyt nuorten keskuudessa, mutta kuvien kommentoiminen ja kommenttien kirjoittaminen ystävien Facebook-profiileihin on säilynyt suosittuna. Tulosten mukaan nuoret seurasivat ystäviensä elämää Facebookin tilapäivitysten ja kuvien kautta, joten on mahdollista, että sosiaalisen median palveluissa käyty viestintä on enemmänkin

faattista viestintää, jonka tavoitteena on pitää läheisten ystävien väliset viestintäkanavat auki ja viestiä muille sosiaalisen verkoston jäsenille käyttäjän olevan paikalla (Miller 2008, 393). Faattisen viestinnän lisäksi nuoret kuitenkin näkivät sosiaalisen median olevan myös tärkeä tiedon lähde ja alusta informaation jakamiselle. He kertoivat saavansa tietoa maailman tapahtumista sosiaalisen median kautta.

Vuorovaikutussuhteiden ylläpidon lisäksi nuoret kertoivat käyttävänsä sosiaalista mediaa itsensä ilmaisemiseen. Erityisesti omia tai itse ottamia kuvia haluttiin jakaa blogeissa, Facebookissa ja Instagramissa. Kernaghanin ja Elwoodin (2013) mukaan nuoret tytöt haluavat luoda itsestään tietynlaisen kuvan sosiaalisen median profiilien avulla, mihin liittyy vahvasti ajatus siitä, että omien kuvien tulee olla imartelevia ja tarkkaan valikoituja. Nuoret halusivat tuoda myös omia mielipiteitään esiin blogikirjoituksissa ja yhteisöpalvelujen tilapäivityksissä. Livingstonen (2008, 5) mukaan nuoret ovat omaksuneet sosiaalisen median omaksi tilakseen, jossa he voivat paljastaa oman itsensä ystävilleen. Oman itsensä paljastaminen niinkin julkisessa tilassa kuin sosiaalinen media voi altistaa nuoren verkkokiusaamiselle ja nuoret, jotka käyttävät sosiaalisen median palveluita ovat kaksi kertaa todennäköisemmin kiusattuja sosiaalisessa mediassa kuin nuoret, jotka eivät käytä sosiaalista mediaa (Staksrud ym. 2013, 45).

Tuloksista nousi esille myös nuoria, jotka kertoivat käyttävänsä sosiaalista mediaa viihdetarkoituksessa ja silloin, kun he halusivat kuluttaa aikaa. Vandeboschin ja Van Cleemputin (2008, 501) mukaan joillekin verkkokiusaajille syyksi kiusaamisen aloittamiseen riitti se, etteivät he keksineet muuta tekemistä. Tylyisyys ja tekemisen puute saattaa siis ajaa nuoren pahimmassa tapauksessa kiusaamaan toista sosiaalisessa mediassa, minkä vuoksi nuorten internetin ja sosiaalisen median käyttöä olisi hyvä pitää silmällä. Vähentyisikö verkkokiusaaminen, jos nuorilla olisi enemmän esimerkiksi harrastuksia tai muita aktiviteetteja elämässään pelkästään internetissä oleskelun sijaan? Vanhempien olisi hyvä olla tietoisia lastensa sosiaalisen median käytöstä, sillä nuoret saattavat piilottaa omat profiilinsa ja kuvansa aikuisten valvonnasta (Livingstone 2008, 5). Jos vanhemmat eivät tiedä, mitä nuoret tekevät internetissä, he eivät saata olla tietoisia mahdollisesta verkkokiusaamisesta. Kynnys kertoa vanhemmille kiusaamisesta on

ennestään jo korkea (Kite ym. 2010, 162), joten aikuisten tulisi olla aktiivisia ja kiinnostuneita siitä, mihin tarkoituksiin nuoret käyttävät sosiaalista mediaa.

Nuorten käsitykset sosiaalisesta mediasta heijastuivat heidän sosiaalisen median käyttötarkoituksiinsa. Ymmärrettävästi monet ajattelivat sosiaalisen median tarkoittavan internetin yhteisöpalveluja ja kertoivat käyttävänsä sosiaalista mediaa Facebookin, Instagramin ja muiden suosittujen yhteisöpalveluiden seuraamiseen. Toisaalta jotkut vastaajista käsittivät sosiaalisen median tarkoittavan esimerkiksi uutissivustoja, kuten Iltalehden sivuja, ja kertoivat sitten käyttävänsä sosiaalista mediaa tiedonsaantiin ja uutisten lukemiseen. Nuorten käsitys siitä, mitä sosiaalinen media itse asiassa tarkoittaa, vaikuttaa mahdollisesti heidän käsityksiinsä sosiaalisessa mediassa tapahtuvasta kiusaamisesta. Olisi tärkeää, että nuoret ymmärtäisivät sosiaalisen median tarkoittavan sitä, että he itse käyttäjinä ovat pääosin sisällöntuottajia ja että sosiaalinen media on suurimmilta osin julkinen alusta. Tällöin on mahdollista, että heidän lataamansa kuvat ja kirjoittamansa kommentit saavat suunniteltua laajemman yleisön ja siten harmittomasta pilasta lähtenyt kuvanmuokkaus saattaa saavuttaa suuremmat seuraukset kuin oli tarkoitus.

Nuorten käsitykset kiusaamisesta sosiaalisessa mediassa. Tulokset luokiteltiin Willardin (2007) erottelemiin verkkokiusaamisen muotoihin. Nuoret kuvasivat käsityksiään verkkokiusaamisesta samankaltaisesti kuin mitä aikaisemmissa tutkimuksissa nuoret ovat kertoneet kokeneensa, he esimerkiksi ajattelivat verkkokiusaamisen olevan toisen nolaamista ja haukkumista julkisesti eri yhteisöpalveluissa, mikä vastaa esimerkiksi Patchinin ja Hindujan (2006) tutkimien nuorten kokemuksia verkkokiusaamisesta. Willardin (2007) luokkien ulkopuolelle jäi muutamia vastauksia ja sosiaalisessa mediassa tapahtuva kiusaaminen ymmärrettiin muun muassa nimettömänä kiusaamisena. Anonymiteetti nähdään yhtenä verkkokiusaamisen ominaisuutena, joka erityisesti erottaa verkkokiusaamisen perinteisestä kiusaamisesta (Pörhölä & Kinney 2010, 86). Vastauksissa mainittiin kiusaaminen sosiaalisessa mediassa olevan sama asia kuin muu kiusaaminen. Vandeboschin ja Van Cleemputin (2008, 500) haastatteluissa nuoret kuvailivatkin verkkokiusaamista usein kiusaamiseksi internetissä. Nuoret siis ajattelivat verkkokiusaamisen yksinkertaisesti

tarkoittavan kiusaamista verkossa. Verkkokiusaamisen ymmärrettiin myös voivan tapahtua huomaamatta, jolloin kiusatulla ja kiusaajalla on erilaiset merkitykset siitä, mitä viesti tarkoitti. Kiusaaja saattoi vedota siihen, että hän vain vitsaili, jos vitsailun kohde koki tulleen kiusatuksi. Vandebosch ja Van Cleemput (2008) saivat samankaltaisia tuloksia. Heidän mukaansa raja huumoriksi tarkoitettujen ja loukkaavien viestien välillä on häilyvä ja esimerkiksi sivustaseuraaja voi tulkita huumoriksi tarkoitettun jutun kiusaamisena, kun taas viestin saanut henkilö tulkitsee, ettei se ollut tarkoitettu loukkaavaksi.

Verkkokiusaaminen käsitettiin kuitenkin selvästi samanikäisten, yleensä toisensa tuntevien henkilöiden välillä ilmeneväksi kiusaamiseksi, eikä kiusaamiseksi laskettu esimerkiksi tuntemattomien ihmisten seksuaalissävytteisiä viestejä tai vastaavaa ahdistelua. Lisäksi verkkovainoamiseksi luokiteltavia vastauksia ei ollut kuin muutama. Aftabin (n.d.) mukaan verkkokiusaamiseksi voidaan kutsua pelkästään nuorten välistä internetissä tai muuten elektronisesti tapahtuvaa kiusaamista ja verkkovainoamisesta tai verkkohäirinnästä voidaan puhua vain silloin, kun aikuinen ihminen on siinä osallisena. Kowalski ym. (2008, 43) laskevat kuitenkin vainoamisen ja häirinnän myös verkkokiusaamiseksi. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että kyselyyn vastanneet nuoret eivät sisällytä verkkokiusaamiseen vainoamista tai häirintää. Saattaa olla, että nämä teot ymmärretään vakavammaksi ja ehkä pelottavammaksi kuin heidän mainitsemansa esimerkit verkkokiusaamisesta.

Nuorten kokemukset kiusaamisesta sosiaalisessa mediassa. Tulosten mukaan nuoret ovat olleet tekemisissä sosiaalisessa mediassa tapahtuvan kiusaamisen kanssa. Noin viidesosa vastaajista kertoi joskus kokeneensa tulleen kiusatuksi sosiaalisessa mediassa. Aiemman tutkimuksen mukaan 5 % suomalaisista nuorista on kokenut verkkokiusaamista (Livingstone ym. 2011, 63). Aiempaan verkkokiusaamistutkimukseen suhteutettuna kiusattujen kokemukset ovat samankaltaisia. Nuoret kertoivat kokeneensa useimmiten haukkumista ja kuvien ilkeää kommentointia Facebookissa. Mishnan ym. (2010, 364) sekä Patchinin ja Hindujan (2006, 162) mukaan nuoret ovat olleet usein nimittelyn ja epäkunnioituksen kohteena. Vastaajat kertoivat kiusaamista tapahtuneen myös koulussa, sosiaalisen median ulkopuolella, mikä ei ole yllättävää, sillä yleensä

perinteinen kiusaaminen voi jatkua koulupäivän jälkeen sosiaalisen median välityksellä (Kwan & Skoric 2012, 24). Jotkut vastaajista kertoivat lukeneensa perättömiä ja loukkaavia asioita itsestään toisen henkilön blogissa. Huhtalan ja Herkaman (2012, 35) mukaan mustamaalaamista esiintyykin juuri julkisilla sivustoilla ja sillä yritetään vaikuttaa kiusatun maineeseen. Positiivisena asiana voidaan pitää sitä, etteivät nuoret maininneet joutuneensa kuva- tai videomanipulaatioiden levittelyn tai muun paljastamisen kohteeksi, minkä ollaan yleensä katsottu olevan vahingollisin verkkokiusaamisen muoto (Smith ym. 2006; Slonje & Smith 2008, 153). Suurin osa verkkokiusaamista kokeneista nuorista oli tyttöjä, mikä vastaa aiempia tutkimustuloksia, joiden mukaan tytöt ovat poikia useammin osallisina verkkokiusaamiseen (Kowalski & Limber 2007, 28; Cowie 2009, 7).

Sosiaalisessa mediassa muita kiusanneita oli noin 15 % vastaajista. Suurin osa kiusaajien kokemuksista sijoittui vihamielisen kommentoinnin luokkaan. Kiinnostavaa on, että osa kiusaajista etäännytti itsensä kiusaamistapauksista sanomalla, että he korkeintaan vitsailivat, eivätkä koe sitä itse kiusaamiseksi. Kiusaaminen ei ole aina tietoista (Pörhölä, Karhunen & Rainivaara 2006, 260) ja Herkaman (2012, 85) mukaan kiusattu ja kiusaaja saattavat tulkita samanlaisia viestintätilanteita eri tavoin, jolloin kiusattu kokee tulleensa kiusatuksi, vaikka kiusaajan mielestä loukkaantumiseen ei ole syytä. Myös Vandeboschin ja Van Cleemputin (2008, 501) mukaan kiusaajat voivat joskus tarkoittaa viestinsä vitseinä, mutta se, millaisia merkityksiä vitsailun kohde antaa viestille, määrittelee sen onko kiusaamista tapahtunut. Myös verkkokiusaamista havainneilla oli välillä hankala tietää, oliko viesti, joka heidän mielestä vaikutti kiusaamiselta pelkästään kavereiden välistä vitsailua, vai kiusaamista. Verkkokiusaamista sivusta seuranneiden havainnot liittyivät usein vihamieliseen kommentointiin, mikä on monissa tutkimuksissa yleisin verkkokiusaamisen muoto (Patchin & Hinduja 2006, 162; Mishna ym. 2010, 365;) Kowalski ym. (2008, 47) ovat myös sitä mieltä, että sivustaseuraajan voi olla hankala erottaa vihamielistä kommentointia kavereiden välisestä pilailusta. Perinteisessä kiusaamisessa samankaltainen asia on esimerkiksi poikien välinen leikkitalppelu, joka voi kehittyä oikeaksi tappeluksi ja näiden kahden välinen ero voi olla ulkopuoliselle välillä haastavaa nähdä (Herkama 2012, 85). Kiusaajat kuvailivat kokemuksiaan huomattavasti

harvasanaisemmin ja pintapuolisemmin kuin verkkokiusaamista kokeneet tai sitä havainneet. Se voi olla yksi itsensä etäännyttämisen keino. On myös mahdollista, että verkkokiusaajat eivät esimerkiksi tunnista kiusanneensa, minkä vuoksi he eivät pysty kuvailemaan tapahtunutta laajemmin.

Nuoret käyttävät vastausten perusteella sosiaalista mediaa useimmiten vuorovaikutussuhteiden luomiseen ja erityisesti ylläpitoon, mistä syystä kasvokkaisviestinnän erimielisyydet ja ongelmat voivat helposti siirtyä sosiaaliseen mediaan. Erityisesti tyttöjen kiusaamistavat liittyvät useimmiten vuorovaikutussuhteisiin ja vallan käyttöön niissä (Catanzaro 2011, 87). Nuorten kiusaaminen sosiaalisessa mediassa näyttääkin liittyvän usein vuorovaikutussuhteisiin. Toisen henkilön maineeseen pyritään vaikuttamaan kertomalla hänestä perättömiä asioita blogeissa ja muilla sivustoilla, jossa tiedetään, että viesti saa suuremman yleisön. On mahdollista, että esimerkiksi koulussa tapahtuva kiusaaminen siirretään varta vasten sosiaaliseen mediaan, jotta se saa enemmän näkyvyyttä. Nuoret kertoivat nähneensä, kuinka ihmiset riitelivät ja selvittivät erimielisyyksiään julkisesti. Julkinen riitely saattaa vetää mukaansa ulkopuolisia henkilöitä, jolloin se paisuu edelleen.

Sosiaalisessa mediassa kiusaaminen on julkisen kiusaamisen lisäksi nimetöntä, kun kiusaaja voi piiloutua nimimerkin taakse. Nuoret viettävät paljon aikaa sosiaalisessa mediassa ja seuraavat ystäviensä kuulumisia ja tekemisiä reaaliajassa. On hyvinkin mahdollista, että tämä voi johtaa monenlaisiin väärinkäsityksiin ja riitoihin. Esimerkiksi Facebook voi paljastaa kaverin olleen toisten ihmisten kanssa elokuvissa, vaikka oli juuri sanonut toiselle olevansa kipeä ja jäävänsä kotiin.

Sosiaalinen media oli nuorille tärkeä kanava myös itsensä ilmaisemiseen. Omien kuvien ja muiden tuotosten jakaminen tapahtui blogien ja yhteisöpalveluiden kautta ja nuoret halusivat kertoa omasta elämästään ja itsestään sosiaalisessa mediassa. Kuitenkin monet nuoret kertoivat kommentoineensa ilkeästi muiden kuvia ja että heidän kuviaan oli haukuttu. Nuoret myös arvelivat, että olemukseltaan ja luonteeltaan erilaiset nuoret joutuvat helpommin kiusatuksi sosiaalisessa mediassa. Kuvien ja mielipiteiden jakaminen kasvattaa siis mahdollisesti riskiä verkkokiusaamisen kohteeksi joutumiseen. Voidaan siis

ajatella, että nuoret ovat jatkuvasti toistensa arvostelun ja arvioinnin kohteena. He kertoivat ulkonäön olevan mahdollinen syy toisen kiusaamiselle, mikä voi johtua kateudesta tai toisen henkilön erilaisuudesta. Ulospäin näkyvään erilaisuuteen katsottiin olevan helpointa tarttua. Nuoret ovat mitä luultavimmin tästä tietoisia, mikä saattaa kasvattaa ahdistusta pitää tietynlaista kuvaa itsestään yllä sosiaalisessa mediassa, jotta ei joutuisi kiusaamisen kohteeksi. Vaikka verkkokiusaamisesta ei voi syyttää kiusaamisen uhria, voidaan miettiä, että onko olemassa mitään ”kultaista keskitietä”, jolloin mikään ei kiinnittäisi mahdollisten kiusaajien huomiota? Nuoret kertoivat, ettei internetissä voi välttyä piikittelyltä tai loukkaavilta kommenteilta, joten tällöin ainoa tapa välttää kiusaaminen sosiaalisessa mediassa olisi olla käyttämättä sitä.

Verkkokiusaamisen ja perinteisen kiusaamisen erot. Nuorten mainitsevat erot perinteisen ja verkkokiusaamisen välillä olivat samansuuntaisia tutkijoiden löytämien erojen kanssa. Suurimmat erot perinteisen ja verkkokiusaamisen välillä ajateltiin olevan fyysisen kontaktin puuttuminen ja kiusaamisen nimettömyys. Monet vastaajista mainitsivat, että verkkokiusaaminen eroaa perinteisestä kiusaamisesta siten, ettei sosiaalisessa mediassa voi lyödä tai satuttaa uhria muulla fyysisellä tavalla vaan kiusaaminen on enemmänkin henkistä kiusaamista. Fyysisen kontaktin puuttuminen on tutkijoidenkin mielestä yksi ero perinteisen ja verkkokiusaamisen välillä (Nieminen & Pörhölä 2010, 77). Tosin vastaajat perustelivat kiusaamistapojen olevan siinä mielessä samankaltaisia, että sosiaalisessa mediassa kiusaaminen voi aiheuttaa uhrille myös fyysistä kipua ja vahinkoa, jos kiusattu vahingoittaa itse itseään kiusaamisen seurauksena. Kasvokkavisitintätilanteen puuttuessa nuoret arvelivat myös väärinymmärrysten mahdollisuuden kasvavan, jolloin henkilö saattaa kokea tulleen kiusatuksi, koska ei välttämättä ymmärrä tapaa, jolla toinen henkilö tarkoittaa kommentin tai viestin. Yhteisten merkitysten muodostaminen on siis hankalaa, kun toista ei näe eikä hänen nonverbaalisesta viestinnästä voi tehdä johtopäätöksiä viestin merkityksestä. Nonverbaalisten vihjeiden vähyys vaikuttaa myös kiusaajaan, eikä hän välttämättä tiedä kiusaamisensa vaikutuksia kiusattuun (Slonje & Smith 2008, 148). Sitä vastoin perinteisessä kiusaamisessa nuorten mielestä ei yleensä tullut epäselvyyksiä milloin kiusaamista tapahtuu. Vastauksien perusteella nuoret yhdistivät useimmiten fyysisen kiusaamisen perinteiseen

kiusaamiseen. He perustelivat, että lyöminen ja potkiminen tekevät uhrille selväksi, että häntä kiusataan. Nuoret tosin mainitsivat myös, että perinteisessä kiusaamisessa esiintyy epäsuoriakin muotoja, kuten juurujen levittelyä ja selän takana puhumista.

Anonymiteetin arveltiin vaikuttavan kiusaamistapojen eroon siten, että sen suojin kiusaaminen oli usein ilkeämpää. Kielenkäytön sanottiin olevan viesteissä rajumpaa. Myös ilkeyteen vaikuttaa edellä mainittu nonverbaalisten vihjeiden vähyys, sillä kiusaaja ei näe uhrinsa välitöntä reaktiota. Tällöin kiusaaja ei välttämättä tunne katumusta tai empatiaa kiusattua kohtaan (Slonje & Smith 2008, 148; Huhtala & Herkama 2012, 32). Anonyymisti kiusaaminen voi kasvattaa kiusaamisen aggressiivisuutta, kun kiinni jäämisen mahdollisuus pienenee (Pörhölä & Kinney 2010, 86). Vastauksissa mainittiinkin useasti erona kiusaamiseen puuttuminen, sillä anonyymejä kiusaajia oli nuorten mielestä vaikeampi saada kiinni. Verkkokiusaamisen aloittaminen nähtiin helpompana kuin perinteisen kiusaamisen aloittaminen ja nuoret arvelivat, että sosiaalisessa mediassa kiusaamiseen saatetaan sen helppouden takia ryhtyä huomaamatta, vaikka internetin ulkopuolella ei muita kiusaisikaan. Kiinni jäämisen riskin vähyys ja anonymiteetin tuoma suoja oli syitä, miksi nuoret arvelivat verkkokiusaamiseen ryhtymisen kynnyksen olevan matalampi. Nuoret kertovatkin kiusaavansa yleensä anonyymisti tai toisena henkilönä internetissä (Slonje & Smith 2008, 148) ja perinteistä kiusaamista kokeneet nuoret luottavat usein nimettömyyden suojaan kostaessaan kiusaajilleen verkossa (Kowalski & Limber 2007, 28).

Sosiaalisessa mediassa juurujen ja tiedon kiusaamisesta katsottiin leviävän perinteistä kiusaamista nopeammin. Nuoret kuvailivat, että verkkokiusaamisesta tekee perinteistä kiusaamista vakavamman se, että asiat leviävät suurellekin yleisölle nopeasti. Pörhölä ja Kinney (2010, 85) mainitsevat verkkokiusaamisen voivan saavuttaa laajemman yleisön, sillä kiusaaminen tapahtuu useimmiten julkisilla alustoilla. Loukkaava sisältö myös säilyy internetissä, pahimmissa tapauksissa ikuisesti, mikä saattaa aiheuttaa harmia kiusatulle myöhemminkin. Vastauksissa mainittiin, että sosiaalisessa mediassa kiusaaminen on perinteistä kiusaamista tyhempää juuri siitä syystä, että kirjoitukset ovat näkyvillä suuremmalle joukolle ja ne voivat jäädä internetiin talteen.

Nuorten käsitykset verkkokiusaamisen ja perinteisen kiusaamisen eroista olivat pitkälti samoja kuin mitä aiemmat tutkimukset eroista kertovat. Osa nuorista arveli, että sosiaalisessa mediassa kiusaamisesta voi etäännyttää itsensä helpommin sanomalla, että ei tarkoittanut kiusata, kun taas perinteinen kiusaaminen nähtiin usein fyysisenä vahingoittamisena, jolloin kiusaamista selvästi tapahtui. Muutamien vastausten perusteella osa nuorista ajatteli, ettei sosiaalisessa mediassa kiusaavia ihmisiä voi ottaa tosissaan. Vastauksista voi päätellä, että perinteinen kiusaaminen nähdään tällöin vahingollisempaa ja konkreettisempaa kiusaamisena. Osa nuorista mainitsikin, että koulukiusaaminen on vahingollisempaa, sillä kouluun on pakko mennä, mutta sosiaalisen median palveluita ei ole pakko käyttää. Kuitenkin vastauksissa tuotiin esille kiusaamisen seuraaminen koulusta kotiin, mikä on yksi verkkokiusaamisen perinteisestä kiusaamisesta erottava ominaisuus (Pörhölä & Kinney 2010, 87).

Nuorten käsitykset verkkokiusaamisen osapuolista. Erilaisuus ja poikkeava ulkonäkö olivat nuorten mielestä yleisimmät syyt, miksi joku saattaa joutua verkkokiusaamisen uhriksi. Verkkokiusaamisen uhrit pitävät ulkonäköä ja olemusta tärkeimpänä selittäjänä sille, miksi heitä on kiusattu ja lisäksi muita kiusanneet henkilöt ovat maininneet yleisimmäksi syyksi uhrin ulkonäön ja olemuksen (Mishna ym. 2010, 365). Nuoret kokevat varmasti paineita siitä, millaisia kuvia heistä ladataan sosiaaliseen mediaan, sillä he kertoivat käyttävänsä sosiaalista mediaa itsensä ilmaisemiseen ja Kernaghanin ja Elwoodin (2013) mukaan varsinkin tytöt käyttävät sosiaalista mediaa luodakseen tietynlaisen kuvan itsestään. Nuoret haluavat olla oman julkisen kuvansa hallinnassa. Se voi olla syynä sille, miksi kuvilla ja videoilla kiusaaminen tuntuu nuorten mukaan vahingollisimmalta verkkokiusaamisen muodolta (Slonje & Smith 2008, 153). Myös kuvien ilkeä kommentoinnin voi kuvitella vievän nuorten itsetuntoa, koska ilkeät kommentit koskevat yleensä heidän ulkonäköään.

Yksinäisten nuorten arveltiin joutuvan verkkokiusaamisen uhreiksi suosittuja nuoria enemmän. Kwanin ja Skoricin (2013, 22) mukaan nuoren asema vertaissuhteissa ja se, kuinka suosittu hän on, voi olla ennustava tekijä verkkokiusaamisen uhriksi joutumisessa. Toisaalta taas kiusaajat ovat useasti kaikista suosituimpia, muiden mielestä hyvännäköisiä ja sosiaalisilta taidoiltaan

lahjakkaita nuoria (Catanzaro 2011, 85). Vastaajista monet mainitsivat verkkokiusaajien usein olevan ylimielisiä ja suosittuja nuoria, jotka sitten päätyvät arvostelemaan vähemmän suosittuja. Keskeisessä asemassa olevat nuoret, eli vertaissuhteissaan suositut ja vallassa olevat nuoret näyttävät käyttävän enemmän sosiaalista aggressiota kuin nuoret, jotka eivät ole yhtä keskeisissä rooleissa vertaissuhteissaan (Xie, Cairns & Cairns 2002, 350). Vastaajat myös mainitsivat, että kiusaajilla on yleensä laaja kaveripiiri, toisin kuin kiusatulla. Nämä kuvailut tukevat tutkijoiden näkemystä siitä, että sosiaalisesti suositut nuoret saattavat kiusata keskimääräistä useammin.

Catanzaron (2011, 86–88) mukaan tyttöjen kaveripiireissä on yleensä tunnistettavissa ryhmän johtaja, joka on usein kiusaava tyttö. Hän saa osakseen ihailua muilta ryhmän jäseniltä, kun taas kiusaamisen uhrit suljetaan pois sosiaalisesta ryhmästä. Kyselyyn vastanneista nuorista erityisesti tytöt kuvailivat sosiaalisessa mediassa muita kiusaavien olevan suosittuja nuoria, joilla on laaja kaveripiiri.

Verkkokiusaajien arveltiin olevan myös sisäisesti epävarmoja, jotka kiusaamisella yrittävät parantaa itsetuntoaan ja näyttää muille uskaltavansa kiusata. Ryhmäpaineella saattaa olla vaikutusta verkkokiusaamisen aloittamiseen, sillä jos kaveripiirissä on muita, jotka kiusaavat toisia internetissä, on siihen helpompi ryhtyä myös itse (Hinduja & Patchin 2013, 717). Verkkokiusaajilla on huomattu olevan huonompi itsetunto kuin nuorilla keskimääräisesti (Patchin & Hinduja 2010, 618), mikä saattaa ajaa nuoret kiusaamaan muita internetissä. Catanzaron (2011, 87) mukaan tyttöjen kiusaaminen liittyy yleensä vuorovaikutussuhteisiin ja sosiaaliseen poissulkemiseen. Tällöin pelkästään laaja kaveripiiri ei saata olla turvana sille, ettei nuori kokisi verkkokiusaamista. Mishnan ym. (2010, 365) mukaan yli puolet kiusaajista kertoivat kiusaamisen kohdistuvan heidän omiin kavereihinsa. Myös Herkama (2012, 81) esittää, että kiusaaja voi olla kiusatulle läheinen, mutta pohtii voiko ystävyysuhteessa esiintyä kiusaamista, koska esimerkiksi valta-asemia ei nähdä olevan ystävyysuhteessa, jossa osapuolet ovat tasavertaisia.

Aikaisempiin tutkimukseen verrattuna uutena asiana nousi esille, että nuoret yhdistivät liiallisen sosiaalisen median päivittämisen ja liiallisten asioiden

jakamisen verkkokiusaamisen kohteeksi joutumiselle. Nuoret arvelivat, että useasti ja paljon asioita jakavat nuoret alkavat loppujen lopuksi ärsyttää muita ja ovat näin todennäköisempiä vastaanottamaan negatiivisia kommentteja.

Mielenkiintoista tästä tekee se, että sosiaalista mediaa kuitenkin selvästi käytetään usein ja siellä vietetään aikaa. Milloin päivitysten tai muiden asioiden jakaminen muuttuu liialliseksi? Nuoret käyttävät sosiaalista mediaa itsensä ilmaisemiseen ja kertovat itsestään profiilien ja siihen liittyvien päivitystenkin avulla, mutta onko liiallinen itsensä esiintuonti väärin? Kuitenkin useimmissa sosiaalisen median palveluissa toisen henkilön kirjoittamat kommentit tai muun sisällön voi estää näkymästä omalla sivuillaan.

Voisi kuvitella, että niissä vuorovaikutussuhteissa, joissa liiallinen sosiaalisen median päivittäminen ärsyttää, taustalla on myös muita erimielisyyksiä tai ongelmia. Tällöin useasti ruudulle ilmestyvät tilapäivitykset saattavat yksinkertaisesti kiinnittää helpommin huomiota. On vaikea kuvitella, että pelkästään liian monet tilapäivitykset tai kommentit olisivat pohjana kiusaavalle suhteelle. Ne saattavat olla vain yksi asia lisää, mistä toiselle voi nälviä. Nuoret pohtivat, että jos joku kertoo elämästään todella paljon, sitä saatetaan alkaa kiusata. Tällöin esimerkiksi omasta elämästä kertovien blogien voisi kuvitella olla verkkokiusaajien negatiivisten ja pilkkaavien kommenttien kohteena.

Tulosten perusteella voisi sanoa, että tytöt ovat tekemisissä poikia useammin verkkokiusaamisen kanssa. On myös mahdollista, että heille verkkokiusaaminen saattaa olla perinteistä kiusaamista tavallisempaa. Voi myös olla, että tyttöjen tapauksessa perinteinen kiusaaminen jatkuu sosiaalisen median puolella silloin kuin mahdollisuutta kasvokkaisviestintään ei ole. Poikien vastauksista nousi usein esille, että sosiaalisessa mediassa kiusaajia on vaikea ottaa tosissaan, koska he eivät viitsi sanoa ilkeyksiä kasvotusten, mikä saattaa kertoa siitä, että pojat hoitavat erimielisyytensä mieluummin internetin ulkopuolella, kun taas tytöt kertoivat kiusaajien hakevan verkkokiusaamisella huomiota ja tunnustusta kaveripiirissä. Kyselyyn vastanneista nuorista tytöt käyttivät hieman poikia enemmän sosiaalista mediaa, mikä saattaa vaikuttaa siihen, että tytöt kokevat enemmän kiusaamista sosiaalisessa mediassa ja kokevat sen harmillisempänä kuin useimmat pojista. Tietenkään ei voida sanoa, etteivätkö pojat kärsisi

verkkokiusaamisesta ollenkaan, mutta vastausten perusteella pojat eivät useammassa tapauksissa välittäneet verkkokiusaamisesta niin paljon kuin tytöt.

Käytännön implikaatiot ja tulevaisuuden tutkimushaasteet. Tässä tutkielmassa selvitettiin nuorten käsityksiä ja kokemuksia kiusaamisesta sosiaalisessa mediassa sekä heidän käsityksiään verkkokiusaamisen osapuolista. Lisäksi selvitettiin heidän käsityksiään sosiaalisesta mediasta ilmiönä sekä heidän sosiaalisen median käyttötarkoituksiaan. Tulosten mukaan nuoret käyttävät sosiaalista mediaa päivittäin ja ovat tietoisia siellä ilmenevästä kiusaamisesta. Tulosten mukaan viesteille annetut merkitykset ovat isossa roolissa ja verkkokiusaamisen uhrien kokemus kiusatuksi tulemisesta määrittelee sen, onko kiusaamista tapahtunut. Tulosten perusteella nuoret ajattelevat verkkokiusaamisen olevan vakavampaa kuin verbaalinen perinteinen kiusaaminen varsinkin silloin, jos verkkokiusaaja toimii nimettömänä. Saatuja tuloksia voitaisiin hyödyntää esimerkiksi kouluissa, kun oppilaiden kanssa puhutaan kiusaamisesta. Olisi hyvä muistaa tuoda myös verkkokiusaamisen haitat entistä enemmän nuorten tietoisuuteen ja muistuttaa, että internetissä asiat voivat levitä huomattavasti nopeammin ja laajemman yleisön tietoisuuteen kuin perinteisessä kiusaamisessa. Ilkeät kommentit ja luvatta ladatut kuvat voivat säilyä internetissä vuosia ja aiheuttaa tällä tavoin verkkokiusaamisen uhrille vahinkoa myöhemminkin. Nuoria olisi myös tärkeää muistuttaa subjektiivisen kokemuksen tärkeydestä sekä miten huumorilla kirjoitetut asiat voivat oikeasti loukata pilailun kohdetta, mistä monet tähänkin tutkielmaan osallistuneista nuorista kertoivat vastauksissaan.

Tuloksia voisi käsitellä myös esimerkiksi vanhempainillassa, koska vanhempien tietoisuus nuorten sosiaalisen median käytöstä ja avoin keskusteluilmapiiri vanhemman ja nuoren välillä vastuullisesta käyttäytymisestä sosiaalisessa mediassa voi olla merkittävää verkkokiusaamisen ehkäisemisessä. Aiemmissa tutkimuksissa on ilmennyt, ettei nuori aina kerro aikuiselle, että häntä kiusataan internetissä. Vanhempien tietoisuus siitä, että kiusaaminen on tavallista myös sosiaalisen median yhteisöpalveluissa, saattaa olla vähäisempää. Jos vanhempi ei itse käytä sosiaalista mediaa, hän ei välttämättä tiedä mitä siellä voi tehdä ja mihin siellä voi törmätä.

Saatujen tulosten pohjalta nousee monia mielenkiintoisia tutkimushaasteita. Tässä tutkimuksessa käytettiin kyselylomaketta, jolloin vastaukset jäivät välillä pintapuolisiksi, joten tulevaisuudessa olisi hyvä haastatella nuoria heidän kokemuksistaan kiusaamisesta sosiaalisesta mediassa. Esille nousi erityisesti loukkaaville kommentteille annetut merkitykset ja kuinka kiusaaja voi etäännyttää itsensä verkkokiusaamisesta sanomalla, että kommentti oli vain huumoria. Verkkokiusaamista kokeneiden ja kiusaajien haastatteluissa voisi päästä syvemmälle siihen, miten he antavat viesteille merkityksiä ja miten subjektiivinen kokemus kiusatuksi tulemisesta syntyy. Samoin verkkokiusaajia haastatteleamalla voisi saada selville, milloin he tulkitsevat laskevana leikkiä ja milloin kiusaavansa ja miten näiden kahden välinen ero ymmärretään. Verkkokiusaamisen aiemmat tutkimukset ovat keskittyneet koko verkkokiusaamisen laajaan kirjoon, mutta sosiaalisen median ollessa nuorten käytössä päivittäin, olisi tärkeää tutkia syvällisemmin vuorovaikutussuhteita ja erityisesti kiusaavia vertaissuhteita sosiaalisen median kontekstissa.

Yksi tämän tutkielman tavoitteista oli selvittää nuorten sosiaalisen median käyttötapoja. Yksi tärkeimmistä sosiaalisen median käyttötavoista nuorille on vuorovaikutussuhteiden ylläpito. Jatkotutkimuksessa voisi olla mielenkiintoista selvittää, millä tavoin vuorovaikutussuhteita ylläpidetään sosiaalisessa mediassa ja millaista viestintä siellä on, erityisesti kiusaavan viestinnän osalta. Olisi mielenkiintoista tutkia, eroavatko tyttöjen ja poikien kiusaava viestintä sosiaalisessa mediassa toisistaan ja jos eroavat, niin miten. Tämän tutkimuksen tulosten mukaan tytöt vaikuttivat olevan tutumpia verkkokiusaamisen kanssa, joten jatkotutkimuksissa voitaisiin keskittyä sukupuolten välillä oleviin eroihin sosiaalisessa mediassa esiintyvän kiusaavan viestinnän kannalta.

7 Arviointi

Tutkimuksen luotettavuuden arviointi. Laadullisessa tutkimuksessa arvioidaan ennen kaikkea koko tutkimusprosessin luotettavuutta. Laadullisessa tutkimuksessa on myös tärkeää ymmärtää, että tutkija itse on tutkimuksen keskeinen tutkimusväline ja tarkastelee asioita subjektiivisesti omasta näkökulmastaan. (Eskola & Suoranta 1998, 211.) Eskolan ja Suorannan (1998, 212) mukaan laadullisen tutkimuksen arvioinnissa arvioidaan tutkimuksen luotettavuutta muun muassa *uskottavuuden, siirrettävyyden ja vahvistuvuuden* kautta, joita käytetään myös tämän tutkimuksen luotettavuuden arviointiin. Lisäksi tätä tutkimusprosessia arvioidaan *aineiston riittävyden ja analyysin kattavuuden* (Eskola & Suoranta 1998, 216) kautta.

Ensimmäinen luotettavuuden kriteeri on *uskottavuus*. Uskottavuus tarkoittaa Eskolan ja Suorannan (1998, 212) mukaan sitä, että tutkija ja tutkittava ymmärtävät samalla tavalla tutkimuksessa käsiteltävät asiat. Tämän tutkielman aineisto kerättiin kyselylomakkeella, jolloin tutkijalla ei ollut kontaktia tutkittavien kanssa. Tästä syystä on mahdollista, että vastaajat saattoivat ymmärtää väärin joitakin kysymyksiä tai kysymyksissä esiintyviä käsitteitä. Kyselylomake esitettiin 16-vuotiaalla tytöllä, joka ei osallistunut lopulliseen aineistonkeruuseen. Hänet ohjeistettiin arvioimaan kysymysten ymmärrettävyyttä ikäisensä näkökulmasta ja hänen antamansa palautteen pohjalta kysymyksiä muokattiin sopivammiksi. Vastaajat täyttivät kyselyn koulussa oppitunnin aikana, mikä saattaa vaikuttaa tutkimuksessa käsiteltävien ilmiöiden ymmärtämiseen, esimerkiksi jos oppilas oli levoton tai väsynyt täyttäessään kyselyä. Haastatteluna suoritettu aineistonkeruu olisi mahdollistanut neuvottelun tutkijan ja tutkittavan välillä siitä, mitä kysymyksissä esiintyvillä asioilla tarkoitetaan. Toisaalta, tarkoituksena oli selvittää nuorten omia käsityksiä ja kokemuksia sosiaalisesta mediasta, siellä ilmenevästä kiusaamisesta ja sen osapuolista, jolloin ei ollut tarkoituksena antaa vastaajille ennalta määrättyä määritelmää näille ilmiöille. Lisäksi kysymyksessä 13 (Ks. liite 1) perinteiselle kiusaamiselle annettiin

tutkijoiden kehittämä määritelmä auttamaan nuoria hahmottamaan, mitä perinteisellä kiusaamisella tarkoitetaan ja mihin he voisivat peilata omaa käsitystään verkkokiusaamisesta ja sen eroista perinteiseen kiusaamiseen nähden.

Uskottavuuden arvioinnin tekee haasteelliseksi se, että jotkut vastauksista eivät suoranaisesti sisältäneet kuvailua esimerkiksi verkkokiusaamisen kokemuksista, jolloin tutkija ei voinut tietää, millaista verkkokiusaamista vastaaja oli kokenut. Jos aineistonkeruu olisi suoritettu haastatteluna, tutkija olisi voinut esittää selventäviä kysymyksiä verkkokiusaamisen luonteesta ja saada tätä kautta yksityiskohtaisempaa tietoa nuoren kokemuksista.

Seuraavaksi arvioidaan tutkimuksen *siirrettävyyttä*. Eskolan ja Suorannan (1998, 212) mukaan laadullisen tutkimuksen siirrettävyyden arviointi on haasteellista, sillä tulosten yleistettävyyden ei yleensä ole mahdollista. Siirrettävyyttä arvioidaan myös sen puolesta, miten hyvin tulokset ovat siirrettävissä toiseen kontekstiin (Lincoln & Guba 1985, 290). Sosiaalisessa mediassa koettu kiusaaminen on jokaiselle kiusatulle subjektiivinen ja yksilöllinen kokemus, joita voi olla haasteellista, tai jopa mahdotonta, siirtää toiseen kontekstiin. Myös käsitykset ilmiöistä ovat yksilöllisiä, mutta voisi olettaa, että 15–17-vuotiaiden käsitykset esimerkiksi siitä, mitä verkkokiusaaminen on, olisivat yhteneväisiä ainakin suomalaisten nuorten keskuudessa. Käsitysten yhteneväisyys vanhempien ihmisten tai vastaavasti huomattavasti nuorempien ihmisten kanssa saattaa jo poiketa hyvinkin paljon toisistaan, koska tottuneisuus viestintäteknologian ja sosiaalisen median käyttöön ja käytön tiheys ovat erilaisia eri ikäryhmissä (Suomen virallinen tilasto 2013).

Vahvistuvuus tarkoittaa sitä, että saaduista tuloksista tehdyt tulkinnat ovat yhtäläisiä aiemman tutkimuksen kanssa ja ne saavat tukea vastaavasta ilmiöstä tehdyistä tutkimustuloksista (Eskola & Suoranta 1998, 213). Tämän tutkimuksen tulokset ovat samankaltaisia aiempien verkkokiusaamiseen keskittyvien tutkimusten tulosten kanssa. Nuorten kokemukset verkkokiusaamisesta ja erityisesti siitä, millaista verkkokiusaamista he ovat sosiaalisessa mediassa kokeneet ovat yhteneväisiä aiempiin tutkimuksiin osallistuneiden nuorten kokemusten kanssa.

Aineiston riittävyys. Eskolan ja Suorannan (1998, 216) mukaan aineiston riittävyttä voi olla vaikeaa laskea riittävän aineiston kokoa. Kyselyyn osallistui 151 nuorta ja määrää voidaan pitää riittävänä pro gradu -työtä ajatellen. Livingstonen ym. (2011, 63) mukaan 5 % suomalaisista nuorista oli kokenut verkkokiusaamista. Prosentuaalinen osuus ei siis ole suuri, minkä takia esimerkiksi parikymmentä vastaajaa olisi todennäköisesti ollut liian pieni vastaajamäärä, koska tällöin tilastollisesti heihin olisi mahtunut ainoastaan muutama verkkokiusaamista kokenut nuori. Tutkija ei voinut olla täysin varma, kuinka monta nuorta kyselyyn loppujen lopuksi vastaisi, koska kysely suoritettiin koulupäivän aikana ja oli mahdollista, että oppilaita olisi poissa koulusta esimerkiksi sairauden takia. 151 vastaajaa näyttää kuitenkin olleen riittävä määrä tutkimuksen tekoon, sillä esimerkkejä kokemuksista tuli sekä kiusattujen, kiusaajien että verkkokiusaamista havainnoijien osalta. Lisäksi nuorten käsityksiä sosiaalisesta mediasta ja siellä tapahtuvasta verkkokiusaamisesta tuli tällä vastaajamäärällä riittävästi luomaan tietynlainen kuva siitä, minkälaisina ilmiöinä nuoret näkevät sekä sosiaalisen median että siellä esiintyvän kiusaamisen. Vastaajamäärän kasvu ei luultavasti olisi tuonut tuloksiin merkittäviä muutoksia. Vastaajamäärän ja sitä myötä aineiston suuruus liittyy myös *analyysin kattavuuden* arviointiin. Analyysin kattavuus tarkoittaa sitä, ettei tutkimustuloksista tehtyjä tulkintoja perusteta vain satunnaisiin poimintoihin (Eskola & Suoranta 1998, 216). Tutkija luki aineiston moneen kertaan aineiston läpi ja vaikka yksittäiset vastaukset mainittiin erikseen tuloksissa, niistä ei tehty johtopäätöksiä, vaan johtopäätökset perustuivat vastauksissa useimmin nousseihin ajatuksiin.

Kirjallisuus

- Aftab, P. Cyberbullying / stalking & harassment. Saatavana: <https://www.wiredsafety.org/subjects/cyberbullying.php> [Viitattu 17.3.2014]
- Accordino, D. B. & Accordino, M. P. 2011. An exploratory study of face-to-face and cyberbullying in sixth grade students. *American secondary education* 40, 14–30.
- Barnett, M. A., Nichols, M. B., Sonnentag, T. L. & Wadian, T. W. 2013. Factors associated with early adolescents' anticipated emotional and behavioral responses to ambiguous teases on Facebook. *Computers in human behavior* 29, 2225–2229.
- Bauman, S., Toomey, R. B. & Walker, J. L. 2013. Associations among bullying, cyberbullying, and suicide in high school students. *Journal of adolescence*, 1–10.
- Boyd, D. M. & Ellison, N. B. 2007. Social network sites: Definition, history and scholarship. *Journal of computer-mediated communication* 13, 210–230.
- Bruns, A. & Jacobs, J. (toim.) 2007. *Uses of blogs*. New York: Peter Lang.
- Campbell, M. A. 2005. Cyber bullying: An old problem in a new guise? *Australian journal of guidance and counselling* 15, 68–76.
- Carter, M. A. 2013. Third party observers witnessing cyber bullying on social media sites. *Procedia – social and behavioral sciences* 84, 1296–1309.
- Catanzaro, M. F. 2011. Indirect aggression, bullying and female teen victimization: a literature review. *Pastoral care in education* 20, 83–101.
- Cowie, H. 2009. Tackling cyberbullying: a cross-cultural comparison. *The international journal of emotional education* 1, 3–13.
- Dooley, J. J., Pyżalski, J. & Cross, D. 2009. Cyberbullying versus face-to-face bullying. A theoretical and conceptual review. *Journal of psychology* 217, 182–188.
- Ellison, N. B., Steinfield, C. & Lampe, C. 2007. The benefits of Facebook "friends": social capital and college students' use of online social network sites. *Journal of computer-mediated communication* 12, 1143–1168.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. 3. painos. Tampere: Vastapaino.
- Fink, A. 2002. *How to ask survey questions?* 2nd ed. Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Fink, A. 2003. *The survey handbook*. 2nd ed. Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Görzig, A. & Ólafsson, K. 2012. What makes a bully a cyberbully? Unravelling the characteristics of cyberbullies across twenty-five European countries. *Journal of children and media* 7, 9–27.
- Herkama, S. 2012. *Koulukiusaaminen: loukkaavat vuorovaikutusprosessit oppilaiden vertaissuhteissa*. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.

Hinduja, S. & Patchin, J. W. 2007. Offline consequences of online victimization: School violence and delinquency. *Journal of school violence* 6, 89–111.

Hinduja, S. & Patchin, J. W. 2013. Social influences on cyberbullying behaviors among middle and high school students. *Journal of youth and adolescence* 42, 711–722.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 1985. *Teemahaastattelu*. Helsinki: Gaudeamus.

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. 2009. *Tutki ja kirjoita*. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Huhtala, N. & Herkama, S. 2012. Yläkoulun oppilaiden ja opettajien käsityksiä verkkokiusaamisesta vuorovaikutusilmionä. *Prologi*, 28–48.

Internetin käytön muutokset. Tilastokeskus. Saatavana: http://www.stat.fi/til/sutivi/2012/sutivi_2012_2012-11-07_kat_001_fi.html [Viitattu 7.11.2012].

Jenkins, H., & Boyd, D. M. 2006. Discussion: MySpace and deleting online predators act (DOPA). Saatavana: <http://www.danah.org/papers/MySpaceDOPA.html> [Viitattu 8.11.2012].

Kaplan, A. M. & Haenlein, M. 2009. Users of the world, unite! The challenges and opportunities of social media. *Business horizons* 53, 59–68.

Karjalainen, E. 2010. Facebook – maailman kolmanneksi suurin valtio kasvaa kohisten. *Tieto & trendit* 6. Saatavana: http://www.stat.fi/artikkelit/2010/art_2010-09-07_006.html?s=0 [Viitattu 8.11.2012].

Katzer, C., Fetchenhauer, D. & Belschak, F. 2009. Cyberbullying: who are the victims? A comparison of victimization in internet chatrooms and victimization in school. *Journal of media psychology* 21, 25–36.

Kernaghan, D. & Elwood, J. 2013. All the (cyber) world's a stage: framing cyberbullying as a performance. *Cyberpsychology: Journal of psychological research on cyberspace* 7. Saatavana: <http://www.cyberpsychology.eu/view.php?cisloclanku=2013011604&article=5> [Viitattu 14.3.2014].

Kite, S. L., Gable, R. & Filippelli, L. 2010. Assessing middle school students' knowledge of conduct and consequences and their behaviors regarding the use of social networking sites. *The clearing house* 83, 158–163.

Kowalski, R. M. & Limber, S. P. 2007. Electronic bullying among middle school students. *Journal of Adolescent Health* 41, 22–30.

Kowalski, R. M., Limber, S.P. & Agatston, P. W. 2008. *Cyber bullying*. Oxford: Blackwell.

Kupiainen, R., Suoninen, A. & Nikunen, K. 2011. Online habits of Finnish children. Use, risks and data misuse. *Nordicom-information* 33, 51–57.

- Kwan, G. C. E. & Skoric, M. M. 2013. Facebook bullying: an extension of battles in school. *Computers in human behavior* 29, 16–25.
- Lazuras, L., Barkoukis, V., Ourda, D. & Tsorbatzoudis, H. 2013. A process model of cyberbullying in adolescence. *Computer in human behavior* 29, 881–887.
- Lenhart, A., Purcell, K., Smith, A. & Zickuhr, K. 2010. Social media & mobile internet use among teens and young adults. Pew internet & American life project. Saatavana: <http://pewinternet.org/reports/2010/social-media-and-young-adults.aspx> [viitattu 19.3.2014]
- Lietsala, K. & Sirkkunen, E. 2008. *Social media*. Tampere: Tampere university press.
- Lincoln, Y. S. & Guba, E. G. 1985. *Naturalistic inquiry*. Beverly Hills: SAGE.
- Livingstone, S. 2008. Taking risky opportunities in youthful content creation: teenagers' use of social networking sites for intimacy, privacy and self-expression. *New media & society* 10, 393–411.
- Livingstone, S., Haddon, L., Görzig, A. & Ólafsson, K. 2011. Risks and safety on the internet: the perspective of European children. Full findings. LSE, London: EU Kids Online.
- Makau, J. M. 2009. Ethical and unethical communication. Teoksessa W. Eadie (toim.) *21st century communication: a reference handbook*. Thousand Oaks, CA: SAGE, 433–444.
- Matikainen, J. 2009. Sosiaalisen ja perinteisen median rajalla. Viestinnän laitoksen tutkimusraportteja 3. Helsingin yliopisto, viestinnän tutkimuksen laitos.
- McQuade, S., Colt, J. & Meyer, N. 2009. *Cyberbullying: Protecting kids and adults from online bullies*. Westport: Praeger.
- Miles, M. B. & Huberman A. M. 1994. *Qualitative data analysis*. 2. painos. California: SAGE.
- Miller, V. 2008. New media, networking and phatci culture. *Convergence: the international journal of research into new media technologies* 14, 387–400.
- Mishna, F., Cook, C., Gadalla, T., Daciuk, J. & Solomon, S. 2010. Cyber bullying behaviors among middle school students. *American journal of orthopsychiatry* 80, 262–374.
- Mäkelä, K. 2010. Eettinen ennakkosäätely ja nuorten oikeus osallistua tutkimuksiin. Kommentti – Nuorisotutkimuksen verkkokanava. Saatavana: <http://www.kommentti.fi/kolumnit/eettinen-ennakkos%C3%A4%C3%A4tely-ja-nuorten-oikeus-osallistua-tutkimuksiin> [Viitattu 14.2.2013].
- Naylor, P., Cowie, H., Cossin, F., de Bettencourt, R. & Lemme, F. 2006. Teachers' and pupils' definitions of bullying. *British journal of educational psychology* 76, 553–576.

Nieminen, H. & Pörhölä, M. 2011. Lasten ja nuorten verkkokiusaamisen tutkimushaasteita. Prologi – Puheviestinnän vuosikirja 2011. Jyväskylä: Prologos ry. Saatavana:

https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/37223/Nieminen_P%C3%B6rh%C3%B6l%C3%A4.pdf?sequence=1 [Viitattu 9.12.2012].

Olweus, D. 1993. *Bullying at school: what we know and what we can do*. Oxford, UK: Blackwell.

Ortega, R., Elipe, P., Mora-Merchán, J. A., Calmaestra, J. & Vega, E. 2009. The emotional impact on victims of traditional bullying and cyberbullying. A study of Spanish adolescents. *Journal of psychology* 217, 197–204.

Patchin, J. W. 2013. Cyberbullying among adolescents: implications for empirical research. *Journal of adolescents health* 53, 431–432.

Patchin, J. W. & Hinduja, S. 2006. Bullies move beyond the schoolyard: A preliminary look at cyberbullying. *Youth violence and juvenile justice* 4, 148–169.

Patchin, J. W. & Hinduja, S. 2010. Cyberbullying and self-esteem. *Journal of school health* 80, 614–621.

Pure, R. A. 2009. Uncertainty and psychological consequences due to cyberbullying. Teoksessa T. A. Kinney & M. Pörhölä (toim.) *Anti- and pro-social communication: Theories, methods and applications*. New York: Lang, 39–48.

Pörhölä, M., Karhunen, S. & Rainivaara, S. 2006. Bullying and school and in the workplace: a challenge for communication research. Teoksessa C. Beck (toim.) *Communication yearbook 30*. Mahwah: Erlbaum, 249–301.

Pörhölä, M. & Kinney, T. A. 2010. *Bullying: context, consequences, and control*. Barcelona: Editorial Aresta.

Routio, P. n.d. Luokittelu. Tuotetiede. Taideteollisen korkeakoulun virtuaaliyliopisto. Saatavana:

http://www.uiah.fi/virtu/materiaalit/tuotetiede/html_files/14113_totea.html [Viitattu 20.8.2013].

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. *KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto* [verkkójulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Saatavana:
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/> [Viitattu 14.9.2013].

Slonje, R. & Smith, P. K. 2008. Cyberbullying: Another main type of bullying? *Scandinavian journal of psychology* 49, 147–154.

Slonje, R., Smith, P. K. & Frisé, A. 2013. The nature of cyberbullying and strategies for prevention. *Computers in human behavior* 29, 26–32.

Smith, P. K., Mahdavi, J., Carvalho, M. & Tippett, N. 2006. An investigation into cyberbullying, its forms, awareness and impact, and the relationship between age and gender in cyberbullying. Research brief No. RBX03-06.

- Smith, P. K., Mahdavi, J., Carvalho, M., Fisher, S., Russell, S. & Tippett, N. 2008. Cyberbullying: its nature and impact in secondary school pupils. *Journal of child psychology and psychiatry* 49, 376–385.
- Staksrud, E., Ólafsson, K. & Livingstone, S. 2013. Does the use of social networking sites increase children's risk of harm? *Computers in human behavior* 29, 40–50.
- Suomen virallinen tilasto (SVT). 2007. Väestön tieto- ja viestintätekniiikan käyttö [verkkojulkaisu]. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavana: http://www.stat.fi/til/sutivi/2007/sutivi_2007_2007-09-28_tau_001.html [Viitattu 19.3.2014].
- Suomen virallinen tilasto (SVT). 2013. Väestön tieto- ja viestintätekniiikan käyttö [verkkojulkaisu]. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavana: http://www.stat.fi/til/sutivi/2013/sutivi_2013_2013-11-07_tie_001_fi.html [Viitattu 19.3.2014].
- Suoninen, A. 2011. Lasten mediankäytöt vanhempien kertomana. Teoksessa S. Kotilainen (toim.) Lasten mediabarometri 2010: 0–8-vuotiaiden lasten mediankäyttö Suomessa. Helsinki: The Finnish society of media education, 15–44.
- Taylor, S. J. & Bodgan, R. 1997. *Introduction to qualitative research methods. A guidebook and resource*. 3rd ed. New York: John Wiley & Sons.
- Tilastokeskus. Liitetaulukko 12. Internetin käyttötarkoitukset 3 kuukauden aikana iän ja sukupuolen mukaan 2012, %-osuus väestöstä. Tilastokeskus. http://www.stat.fi/til/sutivi/2012/sutivi_2012_2012-11-07_tau_012_fi.html [Viitattu 7.11.2012].
- Tokunaga, R. S. 2010. Following you home from school: a critical review and synthesis of research of cyberbullying victimization. *Computers in human behavior* 26, 277–287.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Vandebosch, H. & Van Cleemput, K. 2008. Defining cyberbullying: A qualitative research into the perception of youngsters. *Cyberpsychology and behaviour* 11, 499–503.
- Vandebosch, H. & Van Cleemput, K. 2009. Cyberbullying among youngsters: profiles of bullies and victims. *New media society* 11, 1349–1371.
- Willard, N. 2007. *Educator's guide to cyberbullying and cyberthreats*. www.accem.org/pdf/cbcteducator.pdf [Viitattu 4.2.2014].
- Williams, K. R. & Guerra, N. G. 2007. Prevalence and predictors of internet bullying. *Journal of adolescent health* 41, 14–21.
- Xie, H., Cairns, R. B., Cairns, B. D. 2002. The development of social aggression and physical aggression: a narrative analysis of interpersonal conflicts. *Aggressive behavior* 28, 341–355.

Ybarra, M. L. & Mitchell, K. J. 2004. Online aggressors/target, aggressors, and targets: a comparison of associated youth characteristics. *Journal of child psychology and psychiatry* 45, 1308–1316.

Liitteet

Liite 1: Kyselylomake tutkimukseen osallistuville nuorille

Nuorten sosiaalisen median käyttö ja siellä esiintyvä kiusaaminen

Seuraavassa sinulle esitetään kysymyksiä kokemuksistasi ja havainnoistasi sosiaalisessa mediassa. Toivon, että vastaat kysymyksiin mahdollisimman tarkasti ja rehellisesti. Vastaa mieluiten kokonaisia virkkeitä käyttäen. Voit tarvittaessa jatkaa vastaustasi viimeisen paperin kääntöpuolelle. HUOMAA, ETTÄ KYSYMYKSIÄ ON PAPERIN MOLEMMILLA PUOLILLA! Kaikkia vastauksiasi tullaan käsittelemään luottamuksellisesti ja kaikki vastaukset tullaan hävittämään tutkimuksen valmistuttua.

1. Ikä:
2. Sukupuoli (Ympyröi vastauksesi.): tyttö poika
3. Mitä sosiaalinen media mielestäsi tarkoittaa?
4. Kuinka usein käytät sosiaalista mediaa ? (Ympyröi vastauksesi.)

Päivittäin

Muutaman kerran viikossa

Muutaman kerran kuussa

Harvemmin kuin kerran kuussa tai en koskaan

5. Mitä sosiaalisen median yhteisöpalveluita käytät? Valitse seuraavasta luettelosta kaikki käyttämäsi palvelut ja merkitse ruksilla, kuinka usein käytät kutakin palvelua. Lisää taulukon loppuun ne käyttämäsi yhteisöpalvelut, jotka puuttuvat listasta.

	Päivittäin	Muutaman kerran viikossa	Muutaman kerran kuukaudessa	Harvemmin kuin kerran kuussa tai en koskaan
Facebook				
MySpace				
Twitter				
Formspring				
LinkedIn				
Instagram				
Blogit				
IRC-Galleria				

6. Mihin käytät sosiaalista mediaa?

7. Mitä kiusaaminen sosiaalisessa mediassa mielestäsi tarkoittaa?

8. Oletko itse kokenut tullessi kiusatuksi sosiaalisessa mediassa? Kuvaa erilaisia kokemuksiasi, joita muistat. Kuvaa erityisesti millaista kiusaaminen oli. Voit lisäksi kertoa esimerkiksi, tiesitkö kiusaajasi, miten toimit kiusaamisen jälkeen ja missä palvelussa kiusaamista tapahtui.

9. Oletko itse kiusannut muita sosiaalisessa mediassa? Kuvaa erilaisia kokemuksiasi, joita muistat. Kuvaa erityisesti millaista kiusaaminen oli. Voit lisäksi kertoa esimerkiksi, tunsitko henkilöt, joita kiusasit ja missä palveluissa kiusaaminen tapahtui.

10. Oletko havainnut kiusaamista sosiaalisessa mediassa, tai kuullut, että jokin tuttuasi olisi kiusattu? Kuvaa erilaisia havaintojasi, joita muistat. Kuvaa erityisesti millaista kiusaaminen oli. Voit lisäksi kertoa esimerkiksi, tunsitko kiusattu kiusaajat, mitä hän teki kiusaamisen jälkeen ja missä palveluissa kiusaamista tapahtui.

11. Millaisia nuoria mielestäsi kiusataan sosiaalisessa mediassa?

12. Millaiset nuoret mielestäsi kiusaavat muita sosiaalisessa mediassa?

13. Perinteisellä kiusaamisella tarkoitetaan yleensä suoraa, fyysistä kiusaamista kuten lyömistä, tönimistä ja kiusatun omaisuuden tai aikaansaannosten vahingoittamista sekä sanallista kiusaamista kuten nimittelyä ja uhkailua. Se voi olla myös epäsuoraa, kiertoteitse tapahtuvaa kiusaamista kuten selän takana puhumista, juorujen levittämistä ja kiusatun kaverisuhteiden vahingoittamista. Eroavatko perinteinen kiusaaminen ja kiusaaminen sosiaalisessa mediassa mielestäsi toisistaan? Miten?

Kiitos osallistumisestasi! Jos sinulla on jotain kysyttävää tutkimuksestani voit ottaa minuun yhteyttä sähköpostilla myös jälkeenpäin. Voit ottaa minuun yhteyttä myös silloin, jos mieleesi tulee jotain lisättävää aiheeseen liittyen tai jos haluat antaa käyttöni tutkimukseen esimerkiksi kuvakaappauksen kiusaamiseksi kokemastasi viestistä. Myös näitä tietoja tullaan käsittelemään luottamuksellisesti ilman nimiä.

Maija Kettunen

maija.h.kettunen@student.jyu.fi